WOJSKOWY INSTYTUT NAUKOWO WYDAWNICZY

WOJSKOWY ROCZNIK SPORTOWY

na rok 1922

WARSZAWA 1922
GŁÓWNA KSIĘGARNIA WOJSKOWA

WOJSKOWY INSTYTUT NAUKOWO-WYDAWNICZY

WOJSKOWY ROCZNIK SPORTOWY

na rok 1922

WARSZAWA — 1922
GŁÓWNA KSIĘGARNIA WOJSKOWA

Opracowano w Wydziale Wychowania Fizycznego
Oddz. III Szt. Gen.
pod redakcją ppułk. dr. W. Osmólskiego
przy udziale prof. E. Piaseckiego, p. T. Garczyńskiego
i kpt. T. Karazińskiego.

Druk J. B. Kondeckiego, Warszawa, Marszałkowska 53 a.

TREŚĆ.

I. SPORT W WOJSKU.

W wojskach, z których pierwsze formacje polskie czerpały swe wzory organizacyjne, wychowanie fizyczne ograniczało się do gimnastyki. Sport był rozrywką oficerów.

Jedną z nauk, których udzieliła wojskom wielka wojna w sposób kategoryczny, jest to, że sport ma ogromne znaczenie militarne.

W pierwszym roczniku sportowym wojska niemieckiego, wydanym w r. 1920, znajdujemy następujące wyznanie: „Niezależnie od ogromnej przewagi, zarówno ilościowej jak jakościowej, jaką mieli nasi wrogowie pod względem materjału artyleryjskiego, należy przypisać ich powodzenie tej przedewszystkiem okoliczności, że i Anglja i Ameryka były w stanie—wbrew wszelkim rachubom niemieckim—w nader krótkim czasie powysyłać na front liczne i wcale wartościowe jednostki bojowe. Zasługuje na uwagę to, że oba narody anglosaskie zawdzięczają tę możność rozpowszechnieniu sportu w społeczeństwie i w wojsku samem".

Wiadomo powszechnie, że pobyt wojsk angielskich i amerykańskich na kontynencie Europy sprawił przewrót w życiu wewnętrznem wszystkich wojsk, czyniąc ze sportu podstawowy czynnik wychowawczy i poniekąd metodę szkolenia.

W związku z pojawieniem się w życiu wojskowem sportu jako czynnika stałego i powszechnego powstaje szereg zagadnień. Np. czy ćwiczenia i zawody sportowe mają być uprawiane dowolnie, czy obowiązkowo przez wszystkich żołnierzy; czy chcemy mieć sport w wojsku czy sport wojskowy, to jest czy w oddziałach wojskowych mamy poprostu popierać wszystkie sporty znane i uprawiane w kraju, czy też postaramy się nadać sportowi specyficzne oblicze—

uczynić go wojskowym zarówno z treści jak z organizacji; jaki jest stosunek sportu do gimnastyki; czy staje się ona zbędną. Jak zużytkować pierwiastki sportowe w szkoleniu wojskowem właściwem i specjalnem. Wszystkie te zagadnienia powinny być rozpatrywane w oświetleniu rzeczywistości, jaka istnieje w różnych wojskach i poczynionych tam doświadczeń.

Przed wojną sportem zajmowano się nietylko w armjach anglosaskich—ale również w skandynawskich. Zestawienie odmian, jakie przybrał ruch sportowy, przeszczepiony na grunt wojskowy—reprezentowany z jednej strony najwybitniej przez Szwecję, z drugiej przez Stany Zjedn. Ameryki Półn.—jest nader pouczające. Zacznę od Szwecji. Tam już dość dawno sport należy do zajęć służbowych i cały tryb służby wewnętrznej przepojony jest pierwiastkiem współzawodnictwa sportowego tak, iż każdy pułk jest jakgdyby stowarzyszeniem sportowem. Charakter sportowy nadano nauce biegania, skakania, rzucania, strzelania, pływania, jazdy na nartach, orjentowania się w terenie i każdej czynności mającej zastosowanie w walce. Specjalne rodzaje służby uprawiają sportowo jazdę konną, szermierkę na pałasze i szpady, powożenie (artylerja, tabory, sanitarjat) itd. Zwycięzcy otrzymują odznakę honorową do noszenia na mundurze.

Wojsko szwedzkie posiada swój związek sportowy z siedzibą w Sztokholmie. Założycielem jest wielce zasłużony dla sprawy wychowania fizycznego generał Balck. Przewodniczącym jest obecnie następca tronu szwedzkiego; viceprzewodniczącymi: generał Munck i pułkownik Murray. Szwecja podzielona jest na okręgi. Związek układa plany igrzysk, urządza wojskowe zawody sportowe, zatwierdza mistrzostwa, działając zupełnie niezawiśle od cywilnej organizacji sportowej, stosując się zresztą do międzynarodowych zwyczajów i regulaminów sportowych. Jako stałe punkty w igrzyskach sportowych wojskowych widzimy: pływactwo ratownicze, marsz w rynsztunku, wyścig narciarski, strzelanie z pistoletów i karabinów, t. zw. bieg orjentacyjny dla oficerów i oddzielnie dla patroli, złożonych z samych szeregowych, szermierka na bagnety i na szable, wyścig konny płaski i z przeszkodami. Z gier sportowych uwzględniono tylko piłkę nożną: mistrzostwo armji w tej grze jest corocznie rozgrywane.

W Szwecji wprowadzono system nagradzania zwycięzców nadzwyczaj słuszny z punktu widzenia wychowawczego. Chodzi mianowicie oto, że chwalebny jest tyleż jednorazowy wysiłek, co utrzymanie się przez czas dłuższy na osiągniętym poziomie sprawności fizycznej. Ułożono zatem zespół pięciu ćwiczeń, które, uprawiane razem, dają wszechstronny rozwój sprawności fizycznej. Kto w tym pięcioboju osiągnie pewne minimum wysiłków dostaje medal bronzowy. Stając do zawodów w tym samym pięcioboju po paru latach, jeżeli wykaże się nie mniejszą sprawnością — otrzymuje medal srebrny i znów po kilku latach podobnie zdobywa medal złoty.

Przykład to godny naśladowania. Trzeba będzie pomyśleć i u nas o takiej wielostopniowej odznace, której pierwsze stopnie mogliby zdobywać chłopcy szkolni i młodzieńcy w wieku przysposobienia wojskowego, średni stopień — żołnierze a najwyższy — rezerwiści.

Spójrzmy teraz na Amerykę, kraj kilku sportów lekkoatletycznych i gier boiskowych. Igrzyska t. zw. generała Pershinga, urządzone w r. 1919 pod Paryżem „na pożegnanie Europy", stwierdziły, że armja amerykańska była jakgdyby wielkim obozem treningu do igrzysk olimpijskich. Wszystkie ćwiczenia, uznane przez program olimpijski, były jaknajgorliwiej uprawiane przez korpus ekspedycyjny. Gdy Szwecja reprezentuje kierunek, że tak powiem, sportu wojskowego, Ameryka hołduje tezie: sport w wojsku, nie starając się specjalnie o dobieranie tych gałęzi sportu, które wydają się praktyczniejszemi wojskowo.

Oficerowie amerykańscy wartość wojskową sportu widzą raczej w jego psychice, niż w czynnościach ruchowych. Kapitan John Griffith w czasopiśmie: „American Physical Education Review" wywodzi: (Nr. 4/1919) „Żołnierze nasi patrzą na walkę jak na grę. Jest to znamienne, że często myślą oni kategorjami gier sportowych, Natarcie jest dla nich rozgrywką finałową, stosunek oddziałów — to stosunek klubów walczących o lepsze. Wojna to gra, w której można odegrać rolę indywidualnie lub jako członek zespołu drużyny. Atletyka boiskowa wyrabia zdolności indywidualne, a zarazem wdraża do działania zbiorowego. Niemiec jest znakomitym żołnierzem, dopóki czuje się cząstką maszyny, osamotniony traci wszelką inicjatywę i dzielność".

Do atletyki amerykańskiej należy, prócz właściwej lekkiej atletyki, jeszcze szereg ćwiczeń takich jak boksowanie, mocowanie się, przeciąganie liny, wiele gier z footbalem na czele. Zajęcia te rozwijają napastniczość: *„the fighting spirit"*. Amerykanie twierdzą, że dobry żołnierz rzuci się na nieprzyjaciela z gołemi rękoma. Szczególniej gry sportowe, gdzie działa się często w stłoczeniu, mają wyrabiać obrotność i pewność siebie (rugby, piłka wojskowa). Faktem jest, że jeżeli niewiem jak zbombardować pozycję nieprzyjaciela,— to zawsze zająć ją musi żołnierz; musi on wyskoczyć ze swego okopu, przedostać się przez pole, zryte pociskami, przedrzeć się przez fortyfikacje wroga i koniec końców uderzyć wręcz.

W armji amerykańskiej sporty dawały asumpt do uczenia wytrwałości w wykonaniu dzieł rozpoczętych, Zawodnik, nawet gdy stracił szanse wygrania, to jednak do ostatniej chwili dobywał wszystkich sił. Bokser, ustępujący z ringu przed upływem czasu—był wyjątkiem. Służbowe drużyny piłki nożnej (service football teams) walczyły z niemniejszą zawziętością niż klubowe. Przyjęte jest w tej grze, że w razie równych „bramek", po upływie czasu przepisowego, za zwycięzką uznana jest ta drużyna, którą obciąża mniej punktów karnych. Amerykanie mieli zwyczaj grać aż do wyraźnego zwycięstwa bramkowego, nie oglądając się na „kornery".

Wartość „czystego sportu" dla nowoczesnego wyszkolenia i wychowania bojowego była coraz lepiej oceniana przez oficerów amerykańskich w miarę przedłużania się pobytu na froncie francuskim. To też pod koniec wojny—na zajęcia sportowe przeznaczono w obozach o wiele więcej czasu niż z początku i niektórym ćwiczeniom (lekka atletyka, piłka nożna) nadano charakter przymusowy, pozostawiając swobodę pozatem w uprawianiu wszelkich sportów ochotniczo. Wreszcie wprowadzono zbiorową ocenę sprawności fizycznej jednostek, dążąc raczej do podniesienia jej wszechstronnego, niż do popierania wirtuozostwa, do wyrabiania się na mistrzow, gwiazdy w poszczególnych gałęziach.

Autorzy amerykańscy stwierdzają także, iż wojna zwróciła w Ameryce uwagę na to, że nietylko wielka ilość ochotników była odrzucona z powodu niezdolności fizycz-

nej, ale że wśród zdrowych, przyjętych do wojska, ogromna ilość była nieprzysposobionych fizycznie.

Wyznanie to jest nadzwyczaj ważne. Mamy nader wysokie wyobrażenie o poziomie powszechnego wychowania w Ameryce i o rozpowszechnieniu tam wśród młodzieży sportu. Tymczasem okazuje się, że wychowanie fizyczne nie do wszystkich dociera i sport, ten sport, budzący podziw Europy na igrzyskach międzynarodowych, nie może podołać zadaniu urabiania młodych pokoleń. Więc pierwsza nauka: wychowanie fizyczne w wojsku musi być postawione bardzo poważnie. Nie tylko sport—ale wychowanie fizyczne. Nie można liczyć na to, że społeczeństwo, że szkoły, że kluby sportowe dadzą nam młodzież przysposobioną do służby wojskowej. Druga nauka: że w ogólnym systemie wychowania fizycznego sport jest czynnikiem nader ważnym zarówno ze względów fizycznych jak psychicznych. Na wstępie postawione zostało też zagadnienie: sport w wojsku czy sport wojskowy. W jakim kierunku ma iść nasza organizacja? Zanim na pytanie to poszukamy odpowiedzi—wypada zaznajomić się z doświadczeniami tych wojsk, które podobnie jak my niedawno na drogę sportową wkroczyły.

We Francji zaledwie 10% żołnierzy zmobilizowanych w 1914 r. miało w swem życiu do czynienia ze sportem. Grywano trochę w piłkę nożną i rugby w liceach i niewielu klubach sportowych; uprawiano nieco atletyki boiskowej. Boksem zajmowano się raczej profesjonalnie, niż po amatorsku.

Gdy amerykańska Y.M.C.A. w 1917 r. przeprowadzała w oczach sprzymierzeńców obszerny program sportowy w armji ekspedycyjnej, kierownictwo wojsk francuskich przekonało się do użyteczności tego rodzaju ćwiczeń i zajęć — zaproszono więc Y.M.C.A. do rozciągnięcia działalności wogóle, a specjalnie w dziedzinie sportu, również i na wojsko francuskie.

Sprawozdania kierowników tego działu pracy Y.M.C.A. wskazują na to, że początkowo praca ich była bardzo trudna; chodziło o dostarczenie instruktorów dla 3.500.000 żołnierzy, rozproszonych w 2.000 obozów; trzeba było też zwalczać uprzedzenia. Wielu oficerów francuskich mniemało, że co dobre dla Anglosasów, nie będzie mile widziane przez Gallów. Atoli już po 3 miesiącach, dowódcy zaczęli oświad-

czać się za sportem, podnosząc, że karność i duch wybitnie podnosi się pod wpływem ćwiczeń tego rodzaju. Niebawem minister wojny wydał dyspozycję, aby poczynania sportowe były przez dowódców wspierane materjalnie i służbowo. Zatem wojskowy sport francuski oparł się na wzorze amerykańskim. Hołdowanie czystemu sportowi widzimy w planie sportowym, zatwierdzonym na okres 1921 — 1922. Od organizacji zawodów cywilnych plan ten odbiega w niektórych punktach i to niezbyt szczęśliwie. Ze specjalnych względów wojskowych, aby wciągnąć jaknajwięcej żołnierzy w orbitę zainteresowań sportowych, wprowadzono zawody masowe w pułkach, czyniąc obowiązkowem przygotowanie takich zawodów i uczestniczenie w nich.

Zespół ćwiczeń, które obowiązuje każdego zawodnika, wraz z minimum wyniku zaliczalnem do wyniku zbiorowego danej jednostki, przedstawia się, jak następuje: 100 m. — 14 3/5; 1500 m, C; skok wzwyż z rozbiegu — 1 m. 20. Skok wdal z rozbiegu—4 m.; rzut ciężarem wagi 7 kilo 250 (średnia z rzutu prawą i lewą ręką) 6 m.; wspinanie się po linie bez pomocy nóg — 3 m.; wydźwignięcie kulolaski wagi 40 kil.; przepłynięcie 50 metrów w sposób dowolny.

Prócz tego polecono utworzyć w każdej kompanji, szwadronie, baterji drużyny stałe do biegu na przełaj, piłki nożnej i rugby.

Interesujący szczegół: zabroniono urządzać w obrębie dywizji jakiekolwiek zawody nie ujęte w zespół zawodów masowych i skasowano oficerskie drużyny gier piłkowych, (nożna i rugby); oficerowie mają na przyszłość brać udział w drużynach pułkowych.

Znamienne są głosy prasy sportowej francuskiej, wyrażającej poglądy i dążenia związku towarzystw uprawiających sporty boiskowe. Nie jest owa prasa zadowolona z tego, że wojskowość, zamiast stać się terenem do uprawiania sportów podług planów owego związku, układa sobie swój program i, o zgrozo, modyfikuje pewne typy zawodów w myśl swoich specjalnych, wojskowych celów. Wysuwa się więc ciężki argument: „interes narodowy nakazuje władzom wojskowym przyjęcie w całości i nietykalności programu przewidzianego na olimpjadę w r. 1924“, bo inaczej wojskowość nie dopomoże, jakby należało, do przygotowania udziału Francuzów w Igrzyskach międzynarodowych.

Z tego samego powodu świat sportowy nie jest zadowolony ze sposobu wydzielania przez poszczególne związki taktyczne określonej liczby zawodników na zawody główne o mistrzostwa wojskowe. Rzeczywiście, z punktu widzenia czysto sportowego, sposób ten idealnym nie jest. Łatwo zdarzyć się może, że zawodnik, wychodzący z zawodów okręgowych do głównych z okręgu A., okaże się gorszym niż taki, co w okręgu B. odpadł poprostu dlatego, że w okręgu B. sport stoi wyżej. System reprezentacji jednostek ma jednak to za sobą, że wciąga w grę ambicję zbiorową, a w pierwszej linji ambicję dowództw; przewiduję, że postęp organizacji sportowej w wojsku umożliwi nam w przyszłości, może niezbyt odległej, zrównoważenie obu punktów widzenia, obu słusznych, — jednego czysto sportowego — dążącego do wyższego wyniku, drugiego wojskowo-wychowawczego, ubiegającego się o jaknajszersze rozpowszechnienie tych zamiłowań. Muszę tu podnieść, że kwestja wzajemnego stosunku wojska i sportu cywilnego nie jest jeszcze jasno postawiona. Związki sportowe są skłonne traktować wojsko jako dogodny teren do trenowania przyszłych mistrzów i czempjonów. Stąd żądanie takie, jak np. wysunięte u nas, aby władza wojskowa zabroniła graczom, należącym do klubów cywilnych, grania w drużynach wojskowych; bo — tak motywowano oryginalny ten dezyderat — żołnierze, członkowie klubów cywilnych, zaangażowani w ruchu sportowym wojskowym, nie mają całkowitej swobody uczestniczenia w grach klubowych. Przy takiem stawianiu sprawy kolizja jest nieuchronna. Uniknąć jej pozwoli z jednej strony uszanowanie przez sport cywilny specjalnych potrzeb środowiska wojskowego i jego głównych celów wychowawczych, z drugiej zaś uszanowanie przez wojskowość form organizacyjnych sportu oraz regulaminów, przyjętych dla zawodów poszczególnych. W tych ramach znajdzie się miejsce dla współpracy i wzajemnych świadczeń.

O stanie i formach organizacyjnych wychowania fizycznego w powojennem wojsku niemieckiem znajdujemy wiadomość w dziele Maerckera „Vom Kaiserheer zur Reichswehr". Autor jest bardzo zasłużonym, wpływowym generałem. Potwierdza on to, co zresztą wiemy, że dawna armja cesarska jako całość sportu nie znała. Cokolwiek może skłaniała się do objawów sportowych gimnastyka przyrządowa. Już 8. grudnia 1918 r. ministerjum wojny wydało rozkaz, który po-

leca otworzyć jaknajszerzej możność uprawiania wszelkich ćwiczeń ruchowych dla roczników 1896 — 1899, aby dać im sposobność orzeźwienia się po trudach kampanji. Udział w tych ćwiczeniach zrazu nie jest przymusowy. W celu propagandy potworzono komisje dla poszczególnych dowództw. Maercker ostro krytykuje charakter tych zarządzeń, wydrwiwa ukłon w stronę rozkiełznanych najmłodszych roczników; powiada, że potrzeba im nie orzeźwienia, a twardej ręki — co może z powodzeniem działać w ramach ćwiczeń, które z rozmysłem zapewne stale nazywa cielesnemi, a nie ruchowemi. Już w początkach 1919 r. ćwiczenia fizyczne wchodzą do toku służby, są nie rozrywką, nie celem same dla siebie, ale podłożem do szkolenia w użyciu broni. I oto już w 1919 r. w sferach przełożonych zjawia się niepokój spowodowany tem, że rozpowszechniające się żywiołowo ćwiczenia sportowe nie idą podług militarnego punktu widzenia. Specjalizacja sportowa, mnogość zawodów oraz igrzysk—zagraża według M. biegowi wyszkolenia wojskowego. Zgadza się on na zawody wewnętrzne w obrębie kompanji oraz bataljonu, ale ostrzega przed rozjeżdżaniem drużyn footballowych po różnych garnizonach. Zapewne nadmiar zawsze jest szkodliwy. Ale wyjazdy unormowane tak, aby nie były częste, mają i swoje dobre strony, które wykazać nie jest tak zbyt trudno. Współzawodnictwo większych jednostek na polu sportu jest też nie do pogardzenia. Nikt nie twierdzi, że najlepszy piłkarz czy biegacz jest też najlepszym strzelcem, celowniczym i t. d. Dlatego sport wojskowy nie kończy się na boisku, ani nawet nie na ujeżdżalni, ale idzie na pole ćwiczeń wojskowych. Wspomina dalej M. o obawie, jaką wypowiadano, że udział oficerów w zabawach i zawodach sportowych zagraża ich autorytetowi, opartemu dotychczas na większej wiedzy i większej sprawności w każdym szczególe życia wojskowego. Tu jednak M. słusznie oświadcza, że autorytet oficera najlepiej zabezpieczy jego dbałość o to, aby wydoskonalić się jaknajprędzej w pewnym rodzaju ćwiczeń i stać się wzorem dla szeregowych: młodzi oficerowie niechaj będą najgorliwszymi sportowcami, oficer strzelców ma być nietylko przewodnikiem duchowym swych ludzi, ale najlepszym między nimi strzelcem, jeźdźcem, biegaczem, skoczkiem i t. d. Tu chciałbym zaznaczyć, że w tym samym czasie, gdy Niemcy żywili obawy co do zagrożenia autorytetu oficerskiego przez

sport, polskie kierownictwo wojskowe gorąco zachęcało oficerów do uczestniczenia w grach żołnierskich, właśnie dla tem skuteczniejszego oddziaływania na brać żołnierską tych wartości moralnych, jakie przedstawiają oficerowie. Pogląd ten ubrał w lapidarną formę ówczesny szef b. Departamentu Naukowo-Szkolnego, mówiąc: „ilekroć oficer, zabawiając się wspólnie z żołnierzami, kopnie piłkę—to kopnął bolszewizm".

Z przedstawionych powyżej danych o tem, jaką rolę odgrywa sport w różnych wojskach—widzimy, że występuje on pod dwiema typowemi postaciami: bądź sportu czystego (tak było w początku we Francji), bądź sportu stosowanego, uważanego raczej za środek pomocniczy do osiągnięcia celów wojskowych (Szwecja). Oczywiście, że między temi typami skrajnemi jest jeszcze dość miejsca na formy przejściowe, z przewagą tego lub owego typu.

Jest to naturalne, gdy wojskowość nagina do swoich celów wszystko, co żołnierz czyni w służbie, a poniekąd nawet i poza służbą. Zrozumiałe jest owo dążenie również i w stosunku do sportu, przy jaknajwiększem zresztą współczuciu dla działalności i zamierzeń związków sportowych. Ustosunkowując się do nich jaknajprzyjaźniej, wojskowość przecież musi mieć na oku całokształt wychowania i wyszkolenia wojskowego. Z tego źródła wypływają następujące główne wytyczne do prowadzenia pracy sportowej w wojsku:

1. wartość poszczególnych sportów dla żołnierza jest różna, należy ją ocenić i stosownie układać program sportowy;

2. współzawodnictwo sportowe daje się wprowadzić jako metoda do szkolenia fachowego żołnierzy;

3. wojsku nie chodzi o wyławianie czempjonów, lecz o podniesienie ogólnego poziomu sprawności fizycznej i tężyzny moralnej młodzieży wojskowej, więc o rozpowszechnienie gustu do sportu;

4. rozwój wszechstronny jest dla wojska cenniejszy, niż wąska specjalizacja sportowa, z tego punktu widzenia popiera się wieloboje;

5. wskazane jest popieranie ambicyj zbiorowych; stąd szczególna przychylność wojskowości dla zawodów drużynowych; dlatego do określania udziału w igrzyskach głów-

nych przyjmuje się równoliczbowe reprezentacje jednostek; zasługuje na uwagę system stosowany przez Szwedów: przy obliczaniu punktów dla jednostki, której reprezentacja osiągnęła pierwsze miejsce w zawodach, wprowadza się współczynnik, wyrażający udział ogółu żołnierzy danej jednostki w ćwiczeniach sportowych.

II. ORGANIZACJA SPORTU W POLSCE.

Sport polski stanowi dziś zorganizowaną całość.

Niedawno jeszcze cały szereg poszczególnych jego odłamów rozwijał się dziko, bez żadnej więzi organizacyjnej i kontroli, nie orjentując się ani w sprawach sił własnych, ani też cudzych. Pozatem w spadku po latach przedwojennych pozostało nam dzielnicowe rozbicie. Musieliśmy się poznawać i przeprowadzać „unifikację".

Organizacja została nam poniekąd narzucona. Nie znaczy to byśmy sami do niej nie dążyli, lecz chcę podkreślić fakt, że żywiołowy rozwój sportu w państwach europejskich oddawna został tam ujęty w pewne ramy i to nietylko ramy zewnętrzne państwowe, lecz również i międzypaństwowe.

Chcąc stać się członkiem tego olbrzymiego i solidarnego organizmu, musieliśmy przyjąć pewne zasady, jako podstawy naszej pracy. Gdybyśmy chcieli pójść inną drogą, automatycznie wykreślilibyśmy sport polski z listy międzynarodowego współzawodnictwa.

Byłoby zbyteczne, rozwodzenie się nad rozmiarami ewentualnej szkody.

Jakież to były zasady?

Najważniejszą była zasada przyjmowania do związków międzynarodowych, tylko związków reprezentujących całość danego sportu w państwie. Związek międzynarodowy przyjmował niejako na swych członków państwa. Stąd płynie oczywiście konsekwencja, że poszczególne związki państwowe, a więc jak u nas Polski Związek Piłki Nożnej, lekkiej atletyki, wioślarski, kolarski i t. d. musiały statuty swoje dostosować do tej zasady w ten sposób, aby wszystkim obywatelom w państwie, zjednoczonym w stowarzyszenia czy kluby, dać możność przystąpienia. W przeciwnym razie mo-

gła się wydarzyć taka sytuacja, że pewien zespół jednostek prawnych, nie przyjęty do polskiego związku (w tym wypadku przymiotnik polski analogicznie do kodeksu cywilnego pokrywa się z pojęciem państwowy), mógłby zgłosić się jednocześnie z polskim związkiem z prośbą o przyjęcie go do związku międzynarodowego. Wówczas związek międzynarodowy doszedłby do przekonania, że w danem państwie niema organizacji, któraby swój sport reprezentowała jako całość. W rezultacie nie przyjąłby nikogo, względnie przyjętego członka zawiesiłby w prawach.

Spór, którybу się wywiązał mógłby być rozstrzygnięty tylko w tym wypadku na korzyść związku, gdyby ten, przedłożywszy swój statut udowodnił, że:

1) przyjęta może być każda jednostka prawna, a więc klub, towarzystwo i t. p., uprawiająca daną gałęź sportu.

2) że nie przyjmuje tych tylko, którzy w swej działalności sportowej, wykroczyli przeciwko ogólnie przyjętym zasadom.

Punkt ciężkości przenosi się wówczas na te ogólnie przyjęte zasady. Są to: zawodowe uprawianie sportu (zarobkowe), nieprzestrzeganie w grze czy technice sportu norm opracowanych przez związek międzynarodowy (technikę rzutu, długość wiosła) i t. d.

Egzekutywa jest zawsze jednaka, wykreślenie jednostki niekarnej, zarówno klubu, związku czy nawet państwa z listy tych, którzy mogą uczestniczyć w zawodach. Tego rodzaju odebranie możliwości próbowania i porównywania sił równa się skazaniu na utratę formy i cofnięcie się na szereg lat w rozwoju.

W ten sposób związki międzynarodowe, stawiając pewne wymaganie pod adresem swych członków, czy też uzależniając przyjęcie od dostosowania się do praw istniejących wywierają wszędzie i wywarły u nas faktyczny wpływ na ukształtowanie się zasadniczych zrębów statutów. Związki, które powstały i zalegalizowały się, nie mając poprzednio w ręku statutu związku międzynarodowego, niewątpliwie będą musiały w najbliższej przyszłości statuty swe zmieniać.

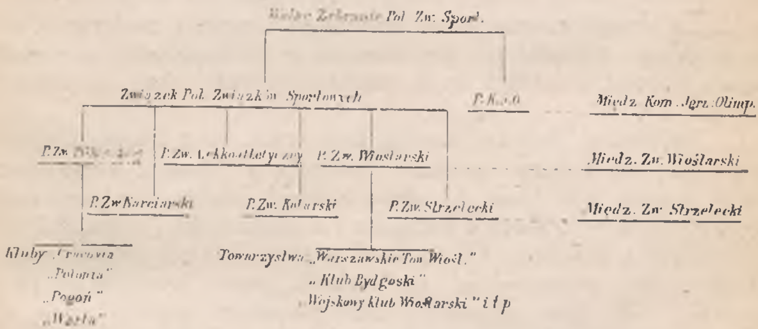
Obecnie organizacja sportu w Polsce, została ostatecznie utworzona na następujących zasadach:

Naczelną, najwyższą instytucją jest walne zebranie

wszystkich polskich związków sportowych. Zebranie to wybiera Zarząd Związku Polskich Związków Sportowych oraz Polski Komitet Igrzysk Olimpijskich.

Zadaniem Związku Związków jest wewnętrzna praca organizacyjna, kontrola i propaganda, zadaniem Polskiego Komitetu Igrzysk Olimpijskich jest reprezentacja sportu na zewnątrz jako całości, oraz przygotowanie ekspedycji na olimpjadę.

Członkami Związku Związków, jak to wynika z samej nazwy są polskie związki sportowe. Każdy z tych związków obejmuje swą działalnością całe państwo. Do związku musi należeć każdy klub, który chce pozyskać prawa współzawodnictwa w Polsce. Graficznie przedstawią to się następująco:

Dotychczas jako zwyczajni członkowie związku, zostały przyjęte:

Polski Związek Piłki Nożnej
„ „ Lekko-atletyczny
„ „ Wioślarski
„ „ Narciarski
„ „ Kolarski
„ „ Łyżwiarski
„ „ Tennisowy

Pozatem już w ostatnim czasie zawiązały się ostatecznie Polski Związek Pływacki i Ciężkiej Atletyki, a rozwój prac organizacyjnych komisji związku gimnastycznego, szermierczego i strzeleckiego pozwala nam uwierzyć, że i te działy stanowić będą wkrótce zorganizowaną całość.

Wobec tego jakiekolwiek stowarzyszenie czy klub, które zamierza uprawiać jeden z tych sportów, przedewszyskiem powinno statut swój ułożyć na podstawie statutu związkowego, a następnie powinno postarać się o przyjęcie do związku.

Wtedy dopiero wejdzie ono faktycznie do sportowego społeczeństwa i tylko wtedy będzie mogło korzystać z praw i przywilejów, które społeczeństwo to zapewnia swym członkom.

Nienależenie do związku, jak to już raz podkreśliłem, pociąga za sobą niedopuszczenie danego klubu do jakiegokolwiek współzawodnictwa ze związkowemi. Dla każdego, kto rozumie ducha i ideę sportu jest to rygor bardzo dotkliwy.

Tą drogą zrozumienia własnego interesu zmierzają poszczególne związki do wyrobienia w ćwiczących poczucia solidarności i karności, tych podstawowych cnót obywatelskich.

Najniższą hierarchicznie jednostką, lecz najważniejszą, gdyż od niej zależy poziom faktyczny pracy, kierowanie ćwiczeniami, jest klub. O obowiązkach klubu, dostosowania swego statutu do statutu związku i o obowiązku przystąpienia do związku, pisałem. Obecnie chcę przewidzieć jeszcze jedną okoliczność, mianowicie uprawianie przez jeden klub paru sportów. W tym wypadku klub powinien podzielić się na sekcje o własnych regulaminach i klub w imieniu każdej ze swych sekcyj, powinien zgłosić przystąpienie do tylu związków, wiele ma sekcyj.

Tworzenie przez kluby porozumień, które nie nakładają na zrzeszonych obowiązków sprzecznych z wymaganiami związku jest obojętnem. Porozumienia takie jak wszystkie akademickie związki sportowe, kluby wojskowe, gniazda sokole i t.p. powstają całkowicie poza ramami scharakteryzowanej organizacji.

Jednostka fizyczna, to znaczy ćwiczący nie należący do żadnego klubu, również do zawodów dopuszczanym być nie może, poza zawodami oczywiście, które mają specjalny charakter propagandowy.

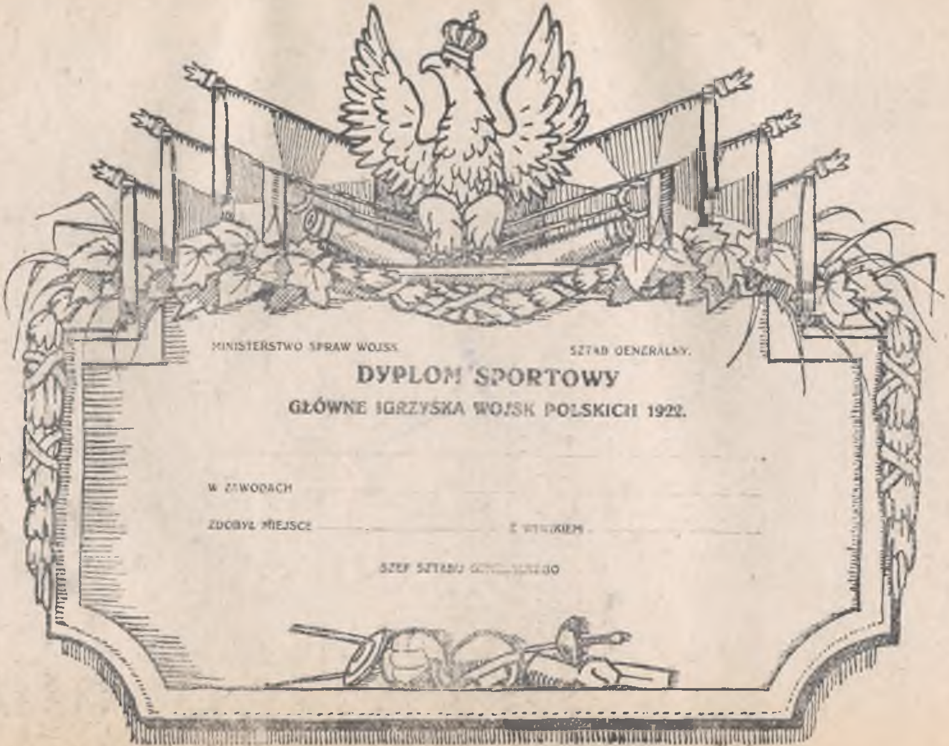
Po dokonaniu tego przeglądu od najwyższych instancyj sportowych do jednostki ćwiczącej, nie wiele pozostaje mi do powiedzenia. Chciałbym tylko jedno podkreślić z całym naciskiem. Zadaniem tego szkicu nie było i być nie mogło określenie „ustawodawstwa sportowego“. Przedmiot ten, powinien być opracowany źródłowo i szczegółowo, a wtedy z wszelką pewnością rozrośnie się do rozmiarów specjalnego kodeksu. W szkicu tym chciałem tylko podkreślić jedno, że kodeks taki istnieje jako całość i że każda jednostka prawna t.j. klub i ćwiczący fizycznie—powinna zapoznać się z jego duchem i brzmieniem.

Bez tego uniknięcie pomyłek jest niemożliwem.

III. CENTRALNA WOJSKOWA SZKOŁA GIMNASTYKI I SPORTÓW.

Krokiem decydującym ku postawieniu wychowania fizycznego w wojsku polskiem na racjonalnej podstawie był rozkaz M. S. Wojsk. z r. 1921, Nr. dz. 3, powołujący do życia centralną instytucję dla kształcenia kierowników ćwiczeń cielesnych w wojsku. Jako miejsce działania Głównej Szkoły Wojskowej Gimnastyki i Sportów, wybrano na razie Poznań. Gród ten kresowy bezwątpienia nie będzie się nadawał na stałe pomieszczenie takiej jedynej w Państwie instytucji wychowawczej. Na przeciąg jednak lat najbliższych wybór ten należy nazwać trafnym, gdyż tu właśnie, dzięki szczęśliwej ręce twórców młodego uniwersytetu, powstaje w tej mierze zespół warunków, przewyższający pod niejednym względem wszystko, na co dotychczas Polska zdobyć się mogła.

Uniwersytet poznański utworzył bowiem pierwszą i jedyną w Polsce, a trzecią w Europie, katedrę wychowania fizycznego. Dokoła tej katedry ugrupowało się Studjum, kształcące kandydatów na wychowawców fizycznych dla szkół średnich i seminarjów nauczycielskich. Po dwóch latach starań, udało się od reprezentacji miasta uzyskać (w formie dzierżawy na lat 20) obszerny budynek, pięknie położony w Ogrodzie Botanicznym i otoczony trzema boiskami podręcznemi. Po odpowiedniej rekonstrukcji, budynek ten mieści dwie sale gimnastyczne z szatniami (nie gotowemi jeszcze) i natryskami, salę wykładową dla 100 słuchaczy, bibljotekę (750 tomów), laboratorja: antropometryczno-fizjologiczne i chemiczno-mikroskopowe, ogółem 17 pomieszczeń, dozwalających stronę praktyczną studjów wprowadzić w stały i ścisły kontakt ze stroną teoretyczną. Gdy dodamy boisko sportowe (klubu „Pogoń"), oddalone o 5 minut drogi (obecnie

Dyplomy dla zwycięzców.

przygotowuje się lepsze znacznie boisko w koszarach Bolesława, w tejże samej odległości od gmachu), pojmiemy, że nie tak rychło podobne warunki uzyskamy gdziekolwiek indziej w kraju.

Wielkie ubóstwo nasze tak pod względem pomieszczeń odpowiednich i urządzeń, jak i co do ludzi nadających się, kazało w danym razie raczej skorzystać z tworzącej się placówki naukowej, niż wysilać się na stworzenie drugiej. Zawarto też z Uniwersytetem umowę, która gwarantuje Szkole korzystanie z gmachu Studjum, jego urządzeń i kierownictwa naukowego. Dziś, po szeregu miesięcy wspólnej pracy, możemy z radością zaznaczyć, że myśl była szczęśliwą—że kooperacja odbywała się i odbywa w niczem niezakłóconej harmonji i stanowi jeden z dowodów możności i potrzeby tego rodzaju punktów stycznych naszych sfer cywilnych i wojskowych.

Okres działalności, z którego mam zdać sprawę poniżej, jest okresem wstępnym i sam przez się nie może dać podstawy do doniosłych wniosków tak pod względem praktycznym, jak i naukowo-teoretycznym, rozporządzając zbyt krótkim czasem obserwacji nielicznych grup kandydatów. I ten materjał jednak, który dotąd zebraliśmy, zasługuje na uwagę ze względu, że u nas tego rodzaju spostrzeżeń dotąd czyniono bardzo mało.

Kursy instruktorskie, objęte niniejszem sprawozdaniem, są to: 4 miesięczny kurs oficerski i dwa 3 miesięczne kursy podoficerskie. Celem ich było wykształcenie pewnej ilości pomocniczych sił instruktorskich, podczas gdy będący obecnie w toku pierwszy roczny kurs oficerski, ma za zadanie wychowanie zastępu kierowników istotnie samodzielnych, mogących nadać właściwy bieg temu działowi wyszkolenia wojskowego.

Program zajęć obejmował przeciętnie 6 godzin dziennie wykładów i ćwiczeń.

PROGRAM I. KURSU OFICERSKIEGO.

Teorja:

Teorja wychowania fizycznego	3 g. tyg.	(prof. Piasecki).
Anatomja	3 „ „	(dr. Adamski).
Fizjologja . . , ...	3 „ „	„ „
Systematyka i metodyka ćwiczeń cielesnych	3 „ „	(mjr. Sikorski).
Psychologja eksperymentalna	2 „ „	(prof. Błachowski).

(Przez 8 tygodni).

Praktyka:

Gimnastyka—ćwiczenia metodyczne . .	6 g. tyg.	(por. Fazanowicz).
Lekka atletyka.	6—8 „ „	(kpt. Baran).
Szermierka na bagnety	3 „ „	(por. Łęgowski).
Grenadjerka	3 „ „	(por. Gilewski).
Pływanie i wiosłowanie w czerwcu i lipcu razem	30 godz.	(kpt. Drygas).
Ćwiczenia na torze przeszkód w ostatnich miesiącach razem	8 godz.	(mjr. Sikorski).
Gry i zabawy	4 g. tyg.	(por. Fazanowicz).
Piłka nożna	1 „ „	(kpt. Baran).
Szermierka na szable (w III i IV mies.)	6 „ „	(kpt. Pouzergue).
Boxing w II mies..	6 „ „	(Burford. Y. M. C. A.)

Do wykładów łączono częste repetytorja, a nadto, w odstępach miesięcznych, egzaminy praktyczne i teoretyczne, tak, że kandydaci zniewoleni byli znaczną część czasu wolnego poświęcić powtarzaniu i utrwalaniu w pamięci przerobionego materjału. Kandydatów, nie mogących sprostać wymaganiom, usuwano zawczasu, tak, że ilość uczestników kursu oficerskiego przy końcu była połową ilości początkowej.

Tak znaczy procent kandydatów nienadających się, tłumaczyć należy, po pierwsze, niskim poziomem kultury cielesnej w kraju. Po drugie jednak, zdaniem naszem, nie wszystkie Dowództwa w równej mierze zechciały i umiały troskliwie dobrać oficerów, czy podoficerów, skierowanych na kurs. Dalsza praca uświadamiająca wśród ogółu naszych oficerów (zwłaszcza w postaci kursów informacyjnych, patrz niżej) ma jeszcze szerokie pole do działania przed sobą.

Metoda ćwiczeń cielesnych, używana w Szkole, oparta na systemie Linga z modyfikacjami, wynikającemi tak z rozwoju tej gałęzi wiedzy zagranicą, a przedewszystkiem w Skandynawji[1]), jak z naszych stosunków i właściwości narodowych[2]), nie mogła znaleść w tych pierwszych kursach pełnego wyrazu, z powodu wstępnych niedomagań natury technicznej. Sale gimnastyczne wspomnianego wyżej gmachu oddano do użytku dopiero w październiku r. ub., boisko

---

1) E. Piasecki. Krytyczny przegląd najnowszych systemów gimnastycznych. „Wychowanie fizyczne" 1920, Nr. 5—9.

2) Mjr. W. Sikorski. Programy ćwiczeń gimnastycznych na okres wyszkolenia rekruta. Poznań 1921. Regulamin wychowania fizycznego 1922. Warszawa.

zaś „Pogoń" nie posiadało żadnych prawie przyrządów, tak, że gimnastyka ograniczała się przeważnie do ćwiczeń wolnych. Również boisko dla gier, bieżnia, skocznia i t.p., pozostawiały niejedno do życzenia, co trzeba uwzględnić przy ocenie wyników.

A oto wyniki ważniejsze, ujęte w cyfry. Pomiarów antropometrycznych dokonali lekarze Szkoły, zebrał je zaś i obliczył średnie i wskaźniki por. san. Grodzki, według wzkazówek kierownika naukowego. Egzaminy sprawności fizycznej nadzorował kpt. Baran.

1. Kurs oficerski, 15/III—28/VII 1921. Materjał badany: kurs ukończyło 25 oficerów z poszczególnych D.O.K. Z tej liczby, zaledwie 7 uprawiało przedtem gimnastykę lub sport w stowarzyszeniach. Wszyscy zdrowi bez ułomności fizycznych. Przed kursem używało 12-tu alkoholu miernie, tytoniu zaś 4 silnie, 8 mierne, 5 mało; podczas kursu: alkoholu 2 mierne, tytoniu 3 silnie, 6 mierne, 1 mało, 15 nie paliło wcale. Przeciętny wiek kursistów: 23,7 lat.

Pomiarów dokonał, w godzinach porannych (9—11), z początkiem kursu i po pierwszej trzeciej części—kpt-lek. Brodkiewicz, po drugiej trzeciej części i przy końcu kursu—por. san. Grodzki. Przyrządy: spirometr Wintricha, miara centym., wzrostomierz, waga przesuwkowa, dynamometr Mathieu, starannie sprawdzone.

Zachorowań było 17, suma dni choroby—41. Przeważały lekkie cielesne uszkodzenia na boisku. Jedno cięższe uszkodzenie (wstrząs mózgu) spowodowało odesłanie kandydata, po wyleczeniu, do formacji macierzystej. Cztery zaś przypadki uszkodzeń kończyn dolnych, niezupełnie wyleczone do końca kursu, wraz z dwoma przypadkami lekkiego nerwowego przemęczenia, tłumaczą mniej wyraźny postęp w średnich wynikach ostatnich pomiarów, jak również ciągła kontrola lekarska, połączona z częstem badaniem tętna po poszczególnych ćwiczeniach, sprawiły, że mimo wymagań wysokich, nie doszło w żadnym przypadku do poważniejszych objawów przemęczenia.

Warunki higjeniczne tego kursu zaledwie dostatecznie odpowiadały wymaganiom. Pomieszczenie w koszarach nie było bez zarzutu. Kąpiele zbyt rzadkie (z wyjątkiem ostatnich 4 tygodni kursu, kiedy pływano w Warcie); lepiej będzie pod tym względem po wykończeniu natrysków

w gmachu Studjum. Żywienie też niezupełnie odpowiadało potrzebom przy natężonej pracy i bywało powodem zaburzeń żołądkowych u niektórych kandydatów. Dopiero pod koniec kursu sprowadzono się do nowego gmachu, przedtem zaś wykłady odbywały się w Collegium medicum (dawny Urząd Osadniczy), ćwiczenia znowu na boisku „Pogoń" (ul. Śniadeckich), co kosztowało wiele czasu i trudu.

Warunki atmosferyczne o tyle sprzyjały, że mieliśmy 86% dni pogodnych, z których też korzystano, ćwicząc na boisku prawie nago. Niedogodne i nużące natomiast były upały w czerwcu i lipcu. Dla oceny wyników III egzaminu sprawności warto zauważyć, że odbył się on wśród deszczu i silnego wiatru.

1. Kurs podoficerski, 1/VI—1/IX 1921. Program podobny do poprzedniego, tylko z mniejszym wymiarem teorji i z opuszczeniem szermierki i wioślarstwa.

PROGRAM KURSÓW PODOFICERSKICH W GŁÓWNEJ SZKOLE WOJSKOWEJ GIMNASTYKI I SPORTÓW W POZNANIU

Teorja.

Anatomja . . . . . 2 g. tyg. lekarz szkoły.
Fizjologja . . . . . 1 „ „ „
Systematyka i metodyka ćwiczeń
cielesnych . . 2 g. tyg. por. Fazanowicz.
(por. Borzęcki w II kursie).
Higjena i pierwsza
pomoc. . . . 2 g. tyg. lekarz szkoły.

Praktyka:

Gimnastyka—ćwiczenia metodyczne . . por. Łęgowski.
Lekka atletyka . . . . „ „
Szermierka na bagnety . . . . „ „
Grenadjerka . . . . „ „
Pływanie . . . . , „ Fazanowicz.
Piłka nożna . . . . „ Borzęcki.
Ćwiczenia na torze przeszkód . . . . „ Łęgowski.

Uczestników 36, wszyscy z D. O. K. Poznań, zdrowi i bez ułomności fizycznych. Pierwsze pomiary wykonał kpt.-lek. Brodniewicz, drugie i trzecie por. san. Grodzki.

Przyrządy, czas badania, warunki higjeniczne: jak wyżej. Zachorowań 31, dni choroby 103.

II. Kurs podoficerski (wrzesień—listopad 1921), Uczestników 111, ze wszystkich D. O. K. Zresztą jak wyżej, z temi jedynie różnicami, że pomiary wszystkie przeprowadził por. san. Grodzki, że warunki higjeniczne, nie wyłączając żywienia, w zupełności odpowiadały wymaganiom; zachorowań 62, dni choroby 158. Podczas III egzaminu sprawności dotkliwie zimno.

Tablice poniższe dają nam średnie z pomiarów i egzaminów sprawności fizycznej.

I KURS OFICERSKI W GŁÓWNEJ SZKOLE WOJSKOWEJ GIMNASTYKI I SPORTÓW.

Średnie z pomiarów:

Waga (nago)	66,1	67,1	66,9	66,7
Wzrost	172,2	172,4	173,0	173,5
Siłomierz lewa . . .	40,0	38,9	41,3	40,1
„ prawa . . .	41,8	44,2	45,3	44.8
Wdech	92,8) 89,45	95 8) 90,25	94.2) 89,2	97,3) 90,95
Wydech.	86.1)	84,7)	84.4)	84,6)
Różnica wdech-wydech	6,7	11,1	9,8	12,7
Spirometr	4475	4725	5312	5380
Puls	72	73	73	73

Średnia z egzaminów sprawności fizycznej:

Skok wzwyż.	121	123	132	136	cm.
Skok w dal	421	413	430	463	„
Bieg 100 m.	—	14,3	13,7	13,3	sek.
Bieg 800 m.	2,57	2,52	2 47	2.41	m. s.
Rzut granatem lewą i prawą . .	27	26	28,8	30	mtr.
Podnoszenie się	6.3	7.3	8,6	9,8	„

I KURS PODOFICERSKI W GŁÓWNEJ SZKOLE WOJSKOWEJ GIMNASTYKI I SPORTÓW.

Średnie z pomiarów i egzaminów sprawności fizycznej:

Waga (nago).	63.5	64,3	63
Wzrost	167,6	168,2	168,4
Siłomierz lewa	37	40	37
„ prawa	40	42	43
Różnica obwodu klatki piersiowej (wdech i wydech) .	8,5	8.7	7,9

Spirometr	4660	5140	4620	
Skok wzwyż	116	120	122	
Skok wdal	365	396	420	
Bieg 100 mtr.	14,8	14,1	14	sek.
Bieg 800 mtr.	3,27	2,55	2,46	
Rzut granatem	14.9	25.7	27,5	mtr.
Wspinanie.	4,4	6,2	6	

II KURS PODOFICERSKI W GŁÓWNEJ SZKOLE WOJSKOWEJ GIMNASTYKI I SPORTÓW.

Średnie z pomiarów i egzaminów sprawności fizycznej:

Waga (nago).	65,9	67,8	68	kg.
Wzrost	169,5	172,1	173,3	
Siłomierz lewa	40,5	43,7	45	cm.
„ prawa	45,1	49,1	50,5	
Różnica obwodu klatki piersiowej (wdech i wydech). .	6,5	8,6	10,9	cm.
Spirometr . . . , ...	4640	4760	4860	
Skok wzwyż	118	120	122	cm.
Skok wdal	376	385	440	cm.
Bieg 100 mtr.	15,2	15,1	14,2	sek.
Bieg 800 mtr.	3,33	3,20	2,50	sek.
Rrzut granatem lewą, prawą . .	25,25	27,5	26,15	mtr.
Wspinanie. . . . . , ...	3,3	4,5	6,5	

Ciężar ciała kursistów uległ niewielkim zmianom w dwóch pierwszych kursach; natomiast odpowiednie żywienie kandydatów II kursu podoficerskiego dało przyrost średni 3,1 kg.

Wzrost okazuje wszędzie przybytek parocentymetrowy, oczywiście jako świadectwo poprawy postawy przez zmniejszenie nadmiernych krzywizn kręgosłupa.

Siłomierz wykazuje co do ręki prawej stały przyrost, w pierwszym kursie oficerskim tylko zakłócony spadkiem przy czwartem badaniu (prawdopodobnie skutkiem upału). Ręka lewa, której aparat nerwomięśniowy mniej przywykł do wydobywania krańcowych wysiłków, daje przebieg mniej wyraźny, nieco kapryśny.

Jak można było oczekiwać z góry, dane odnoszące się do układu oddechowego, posiadają na ogół tendencję zupełnie wyraźną i jednoznaczną. Stosuje się to nietyle do średniego obwodu klatki piersiowej, ile do różnicy między obwodem jej przy nasilonym wdechu i wydechu, oraz do pojemności życiowej, mierzonej spirometrem. Jedyny przy-

padek, gdzie zarejestrowano obniżenie tych danych—to trzecie badanie I kursu podoficerskiego, co skłonni jesteśmy przypisać czynnikom psychicznym, trudnym do dokładnego wyświetlenia. Pozatem, różnica obwodu przy wdechu i wydechu, wzrasta u oficerów blisko wdwójnasób, zaś w drugim kursie podoficerskim też bardzo wydatnie. Pojemność życiowa, dość wysoka u wszystkich kursistów i u wszystkich trzech ich grup wynosząca z początkiem kursu jednaką średnią ilość $4^1/_2$ litra mniej więcej, wzrasta u oficerów statecznie, dając przy końcu nadwyżkę przeszło 900cm^3. Trzeba dodać że, średnia, jaką Hutchinson podaje dla Anglików, wynosi 3770 cm., a średnia obliczona dla mężczyzn przez Vierordta[1]) tylko 3400cm^3.

Częstość tętna, mierzona w spoczynku, nie uległa żadnym prawie zmianom. Jak już wspomnieliśmy wyżej, badano częstość tętna po różnych ćwiczeniach (zwłaszcza po biegach), szczególnie u kursistów, wykazujących zrazu większą pobudliwość rytmu serca, przyczem stwierdzono raz jeszcze ustępowanie pobudliwości pod działaniem racjonalnego treningu.

Na podstawie danych powyższych, wydało się nam rzeczą godną zachodu obliczenie kilku t.z. wskaźników, ujmujących w jedną liczbę stosunek dwóch lub więcej pomiarów, odnoszących się do danej osoby i usiłujących dać w ten sposób miarę jej konstytucji cielesnej. Na razie, ograniczymy się do materjału oficerskiego, jako bardziej interesującego, a wypróbowane w ten sposób wskaźniki obliczymy później dla większej liczby ludzi.

Wskaźnik piersiowy (Marty)[2]) oblicza się, dzieląc 100-krotny obwód klatki piersiowej przez wzrost, przyczem uważa się za świadectwo zadowalające rozwoju iloczyn przewyższający 50 przynajmniej o jedną, lub dwie jednostki (a zatem obwód kl. piers.=połowie wzrostu + 1 lub 2). Otóż ten wskaźnik, z początkiem kursu u 8 uczestników nie dosięga wspomnianej normy, przy końcu zaś kursu tylko połowa tychże kandydatów normę uzyskuje lub

---

[1]) H. Vierordt. Daten und Tabellen. Jena 1893, str. 169.

[2]) Marty, cyt. u G. Cao. Il varole numerico dell'uomo. Giorn. della R. Soc. It. d'Igiene, t. XXIV, 1902.

przewyższa. Ogółem 13 oficerów wykazuje wzrost tego wskaźnika przy ostatniem badaniu z porównaniu z pierwszem, jeden pozostaje bez zmiany, a 11 ze zmniejszeniem. Co więcej—zmniejszenie wskaźnika widać nawet na liczbach średnich, które wynoszą, dla czterech okresów badania: 51,86, 52,59, 51,96, 51,76. Mogliśmy oczekiwać tego wyniku już na podstawie stwierdzonego wyżej (pozornego) powiększenia wzrostu, przy minimalnem zwiększeniu średniego (między wdechowym i wydechowym) obwodu klatki piersiowej (choć równocześnie ważniejsza ruchomość klatki piersiowej czyli różnica obwodów wdechu i wydechu wzrosła prawie w dwójnasób).

Wskaźnik ten, jak widać z powyższego, nie odzwierciadla należycie ważnych szczegółów rozwoju fizycznego, wykrytych naszemi pomiarami, a stwierdzenie rzekomego cofnięcia się w rozwoju wprowadza nas w błąd, który jednak nietrudno skorygować na podstawie innych, dokładniejszych liczb. Zarzucony w wojskach, jako wykluczający zbyt wielką liczbę ludzi zdatnych do służby, wskaźnik ten cieszy się powodzeniem u antropologów, statystyków[1]), którym oddaje duże usługi.

Dokładniejszy pogląd na „wartość liczebną człowieka" daje wskaźnik Pigneta[2]) obliczony według wzoru: wzrost — (ciężar + obwód klatki piersiowej). Wypróbowany na znacznym materjale żołnierzy francuskich i włoskich, według G. Cao[3]) pozwala on na podział materjału na następujące grupy: 0—9,9 bardzo silni, 10—15,9 silni, 16—20,9 średni, 21—25,9 słabi, 26—30,9 bardzo słabi. Nasi oficerowie, na początku kursu, rozdzielali się między te grupy jak następuje: bardzo silnych 2, silnych 9, średnich 6, słabych 5, bardzo słaby 1. Nadto, po jednym kandydacie powyżej (—2) i poniżej (32) całego schematu. Przy końcu kursu, obaj najsłabsi znajdują się już każdy w sąsiedniej grupie wyższej. Pozatem jednak nie wszystkie cyfry wykazują postęp: 16 kursistów zyskuje na wskaźniku, 9 zaś traci. Liczby średnie

---

[1]) W. Miklaszewski. Rozwój cielesny proletarjatu Warszawy. Warszawa 1912.

[2]) Pignet, cyt. u Cao, l. c.

[3]) Cao, l. c.

Nagroda przechodnia P. K. I. O.
dla mistrzowskiej drużyny w piłce nożnej,
zdobyta w 1921 r. przez 20 p. p.

atoli wskazują na poprawę bezprzeczną, dając, w czterech okresach badania: 17,8, 15,0, 18,6, 15,8. Według grup powyższych, oznaczałoby to przejście z kategorji średnich do silnych.

Oczywiście i tu jak przy wszelkich wzorach empirycznych, nierozsądnem byłoby przywiązywać zbyt wielką wagę do cyfr oderwanych, a tem bardziej, do ich z konieczności szablonowego podziału na grupy. Najsilniejszy (według tego podziału) kandydat odznaczył się tylko w boxingu, zresztą zaś pozostał nieco poniżej przeciętnej sprawności fizycznej i przyswojonej wiedzy. Cenniejszą już wzkazówkę otrzymujemy u dołu skali: dwaj najsłabsi uczestnicy istotnie okazują w kilku kierunkach bardzo słabe, czasami najsłabsze wyniki. Mimo wszystko jednak, nie są to tak bezsilne organizmy, jak wynikałoby ze wskaźnika, i mogą działać pożytecznie jako instruktorzy.

Nie potrzebujemy tu dowodzić, że zastąpienie obwodu klatki piersiowej, w celu pomiaru sprawności oddechowej, spirometrją jest postępem niezaprzeczonym i tylko trudność zdobycia tego aparatu stoi na przeszkodzie jego szerszemu zastosowaniu. Mierząc ilość powietrza, jaką możemy wydalić z płuc zapomocą najsilniejszego wydechu, następującego po najgłębszym wdechu („pojemność życiowa"), unikamy, błędu takiego, że przy ocenie obwodu klatki piersiowej, bierze się nieraz mylnie skorupę orzecha (tu: grubość mięśni, kości, czasami zaś tkanki tłuszczowej) za jego treść (płuca). To też i wskaźniki, oparte na spirometrji, muszą mieć wartość o wiele poważniejszą od poprzednich i tylko konieczność porównywania naszego materjału z wielkiemi liczbami, uzyskiwanemi zapomocą prostszych metod, nie pozwala nam tychże zarzucić, przyczem pojemność życiowa odegra ważną rolę kontrolną, wobec mniej dokładnych sprawdzianów sił odpornych organizmu.

Wskaźnik Ziemssena[1] $\left(\frac{\text{pojemność życiowa}}{\text{wzrost}}\right)$ nie ma za sobą dotąd, o ile nam wiadomo, większej liczby obliczeń czerpanych z materjału zdrowego. Cornet żąda, aby iloraz

---

[1]) Ziemssen, cyt. u Vierordta, l. c., str. 170.

ten wynosił dla mężczyzny o zdrowych płucach ponad 18, dla kobiety zaś ponad 12. Nasi kandydaci czynili, z początkiem kursu, wszyscy zadość tej normie (najniższa 18,3—najwyższa 30,5), średnio przekraczając ją wyraźnie, co się stale potęgowało przy dalszych pomiarach. Oto średnie wskaźniki z czterech okresów badań: 26,3, 27,3, 30,2, 30,8.

Co więcej, i wyniki ujemne, wskazujące brak rozwoju, lub nawet cofnięcie się, tak liczne przy mniej dokładnych metodach, tu spadają niemal do zera. Ograniczają się bowiem do dwóch przypadków, nadających się do wyeliminowania z rachuby, bo w jednym z nich (spadek o 2,0) nie wykonano spirometrji przy pierwszem badaniu, w drugim zaś (brak wzrostu wskaźniką) przy obu pierwszych badaniach.

Wskaźnik Amara[1]) $\left(\frac{\text{pojemność życiowa w centylitrach}}{\text{cieżar w kg.}}\right)$ zbyt niedawno ogłoszono, aby mógł rozporządzać większym materjałem. W każdym razie zasługuje na baczną uwagę. Autor zaleca go jako miarę „klasyfikacji atletycznej“ i jako normę uważa liczby przewyższające 5. Otóż nasi kandydaci wszyscy byli już z początkiem kursu wyraźnie powyżej tej normy (najniższa liczba—5,30, najwyższa 8,29, średnio zaś wynosił wskaźnik przy czterech okresach badania: 6,77, 6,74, 7,65, 7,71.

I tu wzrost stały wskaźnika kursu jest regułą, od której znajdujemy tylko 2 wyjątki (jeden z nich nie badany spirometrem przy początku kursu), gdzie wskaźnik obniżył swą wartość.

Ciekawe będzie zestawienie tych danych z wynikami egzaminów sprawności fizycznej. Tu okazuje się, że wśród pięciu kandydatów o najwyższym wskaźniku Ziemssena, trzech należy zarazem do najlepszych lekkoatletów kursu. Wśród czterech zaś o najniższym wskaźniku Z., dwóch należy uważać za słabych, dwóch za średnich co do sprawności. Korelacja przy wskaźniku Amara jest już mniej wyraźna, gdyż nietylko wśród 5 pierwszych mamy jedynie 2 wybitnych

---

[1]) J. Amar. Les lois scientifs de l'éducation respiratoire, Paris 1920. str. 76.

lekkoatletów, lecz między 4 ostatnimi jest jeden tylko słaby, dwóch średnich, a jeden z najlepszych. Na podstawie zatem tych (co prawda, nie dość licznych) spostrzeżeń, możnaby wnosić, że oba ostatnio omawiane przez nas ilorazy są czułemi wskaźnikami postępu, dokonywanego przez organizm człowieka w okresie intensywnych ćwiczeń cielesnych, mniej dobrze jednak odzwierciadlają stosunek sprawności cielesnej różnych osobników i z tego powodu tylko w porównaniu z różnemi innemi danemi mogą służyć za podstawę owego *„classement athlétique"*, którego bardzo słusznie domaga się Amar. Tem bardziej odnosi się to do wskaźników poprzednich.

Gdy zechcemy teraz ocenić wyniki egzaminów sprawności fizycznej, ciekawem będzie zestawienie średnich wyników oficerów i podoficerów. Do zestawienia nadają się podoficerowie II kursu, gdyż ich średnie, zaczerpnięte z pomiarów, stawiają ich mniej więcej na równi z oficerami I kursu (podczas gdy podoficerowie I kursu są widocznie słabiej zbudowani) tak co do wzrostu, jak ciężaru ciała, siły mięśni i t.d.). Otóż i tu jednak widzimy, w wynikach egzaminów, wyraźną przewagę oficerów.

Czemu ją przypisać? Czy wpływowi—u nas z pewnością jeszcze niezbyt wielkiemu—gimnastyki i gier, uprawianych w szkole średniej? (Jak mało na szali zaważyły towarzystwa sportowe, wspomnieliśmy już wyżej). Czy też wyższej kulturze woli, lub umiejętności łatwiejszego przyswajania nowych koordynacji, pod kontrolą kory mózgowej? Odpowiedź na te pytania wymagałaby materjału ludzkiego znacznie liczniejszego i badań dokładniejszych.

Niemniej ciekawe zagadnienia nasuwają, niepomieszczone na naszych tablicach, najlepsze wyniki oficerów-kursistów w zakresie lekkiej atletyki. I tak, por. Bobiński skoczył, na popisie Szkoły 1,70 m. wzwyż, ppor. Łęgowski 2,85 m. o tyczce, por. Gilewski i Obtułowicz otrzymywali we wszystkich ćwiczeniach lekkoatletycznych dobre wyniki średnie. Wszyscy czterej nie byli wcale czynnymi sportowcami przed kursem. Wyniki te nie są gorsze od osiągniętych przez nielicznych sportowców kursu (ppor. P. Woskowicz, skok w dal, na tymże popisie, 5,45 m.; por. Szymański, bieg 100 m. —11,9. sek.). Widać więc, że *metoda u nas używana w ciągu niewielu miesięcy dorównywa rezultatom, osiąganym przez lata*

treningu w naszych klubach sportowych. I istotnie, jeżeli się zważy, że Skandynawja otrzymuje w igrzyskach międzynarodowych coraz to lepsze wyniki, stawiając nieraz w cień pionerów sportu—narody anglosaskie, swojem metodycznem i wszechstronnem przygotowaniem dzięki stosowanemu od lat dziecięcych systemowi Linga, to i u nas, tenże system, choć krótko i nie w całej rozciągłości uprawiany, okazał się najpewniejszą podwaliną sprawności fizycznej.

Mimochodem jeszcze wspomnimy, że oficerowie wymienieni uzyskali tak dobre wyniki tylko na popisie, przy egzaminach sprawności zaś znacznie gorsze. Podniecenie działało tu zatem jako bodziec potężny. W średnich, pomieszczonych na naszych tablicach, dane z popisu nie doznały uwzględnienia. Popis, o którym mowa, odbył się w Poznaniu 31/VII 1921. Drugi występ, w Warszawie (6—7/VIII 1921), nie dał już tak dobrych rezultatów, wskutek zmęczenia podróżą, jakkolwiek i ten ocenili bardzo pochlebnie znawcy i sprawodawcy sportowi dzienników.

Ale czas przejść do oceny najważniejszych wyników—t.j. wartości naszych kursistów jako instruktorów. Skromny cel, jaki z konieczności zakreślono tym krótkim kursom, osiągnięto, jak się zdaje, w zupełności, mimo warunków niezupełnie jeszcze dociągniętych do poziomu, jaki uzyskano dopiero z przeprowadzeniem do nowego gmachu i z innemi reformami. Z kursu oficerskiego wyszli: 1 kierownik i instruktor kursów okręgowych oraz referent sportowy, 4 kierowników i instruktorów kursów okręgowych i w szkołach podchorążych, 1 kierownik i instruktor kursów okręgowych 4 instruktorów kursów okręgowych i referentów sportowych, 1 referent sportowy, 13 instruktorów kursów okręgowych, 1 instruktor pułku. Tak brzmią kwalifikacje. wydane im przy opuszczeniu Szkoły. O kilku z pomiędzy najlepszych absolwentów kursu świadczy bardzo korzystnie chęć dalszego doskonalenia się, z jaką zapisali się w poczet uczestników drugiego, rocznego kursu oficerskiego.

Nakoniec słów parę poświęcimy Kursowi informacyjnemu dla 76 oficerów z wszystkich D. O. K., który odbył się w dniach 1—6 sierpnia 1921. Celem jego było (jak wspomnieliśmy już powyżej) wyjaśnienie pp. oficerom zasad nowoczesnego wychowania fizycznego i ich zastosowania w praktyce wojskowej. Już ta pierwsza próba dała wyniki

nawskroś zadawalające jak wnosimy ze sprawozdań, przysłanych przez poszczególne D. O. K. Po pewnem udoskonaleniu zaś, kursy te mogą przynieść olbrzymią korzyść, budząc u czynników decydujących w wojsku zainteresowanie dla tego podstawowego czynnika wychowania wojskowego, jakim były i będą po wsze czasy racjonalne ćwiczenia ciała.

LISTA ABSOLWENTÓW
Centr. Szkoły Wojsk. Gimnastyki i Sportów.

Lp.	Stopień:	Nazwisko i imię:	Przydział:	Jaki kurs i czas:	Z kwalifikacją na:

OFICEROWIE.

Z Dow. Okr. Korp. Nr. I. Warszawa:

Lp.	Stopień:	Nazwisko i imię:	Przydział:	Jaki kurs i czas:	Z kwalifikacją na:
1.	Porucznik	Obtułowicz Adam	1 p. p. Leg.	I-szy 4-o miesięczny kurs od 15/III do 30/VI 1921	Instruktora kursów Okręg. i w Szkołach Podchorążych.
2.	Podporucznik.	Pawełek Stanisław	7 p. uł.	"	Instruktora kursów Okręg. i Referenta sportowego.

Z Dow. Okr. Korp. Nr. II. Lublin:

Lp.	Stopień:	Nazwisko i imię:	Przydział:	Jaki kurs i czas:	Z kwalifikacją na:
3.	Porucznik	Bobiński Adam	B. Z. Sap. Nr. 2.	"	Kierownika i instruktora Kursów Okręg. i instruktora w Szkołach Podchorążych
4.	Podporucznik	Moczulski Teofil	44 p. st. Kr.	"	Instruktora Kursów Okręgowych
5.	dtto	Raszkowski Bolesław	43 p. p. B. zap.	"	Instruktora Kursów Okręg. i Referenta Sportowego

Z Dow. Okr. Korp. Nr. III. Grodno:

Lp.	Stopień:	Nazwisko i imię:	Przydział:	Jaki kurs i czas:	Z kwalifikacją na:
6.	Podporucznik	Domaradzki Antoni	2 p. p. Leg.	"	Instruktora Kursów Okręgowych
7.	"	Josse Józef	"	"	dtto
8.	"	Musiał Apolinary	"	"	dtto

Z Dow. Okr. Korpusu Nr. IV. Łódź:

Lp.	Stopień:	Nazwisko i imię:	Przydział:	Jaki kurs i czas:	Z kwalifikacją na:
9.	Kapitan	Marcinek Józef	Bat. Wart. 3. IV.	"	Kierownika i Instruktora Kursów Okręg.
10.	Porucznik	Szymański Tadeusz	28 p. p. strz. kan.	"	Kier. i instruktora kursów Okręg i instruktora w Szkołach Podchorążych
11.	Podporucznik	Hennig Edward	14 p. p.	"	Instruktora Kursów Okręgowych
12.	"	Paciorkowski Edward	27 p. p.	"	Referenta sportowego
13.	"	Kopeć Stanisław	Bat. zap. 4 p. p. Leg.	"	Instruktora Kursów Okręgowych

Lp.	Stopień:	Nazwisko i imię:	Przydział:	Jaki kurs i czas:	Z kwalifikacją na:

Z Dow. Okr. Korp. Nr. V. Kraków:

14.	Porucznik	Zwierzyński Józef	17 p. p.	„	Instruktora Kursów Okręg. i Referenta Sportowego
15.	Podporucznik	Rzymek Józef	1 p. St. podhal.	„	Instruktora Kursów Okręgowych

Z Dow. Okr. Korp. Nr. VI. Lwów:

16.	Porucznik	Kopeć Romuald	D. O. K. Lwów	I-szy 4-o miesięczny kurs od 15/III do 31/VI 1921	Instruktora gimnastyki i sportów w pułku
17.	Podporucznik	Dudrewicz Tadeusz	47 p. p. st. Kres.	„	Instruktora Kursów Okręgowych
18.	„	Korzyk Tomasz	51 p. p. st. Kres.	„	Instruktora Kursów Okręg. i Referenta Sportowego
19.	„	Kulczykowski Ignacy	32 p. p.	„	Instruktora Kursów Okręgowych
20.	„	Woskowicz Paweł	19 p. p.	„	„

Z Dow. Okr. Korp. Nr. VII. Poznań:

21.	Podporucznik	Woskowicz Eugenjusz	61 p. p.	„	Instruktora Kursów Okręgowych

Lp.	Stopień:	Nazwisko i imię:	Przydział:	Jaki kurs i czas:	Z kwalifikacją na:
22.	"	Łęgowski Józef	C. Szk. w. g. isp. Poznań	"	"

Z Dow. Okr. Korp. Nr. VIII. Toruń:

23.	Podporucznik	Gilewski Felicjan	1 p. p. Dyw. Syb. ob. C. S.w g. i S. Poz.	"	Instruktora Kursów Okręgowych i w Szkołach Podchorążych
24.	"	Borzych Feliks	63 p. p.	"	Instruktora Kursów Okręgowych

PODOFICEROWIE:

Z Dow. Okr. Korp. Nr. III. Grodno:

1.	Sierżant	Turbański Stanisław	15 p. uł.	1-szy 4-o miesięczny kurs od 1/IV do 1/8 1921.	Pomocnika instruktora

Z Dow. Okr. Korp. Nr. V. Kraków:

2.	Kapral	Hyży Władysław	23 k. s.	"	"

Z Dow. Okr. Korp. Nr. VII. Poznań:

3.	Sierżant	Kaniewski Franciszek	58 p. p.	"	"

Lp.	Stopień:	Nazwisko i imię:	Przydział:	Jaki kurs i czas:	Z kwalifikacją na:
4.	Sierżant	Stróżniak Feliks	97 p. p.	„	Pomocnika instruktora
5.	″	Borowiak Stanisław	68 p. p.	1-szy 4-o mies. kurs podof. od 1/4 do 31/7 1921.	″ ″
6.	″	Agaciński Jan	55 p. p.	″	″ ″
7.	″	Górkiewicz Maksymiljan	14 p. a. c.	″	″ ″
8.	″	Ruchalski Kazimierz	56 p. p.	″	″ ″
9.	Plutonowy	Baranowski Józef	17 p. uł.	″	″ ″
10.	″	Gabrysiak Franciszek	70 p. p.	″	″ ″
11.	″	Wesela Czesław	74 p. p.	″	″ ″
12.	″	Górzyński Marjan	7 d. tab.	″	″ ″
13.	″	Michałowski Ignacy	60 p. p.	″	″ ″

Lp.	Stopień:	Nazwisko i mię:	Przydział:	Jaki kurs i czas	Z kwalifikacją na:
14.	Sierżant	Kryszek Józef	53 p. p.	1- szy 4-o mies. kurs podof. od 1/4 do 31/7 1921.	Pomocnika instruktora
15.	Kapral	Szuman Andrzej	17 d. a. c.	„	„ „
16.	„	Piasecki Sylwester	75 p. p.	„	„ „
17.	„	Lutyński Józef	23 p. a. c.	„	„ „
18.	„	Wasilewski Tomasz	7 p. Strz. Kon.	„	„ „
19.	„	Kasprzak Jan	75 p. p.	„	„ „
20.	„	Lemański Kazimierz	Kadra zapas. Kompanji San. N. 7 Pozn.	„	„ „
21.	„	Filipiak Władysław	23 b. sap.	„	„ „
22.	„	Urbanowski Jan	55 p. p.	„	„ „
23.	„	Kruczyński Wojciech	69 p. p.	„	„ „

Lp.	Stopień:	Nazwisko i imię:	Przydział:	Jaki kurs i azas:	Z kwalifikacją na:
24.	Kapral	Stodolny Leon	7 d. a. k.	1-szy 4-o mies. kurs podof. od 1/4 do 31/7 1921.	Pomocnika instruktora
25.	Szeregowiec	Buła Józef	56 p. p.	"	" "

Z Dow. Okr. Korp. Nr. VIII w Toruniu:

1.	Plutonowy	Kurczewski Franciszek	59 p. p.	1-szy 3-y mies. kurs od 1/4 do 31/7 1921	Pomocnika instruktora
2,	"	Sobieralski Józef	67 p. p.	"	" "
3.	"	Losy Stanisław	16 p. uł.	"	" "
4.	"	Czajka Michał	15 d. a. c.	"	" "
5.	"	Górzyński Florjan	61 p. p.	"	" "
6.	"	Kędzierski Józef	62 p. p.	"	" "
7.	Kapral:	Joachimiak Ignacy	15 p. a. p.	"	" "

Lp.	Stopień:	Nazwisko i imię:	Przydział:	Jaki kurs i czas:	Z kwalifikacją na:
8.	Kapral:	Leciej Ignacy	67 p. p.	1-szy 3-y mies. kurs od 1/4 do 31/7 1921	Pomocnika instruktora
9.	"	Mądrowski Wiktor	61 p. p.	"	" "
10.	"	Mańkowski Szczepan	16 Bat. celny	"	" "
11.	St. szereg.	Wieczorek Franciszek	61 p. p.	"	" "

V. RUCH SPORTOWY W WOJSKU W R. 1921.

Uwagi ogólne.

Sport znajduje w wojsku niezwykle sprzyjające warunki rozwoju. Zaszczepiony nawet doraźnie i przypadkowo, krzewi się bujnie. Życie wojskowe sprzyja wszelkim ćwiczeniom fizycznym. Liczne skupienia młodzieńców, szukających ujścia dla kipiącej w nich pełni i radości życia; sama natura ćwiczeń wojskowych odbywanych na powietrzu i przy natężeniu sił cielesnych; łączność ze sportem wielu z tych ćwiczeń, którym potrzeba tylko ujęcia w reguły i pierwiastku współzawodnictwa, by stały się jedną z gałęzi sportowych; uprawianie codzienne i systematyczne ćwiczeń gimnastycznych oraz gier i zabaw; opieka i zachęta jakiemi otaczają dowództwa sport, odnajdując w nim ważny czynnik przygowania wojskowego;—oto niektóre, ważniejsze przyczyny, stwarzające szerokie możliwości dla rozwoju sportu w wojsku.

Kiedy i jak rozwinął się sport w naszem wojsku?

Wszedł on na normalne tory pracy i postępu właściwie dopiero w połowie 1921 r. Złożyły się na to liczne i dla wszystkich chyba zrozumiałe powody. Rozwijał się wprawdzie sport w okresie wojny i w idącym tuż za nim okresie demobilizacji, lecz były to poczynania doraźne i dość przypadkowe. Niemożliwe było uprawiać regularnie sport w twardych i zmiennych warunkach ruchomej wojny. W głębi kraju, nawet tam, gdzie dokładano trudu, aby go zaszczepiać, nie mógł dać większych wyników przy stale zmieniającym się składzie oddziałów.

Oficerowie i szeregowi, przepływali bowiem jak woda, przez kadrę do pułku. To też sport uprawiano regularnie zaledwie w kilku klubach wojskowych, dzięki pracy grona

wybitniejszych naszych sportowców, których służba zmuszała do pozostawania na tyłach. Trwający dość długo okres demobilizacji przyniósł nowe warunki. Oddziały rozlokowane w pasie przyfrontowym, zakrzątnęły się żywo około stworzenia zainteresowań sportowych. Dowództwa kładły silny nacisk na krzewienie sportu, z początku ze względu na potrzebę dostarczenia żołnierzom odpowiedniej rozrywki; następnie, obserwując wpływ tych ćwiczeń, dostrzegano, iż sport utrwala zdatność i sprawność bojową armji, utrzymuje energję i ochoczy nastrój żołnierzy. Często możebnem było poparcie materjalne z różnych sum oszczędnościowych i rezerwowych, jakie pozostały w pułkach po okresie wojennym.

O naturalnym popędzie do sportu świadczy działalność oddziałów, pełniących obecnie służbę na kresach w warunkach podobnych do tych, w jakich pozostawała wówczas większość wojska. Lecz demobilizacja niszczyła raz po raz z trudem zawiązane koła i drużyny, wyrywała z szeregów sportowych najcenniejsze dla tej pracy jednostki, hamując rozwój sportu. Wówczas w oddziale pozostawała tradycja pracy i istniejący na papierze klub.

Pułki wracały do kraju. Rozlokowanie się, ustalenie i wżywanie się w nowe warunki trwało do wiosny 1921 roku. W tym czasie odradzają się dawne i zawiązują nowe koła.

Zatem, przy ocenie rozwoju ruchu sportowego w wojsku, należy pamiętać, że okres normalnego rozwoju zaczął się koło połowy ubiegłego roku, to znaczy po zakończeniu demobilizacji i po zainstalowaniu się oddziałów w miejscach stałego postoju.

Przystępowano do pracy od nowa, mając do dyspozycji jako wyekwipowanie sportowe, w najlepszym razie, zniszczone piłki i połamane przyrządy.

A jednak po upływie kilku miesięcy sport w armji nabrał życia, rozwinął się szeroko i utrwalił mocno. Nie dosięgnął jeszcze poziomu, na jakim pragnęlibyśmy aby stał, nie odpowiada całkowicie możliwościom, jakie otwierają przed nim warunki życia wojskowego—to prawda, ale zapowiada się dobrze pomimo przeszkód, z któremi borykać się musi.

Przedewszystkiem środki. Sumy wyznaczane przez

Ministerstwo, pokrywają zaledwie drobną cząstkę ogólnych potrzeb sportowych armji. Pozostają własne zabiegi. Ileż pochłaniają one wysiłków, ileż zawierają przemyślnych zachodów, wytrwałych starań. Jakże często niewielka pomoc jest iskrą rozniecającą życie sportowe! Oto garnizon Chełma uzyskuje dwie piłki nożne. Natychmiast powstaje drużyna. Własne koszule przerobiono na kostjumy. Po niejakim czasie dzielna drużyna urządza publiczne zawody. Młodzi sportsmeni sami malują i rozlepiają afisze, reklamują zawody. Uzyskany niewielki dochód był użyty na dalsze zakupy. Taką jest historja sportowa przeważnej liczby oddziałów. Wszystkie sprawozdania pułków na zapytanie skąd czerpały środki mówią jednogłośnie: z dobrowolnych składek, z ofiar, z dochodów z zawodów, z gospód żołnierskich i podobnych źródeł. Nieraz sport utrzymywany jest ofiarnością oficerów w drodze stałego opodatkowania się na fundusz sportowy pułku. To pewna, że taka zasada samowystarczalności nie zabezpiecza należycie zaopatrzenia wojska w przybory i przyrządy. Zaopatrzenie jest naogół niedostateczne, często wręcz opłakane. Do obliczenia go wystarczą niskie cyfry. Więc pułk posiada n.p. jedno kompletne wyekwipowanie drużyny piłkowej, dwa oszczepy, dwie piłki, jeden dysk. Pułkiem dostatecznie zaopatrzonym, budzącym zazdrość innych, nazywamy taki, co posiada po dwa komplety kostjumów do piłki i po parze przyborów lekko—atletycznych. Potrzeba dużo dobrych chęci i przemyślności, aby z takim zapasem przyborów zaprawiać cały pułk do lekkiej atletyki.

Poza brakiem przyborów, sport napotyka inną przeszkodę: brak boisk. Nieraz całą pracę zaczynać należy od poszukiwania terenu. Wymieńmy Włodzimierz Wołyński. Pułk po powrocie nie może przystąpić do uprawiania sportu, gdyż nie posiada boiska; wyłania komisję sportową; ta wreszcie po dłuższych zabiegach doprowadza sprawę do pomyślnego końca. Zwykle roztrzyga się kwestję prowizorycznie. Na placu ćwiczeń umieszcza się kątem boisko. Jakkolwiek oznaczone linje, ustawione nie zawsze na jednym poziomie bramki, wystarczać muszą z konieczności. Czasem i tego nie udaje się osiągnąć. 70-ty pułk piechoty posiada plac ćwiczeń odległy o 6 km.; boiska założyć niema gdzie i przeto sportu nie uprawia.

Zato zdarzało się także, iż pomyślne miejscowe warun-

Wychowanie fizyczne w wojsku gry ruchowe w oddziale.

ki, energja i zapał wojskowych sportowców umożliwiały zdoby. własnego stałego boiska nawet wystarczająco urządzonego, Takiem jest przedewszystkiem wojskowe boisko w Lublinie, jedyne w tem mieście, boisko w Łodzi, dalej boiska szeregu garnizonów okręgów: krakowskiego, poznańskiego i pomorskiego. Naogół kwestja boisk przysparza zbyt dużo trudności wojskowemu sportowi, zbyt wiele energji wydatkuje się na ich zdobycie i urządzenie. Rozwiązanie sprawy jest trudne, gdyż boisk cywilnych, z których by mogli korzystać wojskowi także niema; wojskowość zaś nie posiadała kredytów na budowę własnych.

Z jedną jeszcze, często niepokonalną przeszkodą walczyć musi nasz sport. Trudno uprawiać ćwiczenia tylko podług książek; instruktorów zaś lub trenerów posiada armja niewielu. Centralna Wojskowa Szkoła Gimnastyki i Sportów, o której mówimy w innem miejscu, w ciągu roku 1921 przygotowała dwudziestu paru oficerów i czterdziestu podoficerów. Pozatem krótkie przejściowo urządzane kursy informacyjne zaznajamiają oficerów z teorją i praktyką sportów.

Tymczasem nadal głównym czynnikiem rozwoju sportu w wojsku jest nie umiejętność, lecz zapał. Przeto wolno chyba stwierdzić, że zasadniczym objawem sportu w naszej armji jest samorzutność z jaką powstaje i żywiołowość z jaką się rozszerza.

Świadczy o tem wymownie szeroki rozrost kół i klubów sportowych.

Niema prawie jednostki wojskowej, w której nie działałaby drużyna, koło czy klub. Prawda, że jest to nieraz drużyna piłki nożnej, ale często także silny klub o bogatej działalności. Panuje tu różnorodność ogromna odmian i typów. Istnieją drużyny lub koła zarówno w bataljonach jak w kompanjach. Są koła garnizonowe, jednoczące żołnierzy różnych oddziałów. Są pułki, co posiadają silne kluby o kilku sekcjach, inne zaś mają zaledwie jakąś tam chudą drużynę footbalową. Kluby, jeżeli nazwiemy tak zrzeszenia poważniejsze o większej liczbie członków, istnieją po garnizonach, pułkach, dywizjach. Odmienności typów towarzyszy nierówność liczby członków. Waha się ona między dziesięciu a kilkusetkami. Osobną grupę stanowi parę klubów, działających w głównych miastach okręgów. Są to największe kluby. Nadają one kierunek sportowi okręgu. Organizują i inicjują

życie sportowe w pułkach, urządzają zawody, zakładają boiska. Nieraz poważna część działalności sportowej okręgu przypada na podobny klub. Zwłaszcza wymienić należy Wojskowy Klub Sportowy w Lublinie, Wileński Klub Sportowy, Klub „Kresy“, Warszawski Klub Sportowy.

Jakie gałęzie sportu są uprawiane przez oficerów i żołnierzy?

Przoduje piłka nożna. Zaszczepia się najłatwiej, szerzy najszybciej. Zdobywa wiernych i zapalonych wielbicieli, którzy słyszeć niechcą o innych dziedzinach sportu. Są całe okręgi jak lwowski, uprawiające niemal wyłącznie piłkę. Większość wojskowych kół sportowych—to właściwie drużyny piłki nożnej. Powodzenie piłce zapewnia kilka okoliczności: ugruntowana już w Polsce tradycja footballu, prostota i łatwość prowadzenia (wystarcza zdobycie jednej piłki!), wreszcie czynnik współzawodnictwa, jakie piłka rozbudza znakomicie. Następne miejsce zajmuje lekkoatletyka. Na rozwój tej gałęzi wpływa nietylko styczność jej w wielu działach z ćwiczeniami wojskowemi, ale również systematycznie urządzane zawody i igrzyska. Dziś już święto pułkowe czy obchód „Święta Żołnierskiego“, nie obejdzie się bez gwoździa programu: zawodów lekkoatletycznych. Rozwój atletyki lekkiej przyspiesza prostota zasad i możność obywania się bez kosztownych przyborów. Dalej wymieniamy hippikę i jazdę konną. Każdy z kawaleryjskich oddziałów kładzie sobie za obowiązek urządzanie konkursów hippicznych, wyścigów, biegów myśliwskich i t.p. Jeżeli wymienimy jeszcze pływanie oraz będące w zawiązku kolarstwo i narciarstwo, wyczerpiemy listę działów sportu, uprawianych w wojsku. Nie oznacza to wcale, aby tylko te sporty przyjmowały się w armji. Decyduje tutaj, jak było zaznaczone, łatwość i niekosztowność wprowadzenia. Często przypadek. Zwykle przeszkadzają brak trenerów i instruktorów oraz trudności w otrzymywaniu przyrządów. Dlatego naprzykład nie może być wprowadzony wśród żołnierzy boks, o co się upominają i ku czemu czują pociąg, lub szermierka na szable wśród oficerów.

Gdy rozpatrzyć zblizka rozwój sportu, uderzy nas nierówność jego siły i poziomu w różnych oddziałach i większych jednostkach. Na przykład w 58. p.p. działa ruchliwa drużyna, która rozegrała trzydzieści meczów i zdo-

była mistrzostwo okręgu poznańskiego. Drużyna sąsiedniego pułku nie wykazała wybitniejszych wyników. Czasem działała tu wypadkowa z pomyślnych warunków z posiadania środków, istnienia fachowych kierowników pracy i ruchliwości referenta. Nieraz zaś energja kierowników i organizatorów, tworzyła cuda. Oto typowy przykład oddziału, jednego z tych, w którym jasno zaznacza się włożona praca. 7. pułk saperów uprawia lekką atletykę, szermierkę, football. Do zawodów wystawia 70 uczestników. Poziom i styl zawodów zupełnie dobry.

Również w działalności okręgów wyczuwa się stopień włożonej energji i rozmachu pracy. I tutaj panuje nierówność. A jednak w ramach przepisów wojskowych i schematycznie wyznaczanej rozkazami pracy właśnie pole sportu nastręcza okazję do wykazania indywidualnej inicjatywy, energji i samodzielności. Na szczęście typy wojskowego działacza sportowego już się pojawiły.

Istnieją w wojsku różne rodzaje działalności sportowej. Wskutek tego w jednych oddziałach pociągnięto do ćwiczeń większą liczbę żołnierzy. W innych uprawia sport jedynie koło, złożone z kilkunastu członków. Tu i owdzie odbiera się wrażenie mimo bogatych ilościowo i jakościowo wyników, uzyskanych przez koło, że sport nie zapuścił w pułku korzeni w głąb, nie ogarnął ogółu, a jest własnością garstki wybrańców. Gdzieindziej wytwarza się drużyna reprezentacyjna, która trenuje się zawzięcie, zdobywa mistrzostwa, lecz szybko się rozpada nie posiadając rezerwy. Nie jedno zależy od miejsca postoju. Pułk załogujący na kresach lub samotnie, szerzy sport w głąb, zakłada drużyny bataljonowe. W większych garnizonach, gdzie już istnieją np. drużyny piłki nożnej, nowe jednostki gorączkowo tworzą własne drużyny dla spotkań, mało co troszcząc się o rozwój sportu u siebie. Różnice są uderzające. Oto w 7-ym pułku piechoty uprawia piłkę nożną—162 żołnierzy, lekką atletykę—136; stojący obok 8. pułk piechoty wystawia do lekkiej atletyki tylko 20-stu zawodników. Niewiele oddziałów krzewi wytrwale sport wśród ogółu żołnierzy pułku. Większość zdradza stałą skłonność do zwracania się w kierunku pracy w zamkniętem kole lub tworzenia drużyn reprezentacyjnych. Jednocześnie zaznacza się wyraźnie skłonność do specjalizacji sportowej.

Wspominaliśmy o hippice. To typowy przykład specjalizacji. W każdym pułku kawalerji, na podłożu zawodowych ćwiczeń rozwinąć się może wspaniale sport konny. Niektóre pułki już teraz wykazują świetny poziom. Chociażby 16-ty pułk ułanów, który w szeregu konkursów zyskał dwadzieścia nagród. Dywizje górskie specjalizują się w narciarstwie, sportach zimowych i taternictwie. Tutaj również sport, związany jest ściśle z wyszkoleniem wojskowem, staje się nawet jego sprawdzianem. Kolarstwo sportowe, motocyklistyka, sport samochodowy—uzyskują grunt dla rozwoju w odpowiednich oddziałach wojskowych. W ten sposób również strzelectwo staje się sportem wojskowym.

Są wszelkie dane po temu, aby lekka atletyka stała się sportem ogólnowojskowym. Nowa metoda gimnastyki zawiera w sobie wiele elementów lekko-atletycznych. Prowadzona obowiązkowo i codziennie pociągnie w sposób naturalny żołnierzy ku lekkiej atletyce. Dodajmy jeszcze, że nawet działom fachowego wyćwiczenia wojskowego możemy nadać charakter sportowy. Specjalizacja taka, jako związana z rodzajem i treścią wyszkolenia armji, jest czynnikiem może najbardziej decydującym o rozwoju w wojsku poszczególnych gałęzi sportu. Niektóre z nich utrwala i nadaje im charakter wybitnie wojskowy. Zarazem otwiera przed niemi nieograniczone perspektywy.

Cechą wojskowego sportu jest średni naogół poziom osiąganych wyników.

Pierwsze próby po rozpoczętych ćwiczeniach przedstawiają się nie ciekawie; potem postęp jest znaczny; ale mimo dłuższego zaprawiania się nadzwyczajnych rekordów nie otrzymujemy. Oto kilką wyczynów z lekkiej atletyki, około których obracają się zawsze najlepsze wyniki. Bieg 100 m.—12"; bieg 400 m.—1'; skok wzwyż z rozbiegiem—1.60 m.; skok wdal z rozbiegiem 5.30 m.; rzut granatem 55 m.; zapewne forsowne trenowanie najbardziej obiecujących zawodników przyniosłoby o wiele lepsze rezultaty. Lecz takie wyłączne zabiegi byłyby pracą w kierunku reprezentacyjnym, pokazowym, bez troski o całość sprawy. Zadaniem wojska jest dążenie do podniesienia ogólnej sprawności fizycznej żołnierzy. I dlatego zadowolnią nas wyniki utrzymane w pobliżu pewnej przeciętnej, która wznosić się będzie stopniowo, znacząc stały postęp rozwoju i sprawności fizycznej armji.

Należy jeszcze wspomnieć o tem, jak uzewnętrznia się w wojsku współzawodnictwo sportowe. Otóż zaszczepia je najskuteczniej piłka nożna. Ostra rywalizacja wytwarza się tam, gdzie kilka drużyn często grywa ze sobą, a więc w garnizonach, dywizjach. Oto iście epopeiczne dzieje jednej z takich walk o mistrzostwo dywizji. Zaczęło się skromnie. Dziewiąta kompanja telegraficzna zdecydowała ćwiczyć się w piłce nożnej. Po niejakim czasie młodziutka drużyna próbuje swych sił w spotkaniu z poblizkiemi oddziałami. Uzyskuje względne powodzenie. To rozpala ambicję. Teraz drużyna ćwiczy się codziennie wieczorem. Powodzenie rośnie. Zaczyna się marzenie o zdobyciu mistrzostwa dywizji. Ale istnieje groźny przeciwnik—drużyna 34. p. p.. Gra ona przebiegle i brutalnie. Podczas gry o mistrzostwo przekraczała prawidła, pokaleczyła i uczyniła niezdolnymi do gry trzech graczy drużyny telegrafistów. Z powodu tych przekroczeń zwycięstwo drużyny 34. p. p. zostało unieważnione. Wyznaczono nowy termin. Drużyna telegrafistów nie upada na duchu i mimo późnej jesieni ćwiczy się co dzień w śnieg, mróz lub słotę. Przeciwnik zwleka, nie stawia się na terminy wyznaczane, wreszcie uznanym zostaje za zwyciężonego i mistrzostwo przyznają drużynie telegraficznej. Czyż trzeba dodawać, że dzieje takich walk sportowych zajmują umysły żołnierzy, są zdarzeniem dnia, że meczami kulminacyjnemi przejmują się liczne rzesze. Współzawodnictwo takie, może o nieco ostrych formach, zrozumiałych zresztą w warunkach życia wojskowego, posuwa raźno naprzód rozwój piłki w wojsku.

Teraz w jakim pozostaje stosunku sport wojskowy do sportu cywilnego? O ile chodzi o wschodnią połać państwa, wypełnia tam wojsko zadanie pionera, organizatora cywilnych stowarzyszeń sportowych, nieraz instruktora. Zakłada boiska celem wspólnego użytkowania. Krzewi sport wśród ludności cywilnej. w szczególności należy to powiedzieć o okręgach lubelskim i wileńskim. W okręgach, gdzie już działają kluby i związki cywilne, utrzymywana jest łączność bez większych jednak wzajemnych świadczeń. Stowarzyszenia sportowe zbyt często walczą same z brakiem środków i trenerów, by mogły nam pomocy udzielać. Wojsko ze swej strony nie posiada jeszcze dostatecznej liczby instruktorów, aby przydzielać ich do stowarzyszeń. Tam jednak, gdzie wojsko może popierać wychowanie fizyczne młodzieży nie

zaniedbuje tego uczynić. Taką pomocą było urządzenie w Krakowie kursu nauki pływania dla uczniów szkół średnich. Współpraca ze stowarzyszeniami wyrażała się zwykle we wzajemnem wypożyczaniu kostjumów i przyborów oraz boisk. Niejednokrotnie podejmowano wspólnie budowę wzorowego boiska w mieście. Zaznaczyć również trzeba silny wpływ, jaki wywierają kwaterujące pułki jazdy na rozwój miejscowego sportu konnego.

RUCH SPORTOWY W POSZCZEGÓLNYCH OKRĘGACH.

Okrąg Korpusowy № I Warszawa.

Ruch sportowy na obszarze Warszawskiego okręgu rozwijał się w dosyć trudnych warunkach.

Zdawałoby się, że załoga stolicy, jak również garnizony, rozlokowane w jej pobliżu, mogą szeroko czerpać pomoc i zachętę ze środowiska sportowego kraju. Centrale organizacji sportowych cywilnych, siedziba Komitetu Olimpijskiego, liczne kluby sportowe, miljonowa stolica, wśród której, możnaby sądzić, łatwo uzyskać poparcie dla urządzanych igrzysk, bliskość wreszcie Ministerstwa Spraw Wojskowych, wszystko—wydaje się sprzyjać intensywnemu rozwojowi wojskowego sportu. Warunki te jednak same wystarczyć nie mogły. Wielkie miasto nie zawsze sprzyja ćwiczeniom fizycznym. Stwierdzono wielokrotnie, że najlepiej kwitnie sport w małych garnizonach, pod warunkiem energicznego i umiejętnego kierownictwa. Przedewszystkiem załoga Warszawy składa się z oficerów i żołnierzy, zatrudnionych w centralnych instytucjach wojskowych, nie tworzy większych skupień, nie zawiera w swym składzie większych jednostek, tak sprzyjających rozwojowi sportowemu. Podobnie rzeczy stoją w załogach Modlina, Dęblina, Jabłonny, Rembertowa, Zegrza, rozdrobnionych w liczne oddziały i zakłady wojskowe.

Pozatem praca organizacyjna sportu cywilnego dokonywająca się obecnie w Warszawie, przyciąga wielu wojskowych, którzy jeszcze przed służbą byli działaczami sportowemi i utrzymują dawne stosunki. Liczni oficerowie, z niewątpliwą krzywdą dla sportu wojskowego, biorą udział w pracy stowarzyszeń cywilnych.

Należy jeszcze podkreślić, iż w Warszawie odbyły się w roku 1921 Główne Igrzyska Wojskowe.

Przeto, ci, ze sportowców wojskowych, którzy zamierzali najwięcej pracować dla rozwoju sportu w okręgu, poświęcili poważną część pracy dla zorganizowania wymienionych Igrzysk.

Skoro uwzględnimy wszystkie zaznaczone powody, utrudniające postawienie w okręgu sportu na poziomie, jakiego należałoby oczekiwać od Warszawy, ogólne wyniki przedstawiają się bardzo pokaźnie.

Przodowała *piłka nożna*, która podobnie, jak w innych okręgach, cieszy się wielką popularnością wśród żołnierzy. Rozegrano ogółem meczów 51, które dzieliły się następująco. Meczów było okręgowych—4; garnizonowych—15; wojskowych klubów sportowych z innemi drużynami—20; wewnątrz pułków—12.

Mecze, rozgrywane w Warszawie, budziły wśród publiczności zainteresowanie. Rozgrywkom przyglądało się widzów od 1000 do 5000.

Zawodów lekkoatletycznych urządzono 22. Dzieliły się one na: — okręgowe zawody sportowe—1 i garnizonowe—4; pułkowe 14 i urządzane przez wojskowe kluby sportowe—3.

W zawodach, urządzanych w Warszawie, brało udział od 30 do 150 współzawodników; w innych garnizonach o wiele mniej od 7 do 17.

W lekkiej atletyce osiągano czasem wybitniejsze wyniki. Otóż niektóre z nich.

Kpt.	Cybulski w rzucie dyskiem		36.40	m.
„	„ w skoku o tyczce		3.51	„
por.	Bobiński w skoku wzwyż z rozbiegu		1.60	„
„	Kuchar „ „ „		1.72	„
„	Kuchar w biegu 800 m.		2.11	„
„	Szydłowski w rzucie oszczepem		46.40	„
„	Sośnicki w skoku w dal		6.36	„
„	„ w biegu 100 m.		11.4	„
kpt	Misiński „ na 1500 m.		4.32	„

Trzeba jednak pospieszyć z zaznaczeniem, że wymienieni są, w większości, członkami cywilnych klubów i uważani za przedstawicieli polskiego sportu. Dlatego nie zapi-

sujemy wszystkich podanych wyników na dobro poziomu sportu wojskowego.

Pozatem odbyły się jeszcze w okręgu 1-m zawody pływackie oraz cztery pułkowe konkursy hippiczne.

Niemałą przeszkodą dla rozwoju sportu w okręgu warszawskim jest brak stałych boisk sportowych i torów przeszkód. Istnieją prowizoryczne boiska, budowane przy pomocy zarządów bud.—kwat. i siłami szeregowych. Boiska takie są w Jabłonnie, Dęblinie, Łomży, Ostrowie—Komorowie, Modlinie, Puławach, Pułtusku, Rembertowie, Zegrzu.

Zresztą w stolicy sport cywilny posiada zaledwie jedno boisko pod zarządem P. K. I. O. Z boiska tego korzystają również wojskowi sportowcy. Z jedną jeszcze trudnością walczy sport w okręgu. Rozporządza niewielu fachowymi instruktorami wychowania fizycznego.

Okrąg Korpusowy № 2 Lublin.

Rozwój sportu wojskowego w tym okręgu, a zwłaszcza w mieście Lublinie, jest typowym przykładem niezwykle dodatnich wyników współpracy wojska ze społeczeństwem. Jest dowodem, że tam, gdzie sport cywilny istnieje w zarodku, wojsko niesie przykład, zachętę i często obejmuje inicjatywę w rozbudzeniu życia sportowego. Przykład Lublina poucza również, że i w wojsku rozwój sportowy zależy przedewszystkiem od energji oraz inicjatywy kierowników. Można powiedzieć, że ruch sportowy w Lublinie datuje się od maja 1921. W tym czasie powstaje z inicjatywy Oddziału III sztabu D. O. K. Wojskowy Klub Sportowy.

Przedewszystkiem dla zainteresowania i pociągnięcia do sportu szerszych kół społeczństwa urządza założony Klub zawody lekko-atletyczne oraz bieg $2^{1}/_{2}$ klm. przez miasto. Wkrótce wojskowi sportowcy organizują dwa okręgowe związki—lekkoatletyczny i piłki nożnej. Największą przeszkodą, która uniemożliwiała dalszy postęp sportu zarówno w wojsku i w społeczeństwie, był brak boiska. Niewielkie dochody, osiągnięte z kilku odbytych meczów piłki nożnej, pozwoliły na przystąpienie do budowy. Na wydzierżawionym placu, przy użyciu saperów i jeńców, w ciągu miesiąca wybudowano boisko do gry w piłkę nożną, bieżnię, skocznię, plac tenisowy i trybunę. Tak powstało jedyne w Lublinie boisko, gdyż innego ani gmina, ani stowarzy-

szenia nie posiadają. Z boiska tego korzystają szeroko wojskowe towarzystwa sportowe. Skoro zdobyto wreszcie własne boisko, przystąpiono do organizowania zawodów lekkoatletycznych o mistrzostwo okręgu lubelskiego. Zawody te odbyły się 17 i 18 września. Stanęło do nich 64 zawodników, wśród których byli przedstawiciele miejscowych towarzystw sportowo—wychowawczych (Harcerz, Strzelec, Sokół). Poziom zawodów był o wiele wyższy, niż pierwszych majowych i znamionował poważny krok naprzód, dokonany w ciągu jednego sezonu. Wskutek wytrwałej propagandy publiczność przybyła na zawody tłumnie, stwierdzając rozbudzenie w miejscowem społeczeństwie zainteresowania dla sportu. Jedno'cześnie rozegrano mecz piłki nożnej o mistrzostwo okręgu Lubelskiego i wręczono zwycięzkiej drużynie ustanowioną specjalnie nagrodę przechodnią w postaci puharu.

Zaś w dniu 23 października odbył się turniej tenisowy o mistrzostwo okręgu, do którego stanęło 10 zawodników. Po zakończeniu sezonu jesiennego, przystąpiono do pracy zimowej. Dla sportu zimowego urządzono na boisku ślizgawkę z elektrycznem oświetleniem; korzystać z niej mogą wszyscy mieszkańcy Lublina. Pozatem zorganizowano dla wszystkich oficerów i dla miejscowej młodzieży stały kurs szermierki.

Również w innych garnizonach okręgu podejmowano zadanie krzewienia sportu wśród ludności cywilnej. Naprzykład w Chełmie, istniejąca tam drużyna piłki nożnej, wyszkoliła 30 graczy, w połowie cywilnych. Poszczególne działy sportu uprawiano w okręgu w sposób następujący.

Piłka nożn . Meczów rozegrano 96. Stawało do nich 10 drużyn.

Lekka atletyka Zawodów odbyło się 7, w których brało udział 200 uczestników. Zgromadziły one w Lublinie 8000 widzów, w innych miastach 2000. Ważniejsze wyniki: bieg 100 m.—12"; bieg 300 m.—59"; bieg 110 m.—16"; rzut granatem 49 m.

Zaopatrzenie w przybory w garnizonie lubelskim zupełnie wystarczające, a w innych niedostateczne.

Hippika. Urządzono dwa konkursy hippiczne z wynikami średniemi.

Należy jeszcze zaznaczyć, że zdołano zainteresować zawodami ciała samorządowe. Nagrody dla zwycięzców po-

spieszyły ofiarować miasta Zamość i Równe. Magistrat miasta Lublina przeznaczył na ten cel 10.000 mk.

Na obszarze okręgu działa owocnie i rozwija się 6 wojskowych klubów sportowych.

Okrąg odczuwa brak fachowych instruktorów sportowych.

Okrąg Korpusowy № 3 Białystok.

Sport w tym kresowym okręgu rozwija się w niezmiernie trudnych warunkach. Przedewszystkiem nie znajduje odzewu i zrozumienia w miejscowem społeczeństwie, całkowicie obojętnem na sprawy sportowe. Dochody z urządzanych zawodów, stanowiące jedyne, skąpe źródło oparcia dla sportu wojskowego, zawodzą zupełnie w tym okręgu. Na mecze i igrzyska nie zjawia się miejscowa publiczność. W podobnych warunkach tem większe zadanie ciąży na sporcie wojskowym, by ruch sportowy rozbudzać i zachęcać do niego kresowe społeczeństwo. Jednak nie może wojskowość należycie wypełnić swego zadania, gdyż rozporządza na cele sportowe wręcz nikłemi funduszami. Musi ograniczać urządzanie w tym okręgu, tak ważnych dla propagandy, zawodów publicznych, jako przynoszących wyłącznie straty. Wszakże czyniła wszystko, co w podobnych okolicznościach, wykonać było można.

Z konieczności przeto sport wojskowy zamykał się bardziej wewnątrz oddziałów. Tam rozwijał się dość żywo.

W Białymstoku urządzono dn. 7. VIII. doroczne igrzyska—przy udziale 52 zawodników. Wyniki były naogół średnie; rozdano 14 nagród.

Nadto zorganizowano w dniu 3. XI. „Bieg Myśliwski". W poszczególnych garnizonach stan sportu przedstawiał się następująco. Meczów piłki nożnej rozegrano 15. Rozgrywały je trzy drużyny. Poza wojskiem spotykały się one z miejscową drużyną sportową „Makabi". Odbyły się dwa zawody lekko-atletyczne przy łącznym udziale 50 zawodników. Z osiągniętych wyników należy zanotować skok w zwyż 1 m. 50; skok w dal 4 m. 90; bieg 100 m.—12 sek.; bieg 400 m.—1 m.

Pozatem odbyły się zawody pływackie, w których

brało udział 20 uczestników; 3 razy konkursy hippiczne i 2 razy wyścigi konne, w których ogółem uczestniczyło 50 jeźdźców.

Na całym obszarze niema stałych boisk zarówno wojskowych, jak cywilnych.

Istnieją jedynie prowizoryczne.

Również wolno postępuje w tym okręgu organizowanie wojskowych klubów i kół sportowych.

Okrąg Korpusowy № 4 Łódź.

Sport w tym okręgu stoi na trwałych podstawach i rokuje na przyszłość doskonałe wyniki. Pod względem organizacyjnym dokonano wiele. We wszystkich jednostkach wojskowych istnieją dobrze postawione kluby sportowe. Zaopatrzenie w przybory klubów jest względnie dostateczne, to znaczy, że posiadają po dwie lub trzy piłki nożne, po dwa dyski lub oszczepy i mogą całą drużynę ubrać w kostjumy sportowe. Jest to względne bogactwo, gdyż przeważnie pułki naszej armji muszą sie zadawalniać jedną piłką lub jednym oszczepem i ani jednym kostjumem. Znaczną pomoc kluby sportowe otrzymywały z dobrze rozwijających się w tym okręgu instytucji pułkowych, jak sklepy współdzielcze, kina i t. p.

Poważnym czynnikiem rozwoju sportu jest stałe boisko w Łodzi, składające się z boiska piłki nożnej, bieżni, toru przeszkód i stałych przyrządów do ćwiczeń. Boisko to urządzono, korzystając z kredytu udzielonego przez Dział Kontroli Gospodarczej D. O. K.

Ujęcie jednostek wojskowych pod względem sportowym w trwałe ramy organizacyjne ułatwiało urządzenie szeregu zawodów okręgowych. W dniach 20 i 21 sierpnia odbyły się Wojskowe Igrzyska Sportowe. Następnie urządzono „Jesienne zawody sportowe" w dniach 30/IX oraz 1 i 2/X, których program obejmował lekką atletykę i piłkę nożną. Zawodników do tych zawodów stawało 188, nie licząc czterech drużyn piłki nożnej.

Do każdego z jedenastu punktów programu stawało po kilkunastu uczestników.

Następnie w dniu 7 października odbyły się w Łodzi oficerskie i podoficerskie wyścigi konne, połączone z kon-

kursem hippicznym. Stawały konie wyłącznie wojskowe w liczbie 20. Pomimo złych warunków terenowych odbyte wyścigi miały interesujący przebieg. Osiągnięto następujący czas. W biegu płaskim 2 km. podof. (4 konie)—2' 13": w biegu płaskim 2 km. oficerskim—3' 59".

W poszczególnych oddziałach panował ożywiony ruch sportowy. Uprawiano następujące sporty.

Piłka nożna. Rozegrano ogółem 48 meczów. Stawało do nich 7 drużyn pułkowych, każda z 11 członków.

Lekka atletyka. Odbyły się cztery zawody pułkowe, do których stawało razem 76 współzawodników. Należy zaznaczyć następujące wyniki lekkoatletyczne, osiągnięte w okręgu Łódzkim.

Skok wzwyż z rozbiegu 1 m. 55 cm.; skok w dal z rozbiegu 4 m. 87 cm.; bieg 100 m.—12²/₅"; bieg szturmowy 400 m.—2' 32"; bieg rozstawny 4×100 m. — 53"; bieg płaski 1 km.—3' 3²/₅"; rzut dyskiem 29 mtr. 81 cm.; rzut granatem—55m. 50 cm.; rzut oszczepem 29 m. 40 cm.

Kolarstwo. 4 Dywizjon Wojsk Samochodowych urządził dnia 9 października w Łodzi wyścigi cyklistów i motocyklistów przy szerokim udziale członków towarzystw cywilnych. Do wyścigów stawało 7 motocyklistów i 41 cyklistów.

Hippika. Tutaj przodował 4 p. a. p. Staraniem klubu sportowego tego pułku urządzono dwa razy zawody konne. Pierwsze odbyły się w dniu 4 września, następne w dniu 9 października.

Udały się one całkowicie, były zdarzeniem i atrakcją miasta Włocławka. Stawało do nich wielu okolicznych ziemian na własnych koniach. Pułk zdołał obudzić zainteresowanie do hippiki w okolicy i zdobył dla niej licznych zwolenników. Pułk korzysta z prowizorycznego toru wyścigowego, zbudowanego własnemi siłami w okolicy Włocławka.

Klubów sportowych liczy okrąg Łódzki osiem. Niektóre z nich posiadają wysokie wyrobienie sportowe.

Na wszystkie zawody wojskowe publiczność uczęszczała licznie. Jesienne zawody sportowe zebrały do pięciu tysięcy widzów. Na zawodach pułkowych bywało przeciętnie do 1000 osób.

Sport wojskowy w Łodzi pozostawał w roku sprawozdawczym w luźnym, naogół, kontakcie ze sportem cywilnym. Nie łączyła ich sprawa wspólnych boisk: wojskowi posiadali

własne wystarczające boiska, w Łodzi stałe, w innych zaś miastach prowizoryczne. Pozatem również sport cywilny przechodził w roku 1921 okres organizacyjny i tworzył podstawy do pracy w przyszłości.

Okrąg Korpusowy № 5 Kraków.

Krakowski okrąg posiada wiele warunków, by postawić sport wojskowy na wysokim poziomie. Przedewszystkiem rozporządza w porównaniu z innemi okręgami poważną liczbą klubów sportowych. Liczy ich 12. Jednak ilość członków w każdym klubie jest naogół niewielka. Poważną szczerbę sprawiła tutaj demobilizacja: niektóre kluby osłabiła ona dotkliwie. Następnie boiska. Chociaż Kraków nieposiada boiska, co uniemożliwiło urządzenie zawodów okręgowych, jednak w innych garnizonach wojskowość rozporządza licznemi, nieraz dobrze przygotowanemi boiskami. Przeważna część tych boisk powstała wskutek zabiegów i wytężonej pracy oddziałów wojskowych. Naprzykład w Nowym Targu urządzono wielkim nakładem trudu 1 p. a. g. tor wyścigowy. Częstokroć boiska powstały kosztem składek oficerskich. Tak założono w Łobzowie stały plac tenisowy. Ogółem sportowcy wojskowi mogą korzystać w okręgu z 15 boisk. Ważnym czynnikiem, sprzyjającym rozwojowi sportu, są wytrwałe zabiegi dowództwa okręgu, aby przygotować liczne szeregi instruktorów wychowania fizycznego. W końcu października zakończony został VI kurs gimnastyczno-sportowy przy D. O. K. Przygotował on 78 podoficerów ze wszystkich oddziałów D. O. K. Zaś w dniu 7 listopada otwarto VII kurs podobny, przeznaczony dla podoficerów z oddziałów okręgu. Pozatem dowództwo urządziło dwa kursy pływania oraz jeden kurs boksu.

Ujemną stroną, hamującą rozwój sportu, był brak przyborów i przyrządów. Zresztą okrąg krakowski dzielił ten brak ze wszystkiemi okręgami armji. Podobnie, jak w innych okręgach, zakupywano przybory ze składek oraz nikłych dochodów, jakie przynosiły zawody publiczne.

Pomimo względnie lepszych warunków, w jakich pracował sport okręgu krakowskiego, jeżeli nie przewyższył wynikami innych okręgów, to jedynie wskutek miejscowych warunków. Sport w Krakowskiem posiada dużą tradycję. Istnieją tam liczne cywilne kluby. Dzięki tej tradycji wojskowość

łatwo mogła poczynić prace organizacyjne i przygotowawcze. Lecz zarazem sport cywilny jest silnym współzawodnikiem. Skupia na sobie zainteresowanie publiczności i przyciąga wielu wojskowych sportowców. Sport wojskowy jest zbyt młodym, by módz odgrywać podobną rolę. Dlatego między sportem cywilnym a wojskowym były stosunki jedynie natury technicznej. Wypożyczano sobie wzajemnie kostjumy, boiska i tp. Nie odgrywa on jeszcze, jak w Lublinie naprzykład, roli twórczej i kierowniczej.

Jak się przedstawiały w okręgu poszczególne gałęzi sportu?

Przodowała *piłka nożna*. Rozegrano około 70 meczów. Brało w nich udział około 200 zawodników. Odbyły się zawody o mistrzostwo okręgu, które zdobyła drużyna 20 pułku, bijąc drużynę 17 p. Zwycięska drużyna zdobyła później mistrzostwo w Warszawie na Głównych Igrzyskach Wojskowych.

Lekka atletyka. Urządzono 3 zawody pułkowe. Brało w nich udział około 150 zawodników. Otrzymano w nich następujące wyniki. Bieg 100 m.—12,5; skok w dal z miejsca 2,75 m.; skok w dal z rozbiegiem 5,45 m.; skok wzwyż 1,60 m.; rzut dyskiem 26,12 m.; rzut oszczepem 31,60 m.; rzut granatem 52,40 m.

Hippika. W poszczególnych pułkach jazdy i artylerji odbyło się ogółem sześć zawodów hippicznych, do których stawało około 130 uczestników.

Pływanie. W sierpniu urządzono w pułku krakowskim zawody pływackie, do których stawało 100 uczestników ze wszystkich formacyj okręgu.

Według obliczeń przybliżonych wszystkim powyższym zawodom przyglądało się około 40.000 widzów.

Okrąg Korpusowy № 6 Lwów.

Sport w tym okręgu rozwija się w dość szczególnych warunkach. Z jednej stony stosunki we Lwowie przypominają silnie warunki okręgu krakowskiego. Tutaj, wobec silnego rozwoju, działających w tem mieście klubów cywilnych, sport wojskowy ustępuje na drugie miejsce. Zawody woj-

skowe budzą mniejsze zaciekawienie, niż zawody cywilne i nie przynoszą dochodów. Natomiast w innych garnizonach wojsko staje się krzewicielem sportu; zawody są atrakcją dla miasta, pouczają i zaciekawiają ludność.

Sport w okręgu walczy z brakiem środków. Zaopatrzenie klubów jest bardzo szczupłe i niewystarczające. Niewielkie sumy, udzielane z budżetu M. S. Wojsk., pokrywają drobną cząstkę potrzeb. Okrąg nie posiadał nawet funduszów na nagrody. Nie był w stanie urządzić stałych boisk, placów do gier, torów, przeszkód lub pływalni. Radzono sobie w ten sposób, że przystosowywano place ćwiczeń, wyznaczając linje gry lub ustawiając przyrządy. Zresztą korzystano częstokroć z boisk klubów cywilnych. Inną osobliwą cechą sportu lwowskiego jest szczególny rozwój piłki nożnej i pewne zaniedbanie pozostałych sportów Piłka nożna budzi największy zapał. Prawda, że w każdym oddziale istnieje klub lub drużyna. Lecz, w istocie, jest to wyłącznie drużyna piłki nożnej. Klubów takich liczy okrąg 10.

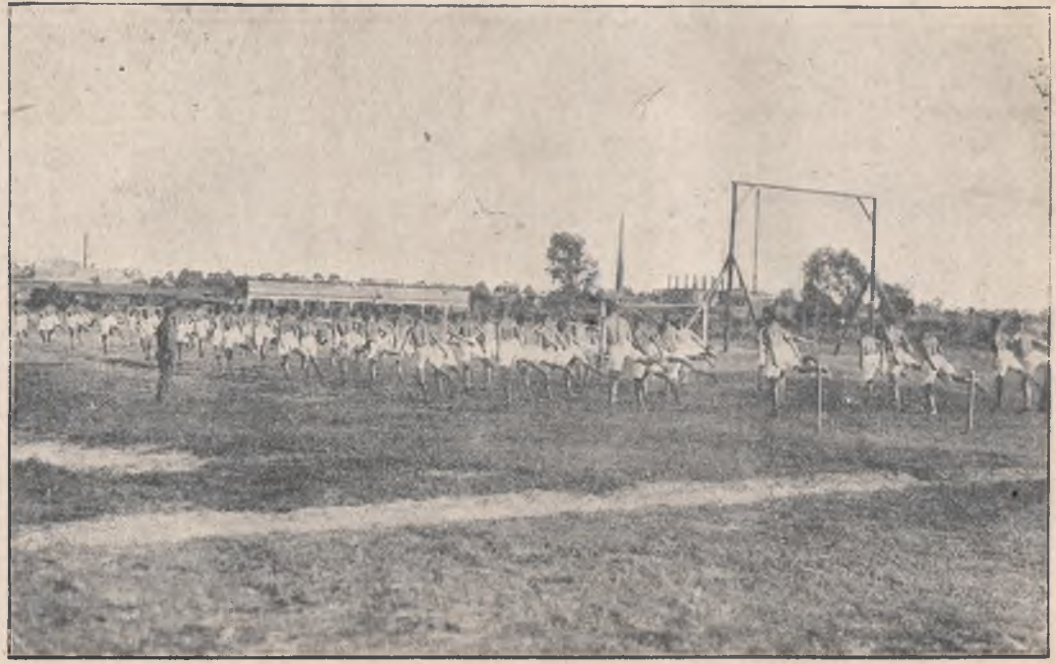
Kluby te żyją w ścisłem współżyciu z klubami cywilnemi, rozgrywając z niemi mecze przyjacielskie, korzystając z ich boisk lub użyczając im własnych prowizorycznych.

Wśród poszczególnych sportów, jak było zaznaczone, przodowała *piłka nożna.* Od początku sezonu, co niedziela, rozgrywały drużyny mecze między pułkowe lub z drużynami cywilnemi. Ogólny poziom tych drużyn nie jest jeszcze duży. Rokują one jednak, że, przy należytem poparciu, staną na wysokim szczeblu w bliskiej przyszłości.

Lekka atletyka przyniosła słabe wyniki.

Najlepszym względnie był czas, osiągnięty przez sztafetę 14 p. uł. w biegu rozstawnym na 1600 m.—4' 5".

Dowództwo okręgu urządzało następujące wspólne zawody. 1) W dniu 6 czerwca zawody lekkoatletyczne w połączeniu z zawodami piłki nożnej. 2) W dniach 19 i 20 sierpnia okręgowe zawody o programie analogicznym z programem Gł. Igrzysk Sportowych W. P. oraz zawody w piłce nożnej o pierwszeństwo w D. O. K., zdobyte przez drużynę 48 p. p. 3) W dniach 27 i 28 sierpnia zawody w piłce nożnej o pierwszeństwo w IV obwodzie reprezentacyjnych drużyn D. O. K. Lwów (48 p. p.) Lublin (8 p. p.) i Kraków (20 p. p.), zakończone zwycięstwem 20 p. p.

Wychowanie fizyczne w wojsku: codzienna lekcja gimnastyki w oddziale.

W okręgowych zawodach lekkoatletycznych brało udział każdorazowo około 30 zawodników.

Okrąg Korpusowy № 7 Poznań.

Ruch w tym okręgu rozwijał się żywo i okazale. Mimo, iż po powrocie oddziałów z frontu, należało rozpoczynać pracę od początku, osiągnął w krótkim czasie wysoki poziom.

Wielką pomocą i oparciem dla pracy wojskowej było żywe zainteresowanie miejscowego społeczeństwa.

Cechami ruchu sportowego w okręgu poznańskim były ruchliwość i intensywność.

Piłka nożna. 70 meczów, do których stawało 13 drużyn.

Lekka atletyka. Urządzono 10 zawodów, do których stawało 370 uczestników.

Między innemi osiągnięto następujące wyniki.

Bieg 100 m.—12,4 sek.	Skok wzwyż.—1,62 m.
Skok w dal— 4,95 m.	Bieg 800 m.—2 m. 40 s.
Skok o tyczce— 2 m 50 m.	Bieg 200 m.—7 m. 68 s.
Rzut dyskiem—26 m.	Marsz 10 km.—1 g. 25 m. 35 s.
Rzut oszczep.—30 m.	

Zawodom lekkoatletycznym przyglądało się 15.000 widzów, co jest dowodem zainteresowania miejscowego społeczeństwa sportem wojskowym.

Hippika. Urządzono 4 konkursy i wyścigi konne, do których stawało 45 uczestników.

Z pośród innych działów sportu urządzono walkę francuską, do której stawało 16 uczestników.

Biedrusk bywał kilkakrotnie miejscem większych zawodów sportowych. Tak, naprzykład, 14. dywizja urządziła tam większe zawody w dzień 5. 6. 1921 r., w których brało udział 102 uczestników. Zawody te zgromadziły około 6000 widzów.

Okrąg Korpusowy № 8 Pomorze.

Okrąg pomorski jest niewątpliwie jednym z najbardziej przodujących w wojskowym ruchu sportowym. Kilka warunków składa się na to. Wyższy niż w innych dzielnicach poziom kulturalny miejscowych żołnierzy; większe zainteresowanie sportem cywilnej ludności i płynące stąd popar-

cie dla wszystkich sportowych poczynań; jeszcze przedwojenne tradycje pracy sportowej; wreszcie zmysł organizacyjny, doprowadzający szczęśliwie do skutku podejmowane przedsięwzięcia.

Może najsilniejszym bodźcem była tu opieka dowództwa, otaczająca szczególną troską sport oraz energja i zapał wojskowych kierowników.

Przedewszystkiem szeroko rozwijała się działalność dowództwa okręgu. W dniu 2. 10. 1921 odbyły się, zorganizowane przez wojskowe koło sportowe w Toruniu, doroczne pomorskie igrzyska sportowe. Obejmowały lekką atletykę i mecz piłki nożnej. Do udziału byli dopuszczeni sportowcy wojskowi i cywilni. W igrzyskach tych brało ogółem udział 282 zawodników. Wybitniejsze rezultaty przedstawiały się następująco. Biegi 100 m.—11,85 s.; sztafeta 1600 m.—4 m.; rzut granatem w dal 56,60 m.; rzut dyskiem 30,70 m.; skok wzwyż 1,60 m. Rozdano 33 nagrody. Dla osiągnięcia współpracy i wzajemnej pomocy sportu cywilnego i wojskowego—dowództwo okręgu wystąpiło z inicjatywą utworzenia komitetów wychowania fizycznego, do którego prócz wojskowych, należą przedstawiciele miejscowych towarzystw sportowych. Komitety stawiają sobie, między innemi, za zadanie rozwój wychowania fizycznego wśród społeczeństwa i wojska.

Pozatem dowództwo, mając na uwadze przygotowanie instruktorów gimnastyki i ujednostajnienie metody, urządziło w końcu 1921 r. w poszczególnych garnizonach kursy przeszkolenia dla referentów sportowych.

Praca w poszczególnych działach sportu przedstawiała się następująco.

Zwraca uwagę silny rozwój *lekkiej atletyki.*

Zorganizowano 14 zawodów, w których brało udział 320 uczestników oraz kilka świąt pułkowych poświęconych zabawom sportowym.

Oto ważniejsze wyniki.

bieg 100 m. 11, 8 sek.; skok w dal 5,74 m.;
skok z miejsca 2,80.; bieg 800 m. 2 m. 25 s.;
bieg 3000 m. 9,13 sek.; rzut oszczep. 30 m.

W piłce nożnej rozegrano 60 meczów, do których stawało 10 drużyn.

Następnie urządzono *zawody pływackie*, w których brało udział 78 uczestników.

W dziale *hippiki* zwraca uwagę zorganizowanie wyścigów konnych, do których stawała pokaźna liczba 80 uczestników.

Wreszcie, jedynie w tym korpusie, urządzono konkurs *ciężkiej atletyki*, w którym brało udział 8 zapaśników.

W ciekawym pokazie *gimnastycznym* uczestniczyło 26 gimnastyków wojskowych.

Okrąg Korpusowy № 9 Brześć.

Skoro mowa o rozwoju sportu w tym okręgu, należy podkreślić, że powstał on, jako jednostka w drugiej połowie 1921 r. W tak krótkim okresie działalności nie mógł, rzecz oczywista, dosięgnąć poziomu innych okręgów. Nadto działano tam, na kresach, wśród ludności zupełnie niezainteresowanej sportem. Oddziały nie posiadały żadnych przyborów, które zwykle nabywa się powoli z sum, zbieranych skrzętnie i wytrwale z różnych źródeł.

Jednak w tych warunkach i w tak krótkim czasie dokonano wiele. Oto krótki przegląd poszczególnych działów pracy.

Piłka nożna. Urządzono 31 meczów, które rozgrywało 8 drużyn.

Lekka atletyka. Zawodów odbyło się 8. Brało w nich udział 121 zawodników. Osiągnięto między innemi następujące wyniki: Bieg 100 m.—11³/₄"; bieg rozstawny 400 m.—58"; bieg 800 m. w pełnym rynsztunku 3'55"; bieg płaski 1000 m.—5'40"; bieg 2500 m.—7"; skok w zwyż z rozbiegu 1 m. 40 cm.; skok w dal z rozbiegu 5 m. 20 cm.; rzut granatem 63 m.

Wyścigów konnych było 5. Stawało do nich 105 zawodników. Wszystkim tym zawodom przyglądało się do 20000 widzów.

Umiejętnie krzątano się koło zapewnienia nagród zwycięzcom. Między innemi ofiarowali nagrody Koło Polek, Czerwony Krzyż oraz pułkownik misji rumuńskiej.

Wiele energji włożono w zaopatrzenie drużyn w kostjumy i przybory sportowe. Sprawiano je z dobrowolnych składek oficerów i żołnierzy, z dochodów uzyskanych na zawodach oraz z różnych ofiar. Zaopatrzenie klubów w kost-

jumy naogół dobre, w przyrządy zaś niedostateczne. Z tych samych źródeł co i nabycie przyborów urządzano boiska. Zdołano urządzić 7 boisk, z których 5 stałych, inne prowizoryczne.

Klubów, w tak krótkim okresie, zorganizowano 12. Są to kluby przeważnie pułkowe. Należy poświęcić słów kilka najsilniejszemu klubowi „Kresy", któremu przypada lwia część zasługi w żywym rozwoju sportu wojskowego okręgu brzeskiego.

Klub ten, powstały w lipcu 1921 r., liczy 112 członków.

Prezesem jego jest szef sztabu ppłk. Thommée. Posiada sekcje piłki nożnej, jazdy konnej, myśliwską i sportu zimowego. Od czasu założenia zdołał osiągnąć ze składek, piłki nożnej, wyścigów konych itp. 535 tys. marek, które użyto na cele sportowe.

Brał udział w organizowaniu większej części zawodów i posunął znacznie naprzód sport wojskowy w okręgu.

Okrąg Korpusowy № 10 Przemyśl.

Sport wojskowy w tym okręgu rozwijał się w trudnych warunkach. Częste zmiany dyslokacji dowództw i oddziałów, garnizony, załogujące w małych miastach, gdzie trudno znaleźć poparcie dla sportu, rozrzucenie jednostek na dużym obszarze, brak środków wreszcie—wszystko to mało sprzyjało życiu sportowemu. Ruch sportowy skupiał tu się wewnątrz oddziałów lub w garnizonach małych miast. Uprawiono te same działy sportu, co w innych okręgach.

Piłka nożna. Rozegrano 65 meczów, do których stawało 15 drużyn.

Lekka atletyka. Urządzono 9 zawodów przy udziale 248 współzawodników. Osiągnięto następujące wyniki:

bieg płaski 100 m.—12"; bieg płaski 1000 m.—3'21"; bieg w terenie 6000 m.—36'; skok wzwyż z rozbiegu 1.60 m.; skok w dal z rozbiegu 5.36 m.; rzut granatem 60 m.

Pływanie. odbyły się jedne zawody pływackie.

Hippika. Urządzono 18 konkursów hippicznych.

Starano się zawsze zapewnić nagrody dla zwycięzców.

Zakupywano je ze składek oficerskich lub otrzymywano od miejscowego społeczeństwa. Nagrody te były przeważnie bardzo cenne. Jedną z takich nagród (serwis na 24 osób) ofiarowała misja francuska.

Koła sportowe. W niektórych oddziałach istnieją koła sportowe. Są jednak nieliczne. Poniosły poważne straty wskutek demobilizacji. Ogólna ich liczba dosięga 7. Najbardziej ruchliwym jest klub sportowy garnizonu Kielce.

Zaopatrzenie tych klubów w kostjumy, przyrządy i przybory sportowe znajduje się w opłakanym stanie. Posiadają one po jednym komplecie ubrań sportowych i po dwie stare piłki nożne.

Również powoli postępuje sprawa budowy boisk. W roku 1921 nie było na obszarze obecnym okręgu stałego wojskowego boiska. Istniały dwie prowizoryczne pływalnie na pontonach: jedna w Przemyślu, druga w Sandomierzu.

Do bezpośrednich prac dowództwa okręgu zaliczyć należy przygotowanie zawodników do dorocznych igrzysk w Warszawie. W miesiącu sierpniu odbyły się zawody lekko atletyczne i piłki nożnej we wszystkich garnizonach okręgu. Zwycięzcy udali się na igrzyska okręgowe do Piotrkowa. Zaś ostateczni zwycięzcy w tych zawodach brali udział w głównych igrzyskach.

Pozatem dowództwo okręgu prowadziło w Piotrkowie kompanję gimnastyczno-sportową, którą ukończyło w r. 1921 około 200 instruktorów gimnastyczno-sportowych.

Okrąg przemyski rozporządza kilkoma terenami narciarskiemi, które objął w końcu 1921. Zwłaszcza okolice Ławocznego, Ustrzyk dolnych nadają się dla tego sportu. Tereny te dają podstawę do rozwoju wojskowego sportu narciarskiego w tym okręgu.

Szkoły wojskowe.

Całkowicie w odmiennych warunkach, niż w oddziałach rozwijał się sport w szkołach wojskowych. Przedewszystkiem w niektórych szkołach intensywna praca nad wyszkoleniem niepozostawiała dużo czasu na zajęcie się sportem. Tak było np. w szkole czołgów, w wyższej szkole lotniczej.

Nadto kilkumiesięczne trwanie kursów i zmieniający się stale skład uczniów nie stwarzał warunków dla wytwarzania drużyn i zespołów reprezentacyjnych.

Natomiast wszędzie prowadzone były intensywnie codzienne lekcje gimnastyki oraz tam, gdzie pozwalały warunki i czas, zaprawiano się gorliwie w lekkiej atletyce.

Jeżeli dołączymy do tych ćwiczeń tęgi materjał cieles-

ny, jaki przedstawiali żołnierze szkół, okaże się, iż szkoły wojskowe przodowały, jeśli nie w sporcie, to bezwzględnie pod względem wyrobienia i sprawności fizycznej swych żołnierzy.

Toteż na wszelkich zawodach i igrzyskach wojskowych reprezentanci szkół po krótkim treningu zajmowali pierwsze miejsca.

Niemożność wytworzenia reprezentacyjnych zespołów oraz brak czasu na udział w zawodach i spotkaniach z innemi drużynami poza szkołą, nadawał ruchowi sportowemu w szkołach specjalne cechy. Rozwijał się on w zamkniętem kole szko y. Miał jedynie charakter popisu z ogólnej pracy. Popisy takie odbywały się we wszystkich niemal szkołach przy zakończeniu kursu.

Szkoły odczuwały dotkliwie brak środków na nabycie przyborów i przyrządów.

GŁÓWNE IGRZYSKA SPORTOWE W. P. W R. 1921.

Już w roku 1919 ogłoszony został rozkaz o urządzaniu „Dorocznych Igrzysk Sportowych" w dzień Święta Żołnierskiego 6 sierpnia. Lecz dopiero w roku 1921 mogły dojść do skutku pierwsze w wojsku naszem Główne Igrzyska Sportowe. Odbyły się uroczyście w dniach 3-go i 4-go września w Warszawie, w obecności przedstawicieli władz wojskowych i cywilnych oraz przy żywem zainteresowaniu publiczności.

Program Igrzysk obejmował: I. Pięciobój wojskowy: 1) marsz 6 km; 2) szermierka na bagnety; 3) strzał z karabinu; 4) rzut granatem; 5) bieg szturmowy. II. Bieg rozstawny 1.600 m. (400 × 4). III. Piłka nożna. IV. Pięciobój atletyczny: 1) skok w dal z rozbiegu, 2) pchnięcie kulą, 3) bieg płaski 100 m. 4) pływanie 100 m., 5) bieg na przełaj 800 mtr.

Do pięcioboju wojskowego i do biegu rozstawnego stawały reprezentacje okręgów; w pięcioboju atletycznym brały udział reprezentacje szkół podchorążych i szkół podoficerskich. Na rozstrzygające rozgrywki o mistrzostwo w piłce nożnej przybyły cztery drużyny; w pięcioboju wojskowym współzawodniczyło 35 zawodników; do biegu rozstawnego stanęło 8 drużyn po 4 uczestników; w pięcioboju lekko-atletycznym brało udział 20 zawodników.

Liczba uczestników była określona w sposób następujący. Do pięcioboju wojskowego, biegu rozstawnego i piłki nożnej poszczególne okręgi korpusowe wysłały po 3 najlepszych swoich zawodników i po jednym zastępcy oraz wystawiły po jednej drużynie piłki nożnej, zaś osiem okręgów po jednej drużynie w biegu rozstawnym. Natomiast do pięcioboju atletycznego miały wysłać jedynie szkoły wojskowe podchorążych i podoficerskie, każda po 3 zawodników.

Dla rozegrania mistrzostwa wojskowego w piłce nożnej podzielono cały obszar państwa na cztery obwody. W obwodach tych odbywały się rozgrywki drużyn z poszczególnych okręgów. Tak, że do Warszawy na ostateczne rozegranie meczu przybyły tylko cztery zwycięskie drużyny.

Dla dokonania prac wstępnych i dla przeprowadzenia samych igrzysk powołany został Gł. Komitet, który dzielił się na komitety organizacyjno-gospodarczy oraz fachowy. Oba komitety wyłoniły poszczególne komisje gospodarcze lub fachowe.

Z poszczególnych punktów programu zasługuje na uwagę przebieg toru przeszkód. Urządzenie toru i warunki przebiegu przedstawiały się następująco:

Tor płaski 110 m. długi, 4. 80 m. szeroki. Start w przepisowym rowie strzeleckim. W odległości 8 metrów przeszkoda druciana o charakterze drutów kolczastych na palikach 30 cm. Długość przeszkody 6 m. W odstępie 9 m. od przeszkody drucianej—dwumetrowy parkan na szerokość bieżni. W odstępie 6 m., nad rowem $1^1/_2$ metrowej głębokości, 6-cio metrowe kładki belkowe, w odstępach $1^1/_2$ m. W odstępie 4 metrów podkładki belkowe, chodnik minowy w nasypie ziemnym 12 metrów długim. Forma chodnika kwadratowa 75 $\times$ 75 cm.

W odstępie 12 metrów—rów dwumetrowy do skoku w dal. W odstępie 10-metrowym barjera do przejścia w wysokości 1.40 cm. W odstępie 5 metrów—przepisowy rów strzelecki z wałem—do przejścia. W odstępie 8 metrów—druga przeszkoda druciana na palikach 1 m. Przy końcu w odstępie 10-metrowym—cztery manekiny do pchnięć bagnetem.

Na komendę „Na miejsca“ zawodnicy wchodzą grupami po czterech na starty,—każdy na swój tor. Po podaniu komendy „gotowi“, pada strzał, na który rozpoczyna się przebieg toru przeszkód sposobem dowolnym. Do mety należało przyjść z karabinem, w przeciwnym razie bieg jest nieważny. Z rowu strzeleckiego zawodnik winien wyrzucić 4 granaty do manekinów. Za każdy granat nie wyrzucony, doliczano do czasu trwania przebiegu 5 sekund. Za każdy trafiony w zakreśloną elipsę w promieniu 3 m. od manekinów, zawodnik zyskiwał na czasie 5 sekund. Przed przejściem chodnika minowego należało wziąć karabin w rękę. W rowie

strzeleckim przy wyrzucaniu granatów, należało włożyć bagnet na karabin. W czasie trwania przebiegu toru przeszkód trzymanie karabinu dowolne.

W poszczególnych punktach programu osiągnięto następujące wyniki:

I *W pięcioboju wojskowym:* Pierwszy st. szer. Kula Jan (O. G. Pomorze); *strzelanie*: 47 pkt., *rzut granatem*: 206 pkt. *marsz 6 klm.*: czas 41 min. 10 sek. 4/5, *szermierka*: 126 pkt., *tor przeszkód:* czas 1 min. 21 sek. 1/5.

Drugi Plut. Grzybek Franciszek (O. G. Warsz.); *strzelanie:* 19 pkt.; *rzut granatem*: 122 pkt.; *marsz 6 klm.:* czas 40 min. 1 sek 4/5, *szermierka*: 7 pkt., *tor przeszkód* czas 1 min. 3 sek. 1/5.

Trzeci kapr. Zając (Grupa Bieniakonie); *wstrzelanie:* 20 pkt., *rzut granatem:* 174 pkt., *marsz 6 klm.:* 11-te miejsce, *szermierka*: 168 pkt., *tor przeszkód*: 1 min. 5 sek. 1/5.

II *W drużynowym biegu rozstawnym na 1600 mtr.* Pierwsze miejsce: drużyna O. K. Lwów, w składzie: ppor. Szyld Włodzimierz, podchor. Walczyński Włodzimierz, pluton. Drozd Stnisław i por. Pawłowski, czas 4 min. 2 sek. 1/5.

Drugie miejsce: drużyna O. G. Pomorze w składzie: st. szer. Rugowski Zygmunt, pluton. Czerwiński Michał, szer. Świątek i szer. Jakubek Franciszek, czas 4 min. 13 sek.

III *W piłce nożnej—w meczu o mistrzostwo W. P.* zwyciężyła drużyna 20 p. p. z D. O. K. Kraków.

IV *W pięcioboju atletycznym*: Pierwszy kadet Kochański Zygmunt, Wielkop. Szkoła Podch. Piech. Bydgoszcz; *skok w dal:* 4,84 mtr. (2-ie miejsce), *pchnięcie kulą:* 6,95 mtr. (6-te miejsce) *bieg płaski*: 100 mtr. czas 12 4/5 sek. (1-sze miejsce), *pływanie:* 100 m. 1 min. 20 sek. 1/5 (1-sze miejsce), *bieg na przełaj*: 800 mtr. 2 min. 40 sek. (miejsce 5).

Drugi pluton. Siermiński Michał z Centr.

Szk. K. M. Chełmno; *skok w dal:* 4,39 mtr. (7-me miejsce), *pchnięcie kulą:* 7,43 mtr. (3-cie miejsce), *bieg płaski:* 100 mtr. 13 3/5 sek. (4-te miejsce), *pływanie:* 100 m. 1 min. 23 sek. (miejsce 2-gie), *bieg na przełaj:* 800 mtr. 2 min. 30 sek. 4/5 (1-e miejsce).

Trzeci kadet Barczak Albin, Wielkop. Szk. Podch. Piech. Bydgoszcz; *skok w dal*: 4,54 mtr. (miejsce 4-te), *pchnięcie kulą*: 7,40 mtr. (miejsce 4-te), *bieg płaski:* 100 mtr. czas 14 sek. (miejsce 6-te), *pływanie:* 100 m. czas 1 min. 31 sek. 4/5 (miejsce 3-cie), *bieg na przełaj:* 800 mtr. 2 min. 32 sek. 2/5 (miejsce 4-te).

Nagrody honorowe otrzymali:

Zegarek na rękę ofiarowany przez Wodza Naczelnego Marszałka J. Piłsudzkiego otrzymał zwycięzca w pięcioboju atletycznym kadet Zygmunt Kochański z Wielkop. Szkoły Podchor. Piech. w Bydgoszczy.

Przycisk ozdobny, ofiarowany przez p. Wincentego Wabińskiego, otrzymał zwycięzca w pięcioboju wojskowym— st. szer. Jan Kula z Wielkop. Szkoły Podofic. Piech. w Grudziądzu.

Figurę bronzową, przedstawiającą footballistę—dar Polski go Komitetu Igrzysk Olimpijskich, jako nagrodę wędrowną, otrzymał 20 p. p. z Okr. Gen. Kraków, którego drużyna zdobyła Mistrzostwo wojskowe w piłce nożnej na rok 1921.

Karabinki z pamiątkowym napisem: „Nagroda M. S. Wojsk. za zwycięstwo na Gł. Igrzyskach Sportowych W. P.— 3 i 4/9 1921." otrzymali:

za drugie miejsce w pięcioboju wojskowym plutonowy Franciszek Grzybek—z 13 p. p. Okr. Gener. Warszawa;

za trzecie miejsce w pięcioboju wojskowym, kapral Zając z Grupy Bieniakonie— Wilno;

za drugie miejsce w pięcioboju atletycznym plut. Michał Siermiński, z Centr. Szk. Karab. Masz. w Chełmnie;

za pierwsze miejsce w strzelaniu na 100 mtr. z pięcioboju wojskowego, plut. Kubiak z Grupy Bieniakonie w Wilnie;

za pierwsze miejsce w przechodzeniu toru przeszkód z pięcioboju wojskowego, kapr. Wacław Przepiórkowski, z 7 p. artyl. ciężkiej Okr. Gener. Kielce.

Szable z pamiątkowym napisem otrzymali:

za pierwsze miejsce w pięcioboju wojskowym, st. szer. Jan Kula, z Wielkop. Szk. Podofic. Piech. w Grudziądzu;

za trzecie miejsce w pięcioboju atletycznym, kadet Albin Parczak, z Wielkop. Szkoły Podch. Piech. w Bydgoszczy;

uczestnik drużyny zwycięskiej w biegu rozstawnym na 1600 mtr. plut. Stanisław Drozd, z 14 p. uł.—Okr. Gen. Lwów;

za pierwsze miejsce w rzucie kulą (pięciobój atletyczny), st. szer. Antoni Goczek, z Wielkop. Szkoły Podofc. Piechoty w Grudziądzu;

za trzecie miejsce w skoku w dal (pięciobój atletyczny) kadet Aleksander Suchodolski, z Wielkop. Szkoły Podch. Piech. w Bydgoszczy;

za pierwsze miejsce w rzucie granatem (pięciobój atletyczny), sierż. Józef Janicki, z 8 p. p. Leg. Okr. Gen. Lublin;

za pierwsze miejsce w szermierce na bagnety, kapr. Walenty Karolczak, z 8 p. p. Leg., Okr. Gen. Lublin.

Pistolety z pamiątkowym napisem otrzymali:

uczestnicy drużyny, która zwyciężyła w biegu rozstaw. 1600 mtr.—ppor. Włodzimierz Szyld, podch. Włodzimierz Walczyński, por. Pawłowski, wszyscy z 14 p. uł., Okr. Gen. Lwów;

członkowie mistrzowskiej drużyny piłki nożnej: kpt. Alfred Radkiewicz, por. Marjcn Markiewicz, kpt. Edward Strzykarz, por. Franciszek Babirecki, wszyscy z 20 p. p. Okr. Gen. Kraków;

za pierwsze miejsce w marszu na 6 klm., w pięcioboju wojskowym, por. Baczyński z 30 p. Strzelców Kaniowskich Okr. Gen. Łódź;

za pierwsze miejsce w skoku wdal (pięciobój atletyczny) podchor. Michał Korytowski z Kościuszkowskiego Obozu Szkolnego Saperów na Powązkach—O. G. Warszawa.

Wymienieni zwycięzcy oraz wszyscy ci, co zdobyli pierwsze trzy miejsca w jakimkolwiek punkcie zawodów, otrzymali dyplomy sportowe, w których uwidocznione były wyniki, jakie osiągnęli.

Ponadto wydano 18 sweatrów żołnierzom, którzy bądź uczestniczyli w drużynach zwycięzkich, bądź zdobyli pierwsze trzy miejsca w poszczególnych punktach zawodów.

KLUBY I KOŁA SPORTOWE W WOJSKU.

Okrąg Korpusowy № 1 Warszawa.

1. Wojskowy klub sportowy. Siedziba w Warszawie.
2, Wojskowy Klub Wioślarski. Warszawa.
3. Koło sportowe O. W. Z. G. Praga.
4. Koło Sportowe Kościuszk. Obozu Szk. Sap.
5. Koło sportowe 36 pp.
6. Drużyna Sportowa III Dyonu Samoch. Panc.
7. Koło sportowe 72 pp.
8. Wojskowy Klub Sportowy garnizonu Dęblin.
9. Wojskowy Klub Sportowy 2 p. wojsk kol.
10. Drużyna sportowa 33 pp.
11. Wojskowy klub sportowy 5 pułk.
12. Drużyna sportowa 71 pp.
13. Drużyna Sportowa Garnizonu Puławy.
14. Klub sportowy 13 pp.
15. Drużyna sportowa garnizonu Zegrze.

Okrąg Korpusowy № 2 Lublin.

16. Wojskowy Klub Sportowy. Lublin. Członków 179. Uprawia lekką atletykę, łyżwiarstwo i piłkę nożną. Klub powstał w kwietniu 1921 r.

17. Wojskowy Klub Sportowy w Chełmnie, założony w dniu 14. VIII. 1921. Liczy 53 członków. Należą doń również i cywilni.

18. Klub sportowy „Hallerczyk“ przy 13 dyw. piech., założony w marcu 1921 r. Liczy 40—60 członków. Uprawia piłkę nożną, lekką atletykę, szermierkę.

19. Klub Sportowy „Zamość“; powstał w kwietniu 1920 r.

20. Klub sportowy „Kresowiec". Istnieje przy 50 p. s. k. Liczy członków 25. Powstał 4 kwietnia 1921 r. Uprawia piłkę nożną, lekką atletykę.

Okrąg Korpusowy № 3 Białystok.

N i e m a.

Okrąg Korpusowy № 4 Łódź.

21. Klub sportowy 28 p. s. k. posiada sekcje: lekko atletyczną, piłki nożnej, łyżwiarską.

22. Klub sportowy 31 p. s. k. Sekcja lekko atletyczna i piłki nożnej.

23. Klub sportowy 30 p. s. k. Sekcja lekko atletyczna i piłki nożnej.

24. Klub sportowy 10 p. a. p. Sekcje lekkiej atletyki, tenisu, jazdy konnej, łyżwiarstwa i piłki nożnej.

25. Klub sportowy 25 pp. Sekcja piłki nożnej, członków 22. Powstał w czerwcu 1921 r.

26. Klub sportowy 18 pp. Sekcja piłki nożnej.

27. Klub sportowy 37 pp. Sekcja piłki nożnej.

28. Klub sportowy 4 p. a. p. Uprawia jazdę konną.

Okrąg Korpusowy № 5 Kraków.

29. Wojskowy klub sportowy „Rycerz". Liczy 200 członków, powstał w maju 1921. Uprawia wszystkie gałęzi sportu.

30. Klub sportowy 12 pp. powstał w r. 1920. Posiada 15 członków. Uprawia głównie piłkę nożną.

31. Klub sportowy 16 pp. liczy 29 członków. Piłka nożna oraz lekka atletyka. Powstał we wrześniu 1921 r.

32. Drużyna footballowa 5 p. a. c. Piłka nożna.

33. Związek sportowy 20 pp. Piłka nożna. Członków około 20. Powstał w jesieni 1919 r.

34. Oficerski klub sportowy 1 p. s. p.. Założony w maju 1921 r. liczy 70 członków. Posiada sekcje piłki nożnej, lekkiej atletyki, wycieczkową, narciarską, szermierczą.

35. Klub sportowy 3 p. s. p., powstał w roku 1921 i uprawia piłkę nożną.

36. Klub sportowy 21 p. a. p.; założony w kwietniu 1921 r. liczy uczestników 11.

37. Koło sportowe oficerów 5 p. s. k. powstało w czerwcu 1921 r. i uprawia sporty konne.

Okrąg Korpusowy № 6 Lwów.

38. Wojskowy klub sportowy 40 p. s. l. powstał w kwietniu 1921; uprawia piłkę nożną.

39. Wojskowy klub spotowy 49 pp. powstał z początkiem kwietnia 1921; uprawia piłkę nożną.

40. Wojskowy klub sportowy 53 pp., założony w czerwcu r. b., uprawia piłkę nożną.

41. Drużyna sportowa piłki nożnej 51 pp. Powstała wiosną 1921 r.

42. Drużyna sportowa piłki nożnej 52 pp. Założona w kwietniu 1921.

43. Koło sportowe piłki nożnej 54 pp. Powstało wiosną 1921.

Okrąg Korpusowy № 7 Poznań.

44. Klub sportowy 7 pułku saperów Wkp., założony 28. X. 21 r.; liczy członków 102.

45. Koło sportowe 74 pułku piechoty powstało w kwietniu 1921 r.; liczy członków 48.

46. Koło sportowe 7 pułku strzelców konnych, założone w kwietniu 1921. Uprawia piłkę nożną, lekką atletykę.

47. Klub sportowy „Szóstak" przy 60 pułku piechoty; uprawia piłkę nożną.

Okrąg Korpusowy № 8 Pomorze.

48. Towarzystwo sportowe polsko-amerykańskie czł. 51 (piłka nożna. gry amerykańskie); założone w r. 1920.

49. „Antopol" drużyna piłki nożnej. Działdowo r. 1921 czł. 25.

50. Klub sportowy „Neptun" czł. 30; czerwiec 1920. Uprawia a) zapasy, b) boks, c) walkę wręcz d) szermierkę, e) piramidy, f) piłkę nożną, g) lekką atletykę.

51. Klub sportowy C. Szk. P. P. Nr. 1. 8 IX. 21. Posiada 45 członków.

52. Wojskowe koło sportowe 8 pułku Saperów, założone r. 1921 (lekka atletyka, gry ruchowe).

53. Wojskowe koło sportowe w Toruniu; 18 VIII 1921 r. czł. 50; uprawia różne sporty.

54. Drużyna sportowa 61 pp. 40 czł. (lekka atletyka, piłka nożna, gim, szermierka etc.); powstała w r. 1920.

55. Drużyna lekk. atl. i piłk. nożnej 59 pp..

56. Klub sportowy 4 p. a. p., założony w roku 1919.

57. Szkolna drużyna lekkiej atletyki 14 pod.; rok 1921.

58. Klub sportowy piłki nożnej przy 65 pp. (piłka nożna, lekka atletyka, wioślarstwo, jazda konna); kwiecień, maj 1921.

59. Wojskowy klub sportowy Toruń 80 członków; założony 1 maja 1921 r.

Okrąg Korpusowy № 9 Brześć.

60. Wojskowy klub sportowy „Kresy“ powstał w lipcu 1921 r. Posiada sekcję piłki nożnej, jazdy konnej, myśliwską i sportu zimowego. Liczy 112 członków. Jestto najżywotniejszy klub sportowy okręgu.

61. Klub 78 pp. powstał w lipcu z. r. Uprawia piłkę nożną i lekką atletykę.

62. Klub 79 pp. Założony 24 VI z. r. Uprawia piłkę nożną i lekką atletykę.

63. Klub 82 pp. Data powstania czerwiec z. r. Piłka nożna.

64. Klub 83 pp. Powstał w czerwcu z. r. Lekka atletyka.

65. Klub 84 pp. Założony w czerwcu z. r. Piłka nożna i lekka atletyka.

66. Wojskowy klub sportowy „Zbrojownia“; uprawia piłkę nożną.

67. Klub sportowy IX. brygady jazdy. Data powstania 1 IX z. r. Uprawia sport konny.

Okrąg Korpusowy № 10 Przemyśl.

68. Klub sportowy 6 p. s. p. Powstał w dn. 23. VIII. 1921 r. Dzieli się na sekcję piłki nożnej i sekcję lekko atletyczną.

Wojskowe Zawody Sportowe: skok wzwyż z rozbiegu.

69. Klub sportowy 17 pp. Istnieje od r. 1920.
70. Klub sportowy 38 pp.; założony w r. 1920.
71. Klub sportowy garnizonu Kielce. Rozwija się bardzo pomyślnie.

VI. INSTRUKCJA O PROWADZENIU PRACY SPORTOWEJ W WOJSKU.

(Dz. Rozk. Wojsk. Nr. 50/1921).

Szkolenie wojska podczas pokoju pozbawione jest tego potężnego bodźca, jakim jest powszechny zapał wojenny, chęć i perspektywa wzięcia udziału w walce. U szeregowych często zauważyć można brak realnego poczucia celu tych zmudnych ćwiczeń, które trzeba wykonywać, aby osiągnąć przygotowanie bojowe.

Środkiem, który pozwala nietylko rozświetlić życie żołnierza i podnieść go moralnie, ale również okrasić mozół ćwiczeń przez wniesienie psychicznego momentu współzawodnictwa jest sport.

Polecam zatem wszystkim dowódcom, aby w swych oddziałach zaszczepiali życie sportowe i otoczyli je opieką, a w szkoleniu wyzyskali pierwiastek sportowy oraz wzywam cały korpus oficerski, aby przykładał się do uprawiania i rozpowszechniania sportu, zarówno w wojsku jak i poza niem.

Kładę nacisk na to, że poczynania sportowe w wojsku winny być uzgodnione z akcją społeczną w tym samym kierunku prowadzoną. W tych gałęziach sportów, które są reprezentowane przez ogólno—państwowe związki, należy układać plan ćwiczeń i urządzać Igrzyska w porozumieniu z nimi (ich miejscowymi przedstawicielami). Do udziału w zawodach, mających charakter fachowo—wojskowy (strzelanie z broni wojskowej, marsz w rynsztunku i t. p.) należy pociągnąć wojskowych rezerwy i organizacje wojskowo-wychowawcze.

W szczególności zarządzam:

I. *Udział wojskowych w stow. sport. – cywilnych.*

Wojskowi mogą za zgodą i wiedzą swego dowódcy pułku (równorzędny) należeć do towarzystw wojskowo-wycho-

wawczych, gimnastycznych i klubów sportowych cywilnych, wchodzących do związków sportowych i gimnastycznych ogólno-państwowych oraz brać udział w zawodach miejscowych przez te towarzystwa urządzanych. Na wystąpienia pozamiejscowe pozwoleń udziela D-ca pułku (równorzędny). Zajmowanie stanowisk kierowniczych określają ogólne rozkazy, normujące udział wojskowych w życiu społecznem.

2. *Wojskowe kluby sportowe.*

D-cy zechcą popierać garnizonowe kluby sportowe i gimnastyczne. Kluby te mogą przyjmować jako członków również wojskowych rezerwy. Osoby cywilne należeć mogą do klubów w charakterze członków honorowych, wspierających i nadzwyczajnych. Statuty tych klubów zatwierdza dowódca O. K., który ma prawo klub rozwiązać. Kluby te mogą za zgodą D-cy korpusu, przystępować do ogólnopaństwowych związków sportowych i gimnastycznych.

3. *Plan pracy sportowej w Oddziałach.*

W szkoleniu wszystkich broni i służb należy w myśl regulaminu P. 1/1921, p. 15 wprowadzać pierwiastek współzawodnictwa do fachowych ćwiczeń wojskowych przez urządzanie zawodów (konkursów) w strzelaniu, na bagnety, jeździe konnej, powożeniu różnymi zaprzęgami, manewrowaniu sprzętem bojowym, jeździe na rowerach i t. d. Wszystkie Departamenty Broni opracują plan zawodów wojskowo-fachowych, jakie dałoby się w wyszkoleniu ich broni wprowadzić. Opracowania nadesłać do Oddziału III Szt. Gen.

Jednocześnie polecam popierać usilnie pozasłużbowe uprawianie sportów w myśl Regulaminu P. 1/1921, p. 40. Pod względem sportowym okres zimowy nadaje się do uprawiania ćwiczeń i zawodów we władaniu wszelką bronią, gier piłkowych, marszów dłuższych, biegów na przełaj, narciarstwa, saneczkowania i t. d. W ciepłej porze roku nacisk ma być położony na pływanie i lekką atletykę. Powszechne zainteresowanie się sportem osiągnąć można przez urządzanie gromadnych zabaw, opartych na współzawodnictwie, zawodów tak zwanych drużynowych wewnątrz jednostek (kompanji, szwadronów, baterji) oraz przez wprowadzenie klas zawodów i zasady wyrównania szans z uwagi na konieczność zachęcania do sportu również słabszych i mniej sprawnych żołnierzy.

Reg. P. 1/1921, p. 41 poleca urządzać zawody gimnastyczno-sportowe, przynajmniej raz na pół roku o mistrzostwa kompanijne, baonowe i pułkowe. Wobec tego wszystkie pułki (samodzielne oddziały mniejsze i zakłady) sformują w drodze zawodów wewnętrznych swoje reprezentacje sportowe, które zmierzą się między sobą na Igrzyskach Okręgowych, urządzanych przez D-wa Korpusów. Zawodnicy zwycięzcy i drużyny pułkowe, które zdobędą mistrzostwa okręgowe, utworzą reprezentacje sportowe korpusów na Główne Igrzyska Wojskowe w Warszawie.

4. *Referenci sportowi.*

D-cy wszystkich stopni włożą na jednego z oficerów odpowiednio wykwalifikowanych (w ramach ustalonych etatów) obowiązki referenta sportowego, którego zadaniem będzie:

a) krzewienie sportu, zakładanie kół sportowych i opiekowanie się niemi w zakresie pomocy materjalnej i kierownictwa technicznego;

b) łączność z miejscowemi cywilnemi organizacjami sportowemi (związki okręgowe);

c) łączność w sprawie sportów z referentami i oficerami instrukcyjnymi przysposobienia rezerw;

d) urządzanie zawodów sportowych;

e) sprawozdania.

5. *Koła sportowe przy oddziałach.*

Na referentów sportowych należy powoływać przedewszystkiem oficerów, którzy przeszli kurs Głównej Szkoły Wojsk. Gimn. i Sportów. W każdej jednostce wojskowej żołnierze dla uprawiania jakiegokolwiek sportu mają zrzeszać się w koła sportowe, które przybierają nazwę od uprawianego sportu (koła szermiercze, palantowe i t. p.) Koło samo wybiera sobie przodownika. Zespołowi przodowników przewodniczy referent sportowy dowództwa. O uczestnictwie osób z poza oddziału w ćwiczeniach koła oraz o wszelkich sportowych stosunkach z obcemi kołami i organizacjami sportowemi, decyduje dowódca pułku (równorzędny). Koła mogą wchodzić do współdzielczego ogniska oddziału na zasadzie autonomji i wzajemnej pomocy materjalnej.

6. *Igrzyska wojskowe.*

Wskazówki do urządzania zawodów wewnątrz kompanijnych znajdują się po części w Reg. Wych. Fiz.. Dalsze wzkazówki o urządzaniu konkursów fachowych wojskowych lekko-atletycznych wyda Oddział III Szt. Gen., który ogłaszać będzie, co rok w terminie do 15 lutego program Głównych Igrzysk Wojskowych. Brać będą w nich udział wszystkie okręgi korpusowe przez swe reprezentacje sportowe, utworzone w drodze zawodów o mistrzostwa wewnątrz korpusu.

W poszczególnych zawodach drużynowych za zasadę przyjmuje się, że jednostki wyższe (korpus i dywizje) reprezentuje drużyna, składająca się z żołnierzy jednego i tego samego pułku (równorzędnego oddziału).

W programie Głównych Igrzysk będą zastrzeżone poszczególne zawody (lekko- atletyczne, piłka nożna, pływanie, ewent. inne), jako dostępne tylko dla wojskowych w czynnej służbie; zawody mieszane cywilno-wojskowe, zależnie od ich charakteru urządzać należy w porozumieniu z odnośnemi związkami sportowymi i towarzystwami przygotowawczo-wojskowemi (analogicznie uregulują zawody w Korpusach D-wa O. K.).

Nagród sportowych nie mogą stanowić sumy pieniężne, lecz tylko przedmioty.

7. *Komisje sportowe.*

D-cy O. K. powołają Korpusowe Komisje Sportowe, do których wyznaczą odpowiednich oficerów i zaproszą przedstawicieli miejscowych związków sportowych i stowarzyszeń wojskowo-wychowawczych, ew. inne osoby ze względu na ich stanowisko sportowe lub społeczne.

W komisji sportowej przewodniczy wyższy oficer wyznaczony przez D-cę O. K.

Zadania komisji:

a) urządzanie i przeprowadzanie Igrzysk Sportowych;

b) uzyskiwanie pomocy technicznej z poza wojska do prowadzenia prac sportowych w wojsku i organizacjach wychowawczo-wojskowych;

c) uzyskiwanie od społeczeństwa poparcia materjalnego na cele sportowe w wojsku (nagrody, zaopatrzenie w przybory);

d) urządzanie wspólnych zawodów sportowych dla wojskowych i cywilnych.

8) *Wykazy.*

Jako dopełnienie sprawozdań z Wychowania Fizycznego (L. 11990. Reg. III. Szt.) D. O. K. polecą referentom sportowym składanie co trzy miesiące wykazów cyfrowych z ruchu sportowego w oddziałach i garnizonach.

Wykazy te, sporządzone według wzoru, należy po podsumowaniu przesyłać do Oddziału III Szt. Gen. Wydział Wychowania Fizycznego.

Pierwszy wykaz na dzień 1 kwietnia 1922 r.

VII. PLAN GŁÓWNYCH IGRZYSK SPORTOWYCH W. P. NA ROK 1922.

W mies. marcu.

1. Zawody narciarskie o mistrzostwo W. P.
urządzi D. O. K. Nr. VI Lwów.

Dostępne dla wojskowych w czynnej służbie i członków stowarzyszeń wojskowo—wychowawczych. Ilość uczestników nieograniczona. Program i regulamin zawodów opracuje D. O. K. Nr. VI Lwów.

W mies. czerwcu.

2. Zawody o mistrzostwo W. P. w marszu podróżnym 20 klm.

3. " " " " " w biegu na przełaj 4000 m.

Urządzi D. O. K. Nr. VI Lwów.

Dostępne dla wojskowych w czynnej służbie i członków stowarzyszeń wojskowo—wychowawczych w ilości po 4-ch uczestników z każdego D. O. K.

4. Zawody sportowe saperskie.
Urządzi K. Ob. Szk. Sap.

W mies. lipcu.

5. Zawody pływackie.

z programem:

a) 100 m. dowolnym systemem w umundurowaniu z karabinem;
b) 1500 m. dowolnym systemem;
c) 400 m. sztafeta. (4×100 m);
d) 200 m. na piersiach;
e) 100 m. dowolnym systemem.

f) skoki.

6. *Zawody wioślarskie.*

urządzi D. O. K. Nr. VIII Toruń.

D. O. K. Nr. VIII opracuje program zawodów wioślarskich i do dnia 1/V przedstawi Oddziałowi III Szt. Gen. do zatwierdzenia. Zawody pływackie i wioślarskie dostępne dla wojskowych w czynnej służbie. Do zawodów pływackich każde D. O. K. może zgłosić po 4-ch uczestników, zaś do zawodów wioślarskich wojskowe kluby sportowe zgłoszą pełne osady.

W mies. sierpniu.

7. *Gra w palanta polskiego* o mistrz. W. P.

8. *Konkurs walki na pięści* (box).

Do gry w palanta polskiego staną cztery drużyny, które zwyciężyły w zawodach obwodowych (I obwód: Lwów, Przemyśl, Kraków; 2-gi obwód: Poznań, Pomorze; 3-ci obwód: Warszawa, Łódź, Lublin; 4-ty obwód: Grodno, Brześć n/B, 2-ga Armja), każda w składzie 11-stu i trzech zastępców.

Do konkursu walki na pięści Dow. Okr. Korp. wyślą odpowiednich uczestników bez ograniczenia liczby. Zawody dostępne dla wojskowych w czynnej służbie i dla członków towarzystw wojskowo—wychowawczych.

9. *Pięciobój wojskowy o mistrzostwo W. P.* złożony

z a) strzelania,
b) biegu płaskiego 800 m.,
c) rzutu granatem do celu,
d) walki na bagnety,
e) skoku w dal.

10. *Bieg szturmowy 400 m.*—grupami po 4-ch z każdego D. O. K.

11. *Bieg rozstawny 1200 m.* (400+300+300+200)
urządzi D. O. K. Nr. IV Łódź.

Dostępne dla wojskowych w czynnej służbie i rezerwie, na które D. O. K. wyślą po 10-ciu uczestników: 2-ch do pięcioboju i po 4-ch do biegu szturmowego i rozstawnego. Wyłączeni są stali instruktorowie.

12. Czworobój wojskowy złożony.

z a) marszu 3 klm.,
b) biegu płaskiego 100 m.,
c) rzutu granatem w dal,
d) walki na bagnety.

Urządzi D. O. K. Nr. V Kraków.

Dla członków towarzystw wojkowo—wychowawczych z wyłączeniem wojskowych w czynnej służbie.

13. Pięciobój nowoczesny (Olimpijski) złożony z

a) szermierki na szable (strój specjalny),
b) biegu na przełaj 4000 m.,
c) konno na przełaj 5000 m.,
d) przepłynięcie 300 m. sposobem dowolnym,
e) strzelanie z wojskowego pistoletu magaz. dowolnego systemu odległość 15 metrów.

Urządzi D. O. K. Nr. X Przemyśl.

Dostępny dla oficerów, podoficerów i cywilnych. Czas rozegrania 4 dni. Podoficerów zgłaszają D. O. K. w liczbie nieprzekraczającej 2-ch. Oficerowie i cywilni zgłaszają się bazpośrednio.

W mies. wrześniu.

14. Zawody lekko—atletyczne obejmujące:

A. Pięciobój atletyczny o mistrzostwo W. P. a) bieg 200 m., b) skok w dal z rozbiegiem, c) bieg 1500 m., d) rzut dyskiem, c) rzut oszczepem).
B. Bieg 110 m. z płotkami — (106 cm. wysoki).
C. Bieg 100 m.
D. Bieg 800 m.
E. Bieg 1500 m.
F. Skok wwyż z rozbiegiem.
G. Skok wdal z rozbiegiem.
H. Skok o tyczce.
I. Rzut oszczepem.
K. Bieg rozstawny 1600 m. (400×4).

Dostępne dla wojskowych w czynnej służbie. Na zawody te Dow. Okr. Korp. zgłoszą po 5-ciu zawodników, którzy osiągnęli najlepsze wyniki na zawodach okręgowych.

Kwalifikacji do uczestnictwa w zawodach o mistrzostwo dokona Komitet Igrzysk na podstawie podanych wyników. Czas trwania 2 dni.

15. Zawody o mistrzostwo piłki nożnej — o nagrodę przechodnią P. K. I. O. (zdobytą w r. 1921 przez 20 p. p.)

Dostępne dla 4-ch drużyn pułkowych (równorzędnych), które zwyciężyły na zawodach obwodowych. Skład drużyn: 11-stu, 3-ch zastępców i 1 kapitan drużyny.

Zawody ad pp. 13 i 14 urządzi D. O. K. Nr. I Warszawa.

16. Zawody sportowe dla członków Tow. Wojsk. Wych. Urządzi Komisja Sportowa garnizonu Wilno.

W mies. październiku.

17. Zawody hippiczne o mistrzostwo W. P, obejmujące konkurs „Military":

a) jazda maneżowa;
b) bieg ordynansowy z przeszkodami;
c) jazda przez przeszkody.
Urządzi D. O. K. Nr. I Warszawa.

Dostępne dla oficerów i cywilnych.

18. Wyścig kolarski drogowy.
i *19. Zawody strzeleckie.*
Urządzi D. O. K. Nr. VII Poznań.

Zawody strzeleckie obejmą: A. strzelanie zespołami, B. strzelanie pojedyncze.

A. *Strzelanie zespołami.*

Okr. Korp. wystawiają po 6-ciu strzelców i 1-ym zastępcy (wszystkich z jednego pułku), którzy osiągnęli na Igrzyskach swego D. O. K. najwięcej punktów. 3-ch z nich strzelać będzie z karabinów, 3-ch z karabinków. Strzelanie odbędzie się do tarczy 12-o pierścieniowej rozmiarów normalnych 170×120 cm. Odległość dla karabinów i karabinków równa celownikowi normalnego karabinu lub karabinka. Każdy oddaje po 5 strzałów z każdej z trzech postaw bez podpórki (stojąc, klęcząc, leżąc). Pierwszy strzał próbny z każdej pozycji nie będzie zaliczany do wyników.

Karabiny regulaminowe własne. Amunicja na miejscu. O zwycięstwie Okręgu decyduje suma punktów osiągnięta przez strzelców O. K.

B. *Strzelanie pojedyncze.*

a) z karabinów długich odległość 300 m.
b) z karabinów krótkich odległość 200 m.

5 strzałów z każdej z trzech postaw: stojąc, klęcząc, leżąc, bez podpórki. Po jednym strzale próbnym z każdej pozycji. — Zawody w strzelaniu pojedynczem dostępne dla wojskowych w czynnej służbie. rezerwie i dla członków stowarzyszeń wojskowo-wychowawczych i sportowych. Kandydatów zgłaszają O. K. po odbyciu wewnętrznych zawodów.

W mies. grudniu.

20. Konkurs szermierski

urządzi D. O. K. Nr. V Kraków.

Dow. Okr. Korp., którym powierzono urządzenie poszczególnych zawodów o mistrzostwa W. P. opracują regulaminy organizowanych przez siebie zawodów, uzgodnione z obowiązującemi przepisami poszczególnych związków sportowych (vide Instrukcja Dzien. Rozk. Wojsk. 50/21 p. 885), przygotują szczegółowy program i nadeślą w terminie do 1/V do Oddziału III Szt. Gen. celem zatwierdzenia i ogłoszenia.

Wojskowi rezerwy, członkowie towarzystw wojskowo-wychowawczych mogą uczestniczyć w tych zawodach o ile zostaną zgłoszeni przez D. O. K. — w ogólnej liczbie uczęstników danego O. K.

Zwycięzcy otrzymają z M. S. Wojsk. dyplomy honorowe; pewną ilość nagród do niektórych zawodów wyznaczy Oddział III Szt. Gen.

Pozatem Komisje Sportowe (Instrukcja o prowadzeniu pracy sportowej Dzien. Rozk. Wojsk. 50/21 p. 885 § 7) postarają się o nagrody na miejscu.

POSTANOWIENIA OGÓLNE DOTYCZĄCE WOJSKOWYCH ZAWODÓW SPORTOWYCH.

I. Rodzaje zawodów.

1. Zawody sportowe zarządzone rozkazem 2378 W. F. III. Szt. są próbą sprawności fizycznej i mają na celu wykazanie poziomu sportu wojskowego.

2. Zawody dzielą się na:

a) pułkowe, urządzane w pułkach i równorzędnych jednostkach;

b) okręgowe, rozgrywane pomiędzy oddziałami korpusu;

c) główne zawody o mistrzostwa armji, rozgrywane raz do roku według planu zatwierdzonego na każdy rok przez Ministra Spraw Wojskowych.

3. Igrzyska sportowe w oddziałach i okręgach winny prowadzić do przygotowania reprezentacji na zawody o mistrzostwa W. P. i dlatego mają odbywać się podług planu Głównych Igrzysk W. P.; pozatem jednak mogą być urządzane zawody wojskowe o charakterze fachowym różnych rodzajów służby wojskowej, nie wchodzące do programu Głównych Igrzysk.

4. O ile plan Głównych Igrzysk Sportowych powierzy urządzenie poszczególnych zawodów (lekko atletycznych, szermierskich) różnym D-om O. K., to D-twa te przeprowadzają samodzielnie całą organizację zawodów przekazanych im do urządzenia. Zawody główne nie mogą wtedy odbywać się w jednym dniu z zawodami okręgowymi i zachowują całkowicie swój właściwy charakter zawodów o mistrzostwa W. P.

II. Zawodnicy.

5. Regulaminy szczegółowe określają warunki, pod którymi do zawodów wojskowych stawać mogą wojskowi czynnej służby.

6. Każdy z zawodników reprezentuje oddział do którego jest przydzielony. W. K. S. jako takie nie uczestniczą w zawodach o mistrzostwo wojskowe.

7. W zawodach jednostek wyższych mogą brać udział tylko zwycięzcy z zawodów jednostek niższych, o ile regulamin szczegółowy nie czyni wyjątku od tej zasady.

8. W zawodach drużynowych drużyna składa się z żoł-

nierzy, należących do jednego pułku (równorz. oddziału); w razie zwycięstwa staje ona do zawodów wyższych w tym samym składzie osobowym.

9. Wojskowi rezerwy oraz członkowie towarzystw wojskowo-wychowawczych mogą być dopuszczeni do zawodów okręgowych i głównych podług każdorazowych postanowień szczegółowych.

III. Zgłoszenia.

10. Zawodnicy zgłaszani są w drodze służbowej.

11. Dowództwo zgłaszające zawodników, przesyła do D-wa przeprowadzającego zawody listę podpisaną przez D-cę Oddziału, w której podaje: a) imię i nazwisko kandydata, b) jego stopień wojskowy, c) wydział, d) w jakich punktach zawodów będzie uczestniczył, e) wykaz poprzednicla zwycięstw wojskowych z wyczynami.

12. Dowództwo zgłaszające dołącza do listy zgłoszeń kartę osobistą, wypełnioną przez lekarza Oddziału, zawierającą opinję o kwalifikacjach fizycznych zawodnika do zawodów, w których zamierza brać udział.

IV. Kierownictwo zawodów.

13. Zawody pułkowe przeprowadza referent sportowy pułku z oficerami wyznaczonymi mu do pomocy przez Dowódcę Oddziału.

14. Zawody Okręgowe organizuje Komisja Sportowa korpusu, która przedstawia Dowódcy Korpusu, do zatwierdzenia kandydatów na członków kierownictwa zawodami.

15. Kierownictwo zawodów okręgowych i głównych składa się z naczelnika zawodów, kierownika, sekretarza, lekarza i gospodarza. Jest ono odpowiedzialne przed dowódcą za przeprowadzenie zawodów.

16. Kierownictwo zawodów przynajmniej na dwa miesiące przed terminem rozgrywki podaje do wiadomości zainteresowanych, propozycję zawodów zawierającą program ogólny i postanowienia obejmujące: a) termin zawodów, b) miejsce odbycia zawodów i szczegóły techniczne, c) punkty zawodów, d) terminy ewent. przedbojów, e) sposób kwalifikowania uczestników, f) ostateczny termin zgłoszeń, g) obowiązujące umundurowanie lub kostjumy specjalne.

17. Dowództwa urządzające zawody powinny tak układać plan zawodów, aby zawody w jednostkach niższych odbywały się conajmniej na 14 dni przed zawodami w jednostkach wyższych.

V. Reprezentacje.

18. Ogólna liczba zawodników z oddziału lub korpusu stanowi reprezentację sportową Oddziału lub korpusu.

19. Dowódca pułku lub korpusu wyznacza jednego oficera z poza zawodników na komendanta reprezentacji sportowej.

20. Komendant reprezentacji sportowej powinien posiadać poświadczony odpis zgłoszeń. Jest on odpowiedzialny za zachowanie dyscypliny i przestrzeganie zarządzeń kierownictwa. Przez cały czas zawodów czuwa nad członkami swej reprezentacji. Podczas odbywania zawodów, podlega naczelnikowi zawodów.

VI. Program zawodów.

21. Kierownictwo zawodów po zamknięciu zgłoszeń, ustala szczegółowy program zawodów, w którym podaje:

1. nazwiska i funkcje członków kierownictwa zawodów;
2. imiona i nazwiska zawodników z podaniem oddziału, który reprezentują;
3. rodzaje zawodów z podaniem rekordów wojskowych; porządkowe numera uczestników.
4. terminy przedbojów i rozgrywek;
5. wykaz nagród za każdy poszczególny punkt programu.

22. Kierownictwo zawodów przy ustalaniu liczby zawodników, może odrzucić zgłoszonego, o ile stwierdzi uchybienie przeciwko przepisom ogłoszonym lub na wniosek lekarza.

23. Kierownictwo zawodów drukuje programy i rozsyła komunikaty oraz na kilka dni przed zawodami rozkleja afisze.

VII. Zawody.

24. Naczelnik zawodów ustala podział funkcji pomiędzy członkami kierownictwa, posiada on prawo dobierania na czas rozgrywania zawodów, pomocników, którym wyznacza następujące funkcje: a) sędziów, b) kierowników posz-

czególnych punktów, c) startera i jego pomocników, d) torowych, e) celowniczych, f) mierzących czas i liczących okrążenia, g) wywoływacza. Wszyscy funkcjonarjusze zawodów noszą odpowiednie wyróżniające odznaki.

25. Naczelnik zawodów jest głównym sędzią i rozstrzyga wszytkie wątpliwe kwestje. Przy równości głosów sądziów, głos jego decyduje.

26. Sędziowanie oraz techniczne przeprowadzenie zawodów odbywa się na podstawie regulaminów i przepisów przyjętych przez poszczególne związki sportowe.

27. Udzielanie informacji sprawozdawcom prasowym należy do sekretarza, mającego do pomocy przydzielonego w tym celu oficera.

28. Kierownik zawodów przed rozpoczęciem zarządza zbiórkę, poczem przeprowadzia defiladę wszystkich reprezentacji.

29. Komendanci reprezentacji przed każdym punktem programu przygotowują swoich zawodników i odsyłają ich do dyspozycji kierownika zawodów.

Zawodnicy po ukończeniu zawodu, wracają natychmiast na swoje miejsca meldując się komendantowi reprezetacji.

30 Obowiązkiem sekretarza jest przygotowanie wyczerpującego sprawozdania z zawodów, zawierającego organizację, regulamin zawodów, przebieg zawodów oraz wyniki z wyczynami.

VIII. Nagrody.

M. S. Wojsk. wyznacza następujące nagrody za zwycięstwo w Głównych Zawodach Wojskowych W. P. w roku 1922.

1) Zawody narciarskie.

Za Bieg Wojskowy klasy A i B

	za pierwsze miejsce.	2	dyplomy
	za drugie miejsce .	2	„
Za Skoki . . .	za pierwsze miejsce.	1	„
	za drugie miejsce .	1	„

Za Bieg Patrolowy—4 dyplomy dla drużyny.

Za Mistrzostwo W. P.

za pierwsze miejsce.	1	dyplom
za drugie miejsce .	1	„
za mistrzostwo . .	1	żeton

2) Zawody o mistrzostwo W. P. w marszu podróżnym 20 klm.

Dla dowództwa . . . . 1 dyplom
Za pierwsze miejsce . . . . 1 „
za drugie miejsce . . . . 1 „
za mistrzostwo . . . . 1 żeton

3) Zawody o mistrzostwo W. P. w biegu na przełaj 4000 mtr.

Dla dowództwa . . . . 1 dyplom
Za pierwsze miejsce . . . . 1 „
za drugie miejsce . . . . 1 „
za mistrzostwo . . . . 1 żeton

jako dodatkowe nagrody:

za drugie miejsce . . . . 1 pistolet
za trzecie miejsce . . . . 1 szabla

4) Zawody sportowe saperskie.

Dla dowództwa . . . . 1 dyplom
za pierwsze miejsce . . . . 1 „
za drugie miejsce . . . . 1 „
za mistrzostwo . . . . 1 żeton

jako dodatkową nagrodę:

za drugie miejsce . . . . 1 pistolet

5) Zawody pływackie.

a) 100 m. dowolnym systemem
za pierwsze miejsce. 1 dyplom
b) 1500 m. na piersiach
za pierwsze miejsce. 1 „
c) 90 m. sztafeta—dla drużyny . . . 4 „
d) przepłynięcie Wisły o mistrzostwo W. P.
za pierwsze miejsce. 1 „
za mistrzostwo. . . 1 żeton

jako dodatkową nagrodę:

za drugie miejsce . 1 pistolet
e) 6000 m. sposobem dowolnym
za pierwsze miejsce. 1 dyplom

Wojskowe zawody sportowe: skok o tyczce.

jako dodatkową nagrodę:

za pierwsze miejsce. 1 karabin
f) skoki . . . . za pierwsze miejsce 1 dyplom

6) Zawody Wioślarskie

dla osad w 10-ciu biegach — 10 dyplomów.

7) Gra w Palanta Polskiego o Mistrzostwo W. P.

dla Dowództwa . . . . 1 dyplom
dla drużyny zwycięzkiej . . . . . . 1 „

jako dodatkowe nagrody:

dla kapitana drużyny . . . . 1 szabla
dla drużyny . . . . 11 sweatrów

8) Konkurs Walki na Pięści (Boks)

Za pierwsze miejsce . . . . 1 dyplom
za drugie miejsce. . . . . 1 „
za mistrzostwo . . . . 1 żeton

jako dodatkową nagrodę:

za drugie miejsce . . . . 1 karabin

9) Pięciobój wojskowy o mistrzostwo W. P.

dla dowództwa . . . . 2 dyplomy
za 5 kolejnych miejsc . . . . 5 „
za pierwsze miejsce . . . . 1 żeton

jako dodatkową nagrodę:

za miejsca od 2—5-go . . . . 4 karabiny

10) Bieg Szturmowy 400 metrów

dla dowództwa . . . . 1 dyplom
dla drużyny . . . . 4 „

11) Bieg rozstawny 1200 metrów.

dla dowództwa . . . . 1 dyplom
dla drużyny . . . . 4 dyplomy

12) Czworobój wojskowy złożony.

dla dowództw. . . . . 2 dyplomy
za cztery kolejne pierwsze miejsca . . 4 „
za mistrzostwo . . . . 1 żeton

jako dodatkowe nagrody:

za miejsca od 2—4-go . . . . 3 karabiny

13) Pięciobój Nowoczesny (Olimpijski)

za 5 kolejnych pierwszych miejsc. . . 5 dyplomów
za mistrzostwo . . . . 1 żeton

jako dodatkowe nagrody:

za drugie i trzecie miejsce. . . . . 2 pistolety
za czwarte i piąte miejsce. . . . . 2 szable

14) Zawody lekko atletyczne.

A. Pięciobój Atletyczny o mistrzostwo W P.

Dla dowództw. . . . . 2 dyplomy
za 5 kolejnych pierwszych miejsc. . . 5 „
za mistrzostwo. . . . . 1 żeton

jako dodatkową nagrodę:

za drugie miejsce. . . . . 1 szabla

B. Bieg 110 m. z płotkami.

za pierwsze miejsce. . . . . . . 1 dyplom
za drugie miejsce. . . . . 1 „

C. Bieg 100 metrów.

za pierwsze miejsce. . . . . . . 1 dyplom
za drugie miejsce. . . . . 1 dyplom

D. Bieg 800 metrów.

za pierwsze miejsce. . . . . . . 1 dyplom
za drugie miejsce . . . . 1 dyplom

E. Bieg 1500 metrów.

za pierwsze miejsce. . . . . . . 1 dyplom
za drugie miejsce . . . . 1 „

F. Skok wwyż z rozbiegiem.

za pierwsze miejsce. . . . . . . 1 dyplom
za drugie miejsce . . . . 1 dyplom

G. Skok w dal. z rozbiegiem.

za pierwsze miejsce. . . . . 1 dyplom
za drugie miejsce . . . . 1 „

H. Skok o tyczce.

za pierwsze miejsce. . . . . 1 dyplom
za drugie miejsce . . . . 1 „

I. Pchnięcie kulą.

za pierwsze miejsce. . . . . 1 dyplom
za drugie miejsce . . . . 1 „

J. Rzut oszczepem.

za pierwsze miejsce. . . . . 1 dyplom
za drugie miejsce . . . . 1 „

K. Bieg rozstawny 1600 metrów.

dla dowództw. . . . . 2 dyplomy
dla drużyn. . . . . 8 „

15) Zawody o Mistrzostwo Piłki Nożnej.

dla dowództwa . . . . 1 dyplom
dla drużyny . . . . 11 „

jako dodatkowe nagrody:

dla drużyny. . . . . 11 sweatrów

16) Zawody sportowe w Wilnie.

Za pierwsze miejsca . . . . 10 dyplomów

jako dodatkowe nagrody:

za pierwsze miejsca. . . . . 5 karabinów

17) Zawody Hippiczne.

za pierwsze miejsca. . . . . 5 dyplomów
za „ „ . . . . 1 żeton

jako dodatkowe nagrody:

za drugie i trzecie miejsce . . . . . . 2 szable

18) Wyścig Kolarski drogowy.

za pierwsze miejsce. . . . . 1 dyplom
za drugie miejsce . . . . 1 „
za mistrzostwo. . . . . 1 żeton

jako dodatkowe nagrody:. . . . . . 12 sweatrów

19) Zawody strzeleckie.

A. Strzelanie zespołami.

Dla dowództwa . . . . 1 dyplom
dła drużyny. . . . . 6 „
za mistrzostwo . . . . 6 żetonów

jako dodatkowe nagrody:

za drugie miejsca . . . . 6 karabinów

B. Strzelanie pojedyńcze.

za pierwsze miejsce. . . . . 1 dyplom
za drugie miejsce. . . . . 1 dyplom
za mistrzostwa I i II miejsce . . . . 2 żetony

jako dodatkowe nagrody:

za trzecie i czwarte miejsca. . . . . 2 karabiny

20) Konkurs szermierski.

Za pierwsze miejsca . . . . 3 dyplomy
„ „ miejsce . . . . 1 żeton

jako dodatkowe nagrody:

za pierwsze miejsce w walce na florety,
szpady i szable . . . . 3 szable

I. REGULAMIN SZCZEGÓŁOWY ZAWODÓW W MARSZU PODRÓŻNYM O MISTRZOSTWO W. P.

I. Warunki w marszu.

1. Marsz podróżny o mistrzostwo W. P. na przestrzeni 20 klm. odbędzie się w czerwcu we Lwowie. D. O. K. Nr. VI powiadomi Okręgi o terminie zawodów.

2. Start i meta na boisku L. K. S. „Pogoń". Tor: szosa stryjska, 10 klm. do półmetka, skąd powrót na boisko.

3. Zawodnicy mają stawać w umundurowaniu i w przepisowym rynsztunku polowym piechoty. Karabiny jednego typu.

II. Zgłoszenia.

4. Do zawodów w marszu podróżnym stawać mogą wojskowi czynnej służby i rezerwowi oraz członkowie stowarzyszeń wojskowo-wychowawczych.

5. Wszystkie D. O. K. zgłaszają do D. O. K. Nr. VI. (O. III.) po 4-ch zawodników, zwycięzców w marszu podróżnym na zawodach okręgowych. Ostateczny termin zgłoszeń poda do wiadomości D. O. K. Nr. VI.

6. Zawodnicy z okręgów zameldują się najpóźniej w przeddzień biegu w Oddziale III D. O. K. Nr. VI, zaopatrzeni w odpis karty osobistej, zawierającej opinję lekarza o kwalifikacjach fizycznych kandydata do tego rodzaju zawodów. Kontrola lekarska zgłoszonych odbywa się przed południem w dniu zawodów.

III. Organizacja marszu.

7. Start jest równoczesny dla wszystkich zawodników i następuje na strzał z pistoletu.

8. Start i meta w jednym miejscu.

9. Na półmetku znajdować się będą sędziowie.

10. Marsz kontrolować będą na motocyklach lub rowerach wyznaczeni kontrolerzy.

11. Kierownictwo zawodów składa się z kierownika, startera, sekretarza, lekarza, sędziów i kontrolerów.

12. W marszu nie wolno biedz ani posuwać się krokiem przyspieszonym na palcach, odrywając od ziemi stopę tylną, zanim się nie postawiło przedniej.

13. Nie wolno mijać wyprzedzającego, schodząc z szosy. Wyprzedzającemu nie dozwala się iść przed wyminiętym, dopóki odległość między nimi nie wyniesie trzech metrów.

14. Maszerującym nie wolno oddawać jakiejkolwiek części rynsztunku do niesienia. Zawodnik nie może być prowadzony, nie wolno mu też w chodzie dotykać ręką ludzi, ani poruszających się przedmiotów.

II. REGULAMIN SZCZEGÓŁOWY ZAWODÓW W BIEGU NA PRZEŁAJ O MISTRZOSTWO W. P.

I. Warunki biegu.

1. Bieg na przełaj o Mistrzostwo W. P. na przestrzeni 4 klm. odbędzie się w czerwcu 1922 r. we Lwowie na boisku L. K. S. „Pogoń“. O terminie zawiadomi okręgi, D. O. K. Nr. VI.

2. Start na boisku. Tor i meta podane będą do wiadomości przed biegiem.

3. Bieg w terenie urozmaiconym z naturalnemi przeszkodami.

II. Zgłoszeuia.

4. Do biegu stawać mogą wojskowi czynnej służby oraz członkowie stowarzyszeń wojskowo-wychowawczych, z wyjątkiem tych, którzy już zdobyli kiedykolwiek jedno z dwóch pierwszych miejsc w biegu na długim dystansie, urządzanym przez kluby lub instytucje cywilne.

5. D. O. K. powinny zgłosić w Oddziale III D. O. K. Nr. VI zawodników do tego biegu w ilości nie przewyższającej 4-ch uczestników z każdego okręgu, zarówno wojskowych jak cywilnych. Ostateczny termin zgłoszeń poda do wiadomości D. O. K. Nr. VI.

6. Okręgi kwalifikują wysyłanych zawodników na podstawie wyników z zawodów okręgowych lub indywidualnej oceny. O ile okrąg nie posiada kandydatów do biegu, zawiadamia o tem D. O. K. Nr. VI.

7. Zawodnicy z okręgów zameldują się najpóźniej w przeddzień biegu w Oddziale III D. O. K. Nr. VI, zaopatrzeni w odpis karty osobistej zawierającej opinję lekarza o kwalifikacjach fizycznych uczestnika w tym biegu.

III. Przeprowadzenie biegu.

8. Tor jest wytyczony chorągiewkami białemi gdy biegnie naprzód; czerwonemi przy zakrętach w prawo; niebieskiemi przy zakrętach w lewo.

9. Start jest równoczesny dla wszystkich zawodników i następuje na strzał z pistoletu po uprzedniej zapowiedzi: „na miejsca“ i „gotowi“.

10. Kary za wcześniejszy start: pierwszy raz cofnięcie się w tył o 10 m., drugi raz cofnięcie w tył od linji startu o 20 m, trzeci raz wyłączenie od udziału w biegu. Jako zawczesny start uważa się dotknięcie ziemi poza linją startu po zapowiedzi „gotowi“, a przed strzałem.

11. Metą prosta linja zakreślona na ziemi pomiędzy dwoma słupkami połączonemi białą taśmą na wysokości piersi.

12. Zwycięzcą jest ten, kto pierwszy dotknie piersią taśmy.

13. Nie jest dozwolonem prowadzenie zawodników podczas biegu.

14. Mijanie się—z prawej strony; wyprzedzającemu nie wolno zabiegać przed wysuniętego, dopoki odległość pomiędzy nimi nie wyniesie trzech metrów. Przeszkody przebywa się przepisowo.

15. Każdy z zawodników otrzymuje numer przez wylosowanie w dniu zawodów.

VI. Kierownictwo biegiem.

16i Kierownictwo zawodów składa się z kierownika, startera, sekretarza, lekarza i sędziów przy starcie, mecie i przeszkodach oraz odpowiedniej liczby kontrolującej bieg.

3. PROGRAM I REGULAMIN SAPERSKICH ZAWODÓW SPORTOWYCH.

1. Zawody dla wszystkich formacji saperskich odbędą się w myśl rozkazu M. S. Wojsk. O. III 2378/W. F: (Dz. Rozk. Wojsk. 13/22,) w Warszawie w Kościuszkowskim Obozie Szkolnym Saperów od 29 czerwca do 2 lipca 1922 r.

2. Do programu zawodów wejdą:

A) Pięciobój saperski:
  a) Bieg na przełaj około 3 kl.
  b) Chód 6 klm.
  c) Przepłynięcie 100 mtr.
  d) Przeprawa pychówką w pojedynkę.
  e) Rzut granatem.

B) Zawody wioślarsko-pływackie:
  a) Przeprawa pontonami dwojakami obsadą normalną we dwóch i pojedynczo.
  b) Przeprawa pychówką we dwójkę i w pojedynkę wiosłem.
  c) Jazda precyzyjna pychówką.
  d) Przepłynięcie 1500 mtr.

3. Przeprawa pontonami dwojakami.

Obsada 4, 2 lub 1. Na dany sygnał obsada wstępuje z mostku na ponton. Przeprawia się i ląduje w oznaczonym miejscu. Obsada składa wiosła i wychodzi na przeciwległy brzeg (w pojedynkę przywiązuje ponton do kółka). Wkłada próg do pontonu, wraca z powrotem i wyładowuje próg na

mostek. Czas liczy się od sygnału, aż do wyładowania progu na mostku.

4. Przeprawa pychówkami.

We dwójkę i w pojedynkę wiosłami. Pozatem jak w przeprawie pontonami.

5. Jazda precyzyjna pychówką

W pojedynkę. Odbicie od przystani, przejechanie w oznaczonym pływakami miejscu i przypłynięcie do pontonu zakotwicowanego, odbicie do pontonu lądowania, bosakowanie w górę rzeki, lądowanie. Uwzględnia się precyzyjność jazdy i czas.

4. REGULAMIN ZAWODÓW PŁYWACKICH O MISTRZOSTWO W. P.

1. Zawody pływackie o mistrzostwo W. P. składać się bębą z następujących punktów:

A. Biegi.
1. 100 m. dowolnym systemem.
2. 200 m. na piersiach.
3. 1500 m. w dowolny sposób.
4. 100 m w umundurowaniu (czapka, mundur, pas, długie spodnie) z karabinem przy pomocy belki.
5. Sztafeta 360 m. (4 uczestników po 90 m.).

B. Skoki.
1. Skoki zwyczajne (wysokość 2 metry).
2. Skoki dowolne (wysokość 5—6 metrów).

C. Ćwiczenia w ratownictwie.

2. Zawody odbędą się w Bydgoszczy w dniu 11 sierpnia r. b.

3. Kierownictwo zawodów obejmie D. O. K. Nr. VIII.

4. Zawody pływackie dostępne dla wojskowych w czynnej służbie.

5. Do zawodów pływackich każde D. O. K. może zgłosić po 4-ch zawodników.

6. Termin zgłoszeń lub zawiadomień o braku kandydatów upływa w dniu 1 sierpnia r. b.

7. W zgłoszeniach należy podawać nazwisko, szarżę, przydział, do jakiego punktu zgłoszony stawać będzie oraz wynik badania lekarskiego.

8. Mistrzostwo przyznaje się za najlepszy wynik w trzech następujących biegach:

a) 200 m. na piersiach, b) 1500 m. dowolnym sposobem, c) 100 m. w umundurowaniu.

Wynik oblicza się na podstawie ilości punktów, odpowiadających miejscu, zajętemu w każdym z wymienionych biegów.

O zwycięstwie rozstrzyga najmniejsza ilość punktów.

9. D. O K. Nr. VIII wyznaczy kolegjum sędziowskie.

10. Start równoczesny. Na oznaczonych punktach sprawdzają sędziowie kontrolni prawidłowość biegu.

Linją mety będzie lina, którą każdy kończący bieg, powinien dotknąć ręką.

Wobec większej ilości uczestników, poszczególne biegi mogą być podzielone na przedboje i rozgrywkę ostateczną. O podziale decyduje kolegjum sędziowskie

11. Przybywający zawodnicy, zaopatrzeni w kartę prowiantową, meldują się w komendzie garnizonu Bydgoszcz w przeddzień zawodów.

REGULAMIN SZCZEGÓŁOWY ZAWODÓW WIOŚLARSKICH O MISTRZOSTWO W P.

1. Zawody wioślarskie o mistrzostwo W. P. odbędą się w Bydgoszczy w dniu 12 sierpnia r b

2. Kierownictwo zawodów obejmie D. O. K. Nr. VIII.

3. Zawody składać się będą z następujących punktów:

1) bieg pojedyńczych skullingów	2000 m.
2) bieg peruarów	2000 „
3) bieg 4 wiosłowych półbąków	2000 „
4) bieg 4 wiosłowych „gigów“	2000 „
5) bieg 4 wiosłowych łodzi fornirowych	2000 „
6) bieg 6 wiosłówek	2000 „
7) kajaki	2000 „

4. Zawody dostępne dla wojskowych w czynnej służbie.

5. Do zawodów stają pełne osady, zgłoszone przez wojskowe kluby sportowe za pośrednictwem odnośnych D. O. K

Termin zgłoszeń do dnia 1. sierpnia.

6. Do zawodów należy stawać z własnemi łodziami; częściowo zaś będą wypożyczane na miejscu.

D. O. K. Nr. VIII zawiadomi kluby wojskowe które ze zgłoszonych osad, będą mogły uzyskać łodzie na miejscu oraz ułatwi zwózkę łodzi własnych.

7. O ile do danego punktu programu zgłosi się tylko jedna osada, bieg ten nie odbędzie się, o czem D O K. Nr. VIII zawiadomi telegraficznie właściwy klub wojskowy.

8. Kwatery i zaprowiantowanie zameldować należy na 6 dni przed zawodami do D. O K. Nr. VIII.

Potrzebny tabor do przewiezienia łodzi na miejsce zawodów należy zamówić uprzednio w komendzie garnizonu Bydgoszcz.

9. D. O. K. Nr VIII wyznaczy kolegjum sędziowskie, do którego zaprosi również przedstawicieli większych wojskowych klubów wioślarskich.

10 Organizacje zawodów należy oprzeć na przepisach Pol. Zw. Tow. Wiośl

11. Kolegjum sędziowskie decyduje, czy należy usunąć z zawodów osadę winną przekroczenia przeciwko przepisom i regulaminowi lub czy należy anulować bieg, który się odbył w warunkach nienormalnych. Orzeczenia kolegjum są bezapelacyjne

REGULAMIN GRY W PALANTA POLSKIEGO O MISTRZOSTWO W. P.

I. Rozgrywka o Mistrzostwo W. P.

1. Rozgrywka Palanta Polskiego o Mistrzostwo W. P., odbędzie się w dniu 13 sierpnia b. r. w Lublinie na boisku Wojskowego Klubu Sportowego ul. Lipowa 7.

2. Do rozgrywki staną 4 drużyny, które zwyciężyły w zawodach obwodowych.

3. Kierownictwo gry obejmie D. O. K. Nr. II.

Zwycięzkie drużyny w obwodach należy zgłosić w D. O. K. Nr. II do dnia 1. sierpnia r. b.

II. Gry wstępne.

1. Do rozgrywek wstępnych wystawią D. O. K. swoje najlepsze drużyny palanta polskiego.

2. Rozgrywki wstępne odbędą się w obwodach:
Obwód 1 — D. O. K. Nr. V, VI, X.
Obwód 2 — D. O. K. Nr. VII i VIII.
Obwód 3 — D. O. K. Nr. I, II, IV.
Obwód 4 — D. O. K. Nr. III, IX, 2-ga Armja.

3. Kierownictwo rozgrywek obejmie:
w obwodzie 1—D. O. K Nr. X.
" " 2—D. O. K Nr VIII.
" " 3—D. O. K. Nr. IV.
" " 4—D. O. K. Nr. IX.

4. Gry wstępne w obwodach powinny się odbyć w ciągu jednego dnia przed dniem 1 sierpnia.

III. Warunki szczegółowe.

1. Gra w palanta odbywa się na podstawie przepisów, zawartych w książce p. t. „Zabawy i gry ruchowe dla wojska" rozdz. VIII p. 77.
2. Każda drużyna powinna się składać z 11 uczestników i 4 zastępców.
3. Czas trwania każdej gry wynosi 1 godz. Zwycięża drużyna, która zdobyła większą ilość punktów, licząc po po 1-ym za zdobycie „mety".
4. Grą kieruje wyznaczony sędzia, któremu towarzyszą dwaj pomocnicy.
5. Kostjum do gry: koszulki, spodenki i pantofle.
6. Kolejność gry między poszczególnemi drużynami w grach wstępnych i rozgrywce ostatecznej wyznacza losowanie.

7. REGULAMIN KONKURSU WALKI NA PIĘŚCI (BOKS).

I. Warunki i zgłoszenia.

1. Konkurs walki na pięści odbędzie się 15 sierpnia r. b. w Lublinie.
2. Zawody dostępne dla wojskowych w czynnej służbie oraz dla członków towarzystw wojskowo-wychowawczych.
3. Do konkursu walki na pięści zawodnicy zgłaszają się w drodze służbowej.
4. Termin zgłaszania zawodników do D. O. K. Nr. II (O. III Sztabu) dn. 5 sierpnia z podaniem wagi bez ubrania.

II. Urządzenie miejsca do walki i ubiór.

5. Walki odbywają się na wzniesieniu (estrada) o kwadratowej powierzchni ogrodzonej sznurami. Długość boku wewnątrz ogrodzenia wynosi 5 metrów. Podłoga występuje poza ogrodzenie z każdej strony na $^1/_2$ metra. Podłogę pokrywa się mocno naciągniętem grubem płótnem, pod które podkłada się na grubość 1 centymetra koce lub wojłok dla osłabienia upadków. Ogrodzenie z trzech sznurów, przeciągniętych pierwszy na 0,40, drugi na 0,80, trzeci na 1,20 nad podłogą. Sznury przywiązane do 4 słupków umocowanych w rogach trybuny poza ogrodzeniem.

6. Zawodników obowiązuje trykot. Trzewiki lekkie bez twardych nosków, haczyków lub gwoździ. Przygotowaniem rękawic ściąganych w napięstkach o wadze 225 gr. zajmie się kierownictwo zawodów. Pod rękawicami dozwala się jedynie owijanie dłoni miękkiemi bandażami sukiennemi, szerokiemi na 5 centymetrów i długiemi najwyżej na 3 metry.

III. Kategorje zawodników i warunki spotkań.

7. Po zważeniu, najwcześniej 4 godziny przed walką, każdego z zawodników bez ubrania, zalicza się go do jednej z następujących kategorji wagi:

a) waga najlżejsza	do	50 kg. 802
b) waga bardzo lekka	„	53 kg 524
c) waga półlekka	„	57 kg. 152
d) waga lekka	„	61 kg 235
e) waga półśrednia	„	66 kg 678
f) waga średnia	„	72 kg. 573
g) waga półciężka	„	79 kg. 378
h) waga ciężka ponad	„	79 kg. 378

8. Każdy zapaśnik przed wstąpieniem na trybunę powinien być zbadany przez lekarza, który wydaje opinję o jego kwalifikacjach fizycznych do walki.

9. Wzajemnie walczą tylko zapaśnicy należący do jednej i tej samej kategorji wagi. Zapaśnik może stawać do walki z innym, należącym do sąsiedniej wyższej kategorji jedynie na własne żądanie.

10. O ile z danej kategorji wagi staje większa ilość zawodników, konkurs rozgrywa się przez eliminowanie zwy-

ciężonych. Spotkania między poszczególnymi zapaśnikami wyznacza w tym przypadku losowanie.

11. Walka dwóch przeciwników składa się z czterech dwuminutowych spotkań (rundy) rozdzielonych jednominutowemi przerwami.

IV. Sędziowanie.

12. Walkami kieruje arbiter w otoczeniu dwóch sędziów, stojących naprzeciw siebie po obydwu stronach trybuny. Sędziom towarzyszy pomocnik zaopatrzony w chronometr. Daje on sygnały, gdy kończy się spotkanie, przerwa, gdy ubiega 10 sekund po upadku jednego z przeciwników.

13. Skoro jeden z przeciwników upadnie na ziemię, bądź wskutek prawidłowego ciosu, bądź wskutek osłabienia, arbiter natychmiast rozpoczyna liczenie do dziesięciu z przerwami sekundowemi głosem donośnym. W tym czasie przeciwnik ma stać w odległości trzech kroków od leżącego. Jeżeli leżący zapaśnik nie podniesie się o własnych siłach przed doliczeniem do 10 sekund, wówczas arbiter ogłasza go za niezdolnego do walki i przyznaje zwycięstwo przeciwnikowi.

O ile zapaśnik powstaje przed ukończeniem liczenia do 10 sek. arbiter przestaje liczyć i walczący ma prawo do odpoczynku, póki nie skończy się 10 sekund. Skoro w czasie liczenia do 10, rozlegnie się sygnał na ukończenie spotkania, arbiter przerywa liczenie. Gdy po przerwie na sygnał „czas", zapaśnik nie wznowi walki, arbiter uważa go za leżącego na ziemi i rozpoczyna liczenie.

W przypadku zdecydowanej niższości jednego z zapaśników, arbiter ma prawo i obowiązek przerwania walki i przyznania zwycięstwa silniejszemu.

14. W razie jednoczesnego wyprowadzenia z walki (knocked out) obydwóch przeciwników zwycięstwo przyznaje na podstawie punktów.

15. Skoro odbędą się 4 spotkania (rundy) bez widocznego wyniku, zwycięstwo przyznaje się na podstawie obliczania punktów. Punkty zalicza się biorąc pod uwagę pięć następujących kwalifikacyj: ciosy obydwoma rękami, odbicia i zasłony, styl, ogólna znajomość boksu, wytrzymałość.

W tym celu arbiter i sędziowie jednocześnie piszą swą opinję i porównywują. Decyzja zapada większością głosów.

16. Za nieprawidłową walkę arbiter ma prawo usunąć z konkursu zapaśnika po trzeciem ostrzeżeniu. W razie poważnego naruszenia prawideł podczas walki, arbiter ma prawo przerwać ją i przysądzić zwycięstwo skrzywdzonemu przeciwnikowi.

Jeżeli jeden z zapaśników wnosi zażalenie na nieprawidłowy manewr przeciwnika. czego arbiter nie dojrzał, wystarcza zdanie jednego z sędz ów dla powzięcia przez arbitra decyzji. Naruszenie prawideł nie zauważone ani przez arbitra ani przez sędziów, nie jest brane w rachubę.

17. Ciosy mają być zadawane otwarcie, zaciśniętą pięścią, częścią rękawicy obejmującą stawy palców.

Dozwolone są jedynie ciosy ponad pas, wprzód lub w boki ciała i głowy.

18. Zabrania się uderzać poniżej pasa, w lędźwie, dłonią otwartą, napięstkiem, przedramieniem, łokciem, dalej uderzać ze zwrotem w tył, uderzać leżącego na ziemi, po rozkazie „rozdzielić się“, kopać, zadawać uderzenia kolanem głową lub ramieniem, potrącać przeciwnika i popychać do sznurów.

19. Zapaśnik uważany jest za leżącego, skoro dotknie ziemi jakąkolwiek częścią ciała poza stopami. Również za leżącego uważany jest walczący, wytrącony z równowagi i uczepiony sznurów.

20. W razie zetknięcia się wręcz (clinch) zapaśnik, o ile nie trzyma swego przeciwnika, może walczyć dalej. Lecz zapaśnik trzymający swego przeciwnika jedną ręką nie może uderzać drugą. Na rozkaz „rozdzielić się“ walczący powinni się rozdzielić bez wzajemnych ciosów i cofnąć się na krok przed wznowieniem walki.

21. O ile zajdzie konieczność zawiązania lub zmiany rękawicy, trzewika lub w razie wypadku z jednym z walczących, arbiter może wstrzymać walkę wydając rozkaz „stój“. Po przerwie trwającej najdłużej kilka minut (runda) walka trwa dalej.

22. W wypadkach nieprzewidzianych niniejszym regulaminem powstałe wątpliwości rozstrzyga arbiter.

Decyzje arbitra i sędziów są nieodwołalne.

8. REGULAMIN SZCZEGÓŁOWY PIĘCIOBOJU WOJSKOWEGO O MISTRZOSTWO W. P.

I. Warunki ogólne.

1. Pięciobój wojskowy o mistrzostwo W. P. składa się z a) strzelania, b) biegu płaskiego 800 m. c) rzutu granatem do celu, d) walki na bagnety, e) skoku w dal.

2. Pięciobój wojskowy rozegrany będzie w Łodzi w dniu 14 sierpnia b. r. na boisku sportowem D. O. K. Nr. IV.

3. Kierownictwo zawodów obejmuje D. O. K. Nr. IV.

4. Poszczególne D O. K. zgłoszą do D. O. K. Nr. IV po 2-ch uczestników z każdego okręgu.

Termin zgłoszeń upływa w dniu 1. sierpnia r. b.

Pięciobój dostępny dla wojskowych w czynnej służbie i rezerwie z wyłączeniem stałych instruktorów.

5. Zawodnicy z okręgów zameldują się najpóźniej w przeddzień zawodów w D. O. K. Nr. IV (Oddział III Sztabu) zaopatrzeni w odpis karty osobistej, zawierającej opinję o kwalifikacjach fizycznych uczestnika.

6. Zawodnicy mają stawać do zawodów w biegu i skoku w ubiorze lekkoatletycznym; do zawodów w strzelaniu, walce na bagnety i rzucie granatem w umundurowaniu patrolowem (hełm, karabin, pas główny z bagnetem, dwie ładownice puste, trzewiki i owijacze). Obliczanie punktów podobnie jak w pięcioboju nowoczesnym.

II. Poszczególne punkty pięcioboju.

7. Bieg płaski 800 m i skok w dal rozegrany będzie na zasadzie przepisów P. Z L. A.

8. *Strzelanie.* a) Karabin systemu dowolnego, odległość 300 kroków, 5 strzałów.

b) Do strzelania ustawionych będzie 5 tarcz pierścieniowych, ponumerowanych od liczby 1 — 5, które przed rozpoczęciem strzelania obejrzy Komisja. Stanowiska strzeleckie będą również ponumerowane od liczby 1—5.

c) Z każdego stanowiska strzela 4-ch zawodników. Kolejność w strzelaniu i przydział poszczególnych stanowisk rozstrzyga losowanie. Każdy zawodnik oddaje 5 strzałów.

Strzelanie zaczyna i kończy się po gwizdku. Poszczególnie trafione strzały nie będą pokazywane.

d) Po oddaniu strzałów Komisja obchodzi kolejno tarcze i wylicza każdemu punkty, zapisując je na listę zaraz na miejscu. Sporne sprawy roztrzyga Komisja większością głosów.

e) Punkty oblicza się, sumując trafione pierścienie, pomnożone przez ilość strzałów, które padły w obrębie pierścieni.

f) Kulę, która trafiła w granicę 2-ch pierścieni, zalicza się do tego pierścienia, do którego więcej jest odchyloną Jeżeli trafiła pośrodku, wtedy zalicza się do pierścienia numeru wyższego.

g) Wszyscy zawodnicy mają prawo przed rozpoczęciem strzelania oddać dwa próbne strzały.

9. *Rzut granatem do celu.* Zawodnicy rzucają trzykrotnie z postawy z miejsca w przepisany sposób, o ręce wyprostowanej, granaty wagi 800 gr do celu odległego 35 m., który stanowi wyznaczona na ziemi tarcza pierścieniowa o średnicach pierścieni 100, 150, 200, 250, 300, 350, 400 cm. Centrum stanowić będzie chorągiewka o wysokości 50 cm.

Trafienie centrum stanowi o zdobyciu 8 punktów, trafienie koła o średnicy 100 cm —7 punktów i t. d.

Obliczenie punktów odbywa się jak przy strzelaniu tj. mnoży się przez ilość rzutów.

Dozwolony 1 rzut próbny.

Każdy rzut będzie pokazywany.

10. *Walka na bagnety.* 1. Współzawodnicy w walce na bagnety, celem wyznaczenia kolejki spotkań, ciągną losy.

2. Szermierze będą ustawieni nie według wzrostu lecz stosownie do kolejki wylosowanego numeru.

Pierwszy szereg będą tworzyć numery parzyste, drugi nieparzyste np.

2, 4, 6, 8, 10.
1, 3, 5, 7, 9 i t. d.

Z kursu narciarskiego w Zakopanem:
patrol wśród gór.

3. Do walki przystępują pary kolejno.

4. Walka rozpoczyna się na wybranym terenie gładkim z oznaczeniem określonego dystansu (mensury) pomiędzy walczącymi, który nie może być mniejszy niż 3 kroki, licząc od stóp w pozycji wyjściowej.

5. Ze zwycięzców tworzy się nową kolejkę, również przez losowanie i t. d., aż do ostatecznego zwycięstwa.

6. Walka odbywać się będzie w myśl „Instrukcji walki na bagnety“ P. I. C 1921.

7. Pchnięcie będzie uważane za nieważne: a) jeśli bagnet w pchnięciu oparł się o ubranie w boku, b) jeśli nastąpiło nie pchnięcie, lecz cios bagnetem, c) jeśli bagnet oślizgnął się tylko, d) jeśli walczący po otrzymaniu pchnięcia natychmiast je odparował i trafił przeciwnika, pchnięcie to nie liczy mu się.

8. Sygnały do rozpoczęcia walki i w czasie walki będą podawane gwizdkiem w następujących wypadkach: a) powołując z dwuszeregu parę walczącą, b) w chwilach przerw, c) po każdem trafionem pchnięciu.

9. Do walki zostaną użyte karabiny sprężynowe.

10. Walczący powinni być ubrani następująco: ubranie zwykłe (niesportowe); na głowie maska z gęstą siatką, aby *bagnet nie przeszedł* przy pchnięciu; na lewej ręce rękawica.

11. Każdy z walczących posiada trzy szanse:
Za każdem trafieniem traci 1 szansę.
Wówczas sędziowie liczą głośno
3 na 2
2 na 1
2 na 0 i t. d

12. Walka jednej pary może trwać najwyżej 5 minut.
W razie nierozstrzygnięcia w oznaczonym czasie, zwycięzcą ogłasza się tego, który więcej atakował, mniej zaś był w pozycji obronnej.

9. REGULAMIN SZCZEGÓŁOWY BIEGU ROZSTAWNEGO 1200 m. O MISTRZOSTWO W. P.

1. Bieg rozstawny 1200 m. (400+300+300+200 m.) odbędzie się w Łodzi w dniu 15 sierpnia b. r.

2. Zawody dostępne dla wojskowych w czynnej służbie i rezerwie.

3. Kierownictwo zawodów obejmuje D. O. K. Nr. IV.

4. Do biegu stają drużyny złożone z 4-ch uczestników, po jednej z każdego D. O. K.

Termin zgłoszeń upływa w dniu 1 sierpnia r. b.

5. Zawodnicy stają w ubiorze lekkoatletycznym.

6. Bieg rozegrany będzie na podstawie przepisów P. Z L. A.

10. REGULAMIN SZCZEGÓŁOWY BIEGU SZTURMOWEGO 400 m. O MISTRZOSTWO W. P.

1. Bieg szturmowy 400 m. o mistrzostwo W. P. odbędzie się w dniu 15 sierpnia w Łodzi.

2. Bieg rozegrany będzie grupami po 4-ch uczestników z każdego D. O. K. i dostępny dla wojskowych w czynnej służbie i rezerwie z wyłączeniem stałych instruktorów.

3. Kierownictwo zawodów obejmuje D. O K. Nr. IV.

4. Poszczególne D. O. K. zgłoszą do D. O. K. Nr. IV po 4-ch uczestników z każdego okręgu.

Termin zgłoszeń upływa w dniu 1 sierpnia r. b.

5. Uczestnicy mogą stawać do zawodów w umundurowaniu patrolowem (karabinek, ładownica, 40 naboi, dwa granaty ręczne trzonowe ćwiczebne, hełm)

6. Na bieg składają się:

100 metrów bieg płaski.

8 metrów bieg równoważny po kamykach o średnicy 10—30 cm. na pół wpuszczonych w ziemię, oddalonych od siebie o 150 cm. i ułożonych w szachownicę.

17 metrów bieg wolny. Płot (barjera) 120 cm. wysokości do przeskoku z pomocą rąk.

15 metrów bieg wolny. Parkan z obu stron gładki, wysokości 250 cm. do przebycia gromadnego. Wzajemne wspomaganie dozwolone.

12 metrów bieg wolny.

8 metrów bieg równoważny po belkach 10 cm. szerokich, umieszczonych nad rowem 1 m. głębokim. Belek 4.

50 metrów bieg wolny. Płotek 60 cm. wysoki do skoków wzwyż.

10 metrów rozbieg—takiż płotek.

20 metrów bieg wolny z przygotowaniem granatów do rzutu.

25 metrów bieg z rzuceniem 2-ch granatów do okopu w biegu lub z miejsca.

8 metrów druty gładkie wysokości 120 cm., wiązane na słupkach ustawionych w szachownicę po 120 cm. od siebie do przebycia dołem w sposób dowolny.

25 metrów rozbieg do skoku w dal.

2 metry okop bez przedpiersia do skoku w dal.

20 metrów bieg wolny.

10 metrów 4 rowy łącznikowe szerokości 60 cm., głębokości 1 m, obite wewnątrz deskami. Z wierzchu pokrywa 8 m. długości z desek ułożonych narówni z powierzchnią ziemi

60 metrów bieg wolny z nałożeniem bagnetu na broń.

Pchnięcie bagnetem w manekin słomiany. Manekinów 4.

Pchnięcie ostatniego z sekcji kończy bieg szturmowy sekcji.

Każda sekcja biegnie osobno. Czas obliczony według sekundomierzy. Zawodnicy biorą przeszkody pojedyńczo lub wspólnie t. j pomagają sobie nawzajem. Bieg zaczyna się na strzał z pozycji leżącej przed taśmą. Wynik zależy przedewszystkiem od czasu przebycia toru, a następnie od ilości punktów dodatnich i ujemnych. Jako trzy punkty dodatnie liczy się każdy trafny rzut granatem (ujmuje 3 sekundy za każdy trafny rzut), przyczem granat trafiony powinien wpaść do środka okopu.

Jako punkty ujemne liczy się: upadnięcie z belki lub wpadnięcie do rowu przy skoku w dal. Punkty dodatnie odlicza się od czasu osiągniętego, licząc 1 punkt za sekundę; punkty ujemne dolicza się w ten sam sposób. Ominięcie przeszkody lub przybycie do mety bez karabinku, hełmu i bagnetu jednego z zawodników unieważnia bieg całej sekcji bez prawa powtórnego biegu.

W razie nieszczęśliwego wypadku bieg przerywa się i powtarza znów po zastąpieniu rannego żołnierza.

REGULAMIN CZWOROBOJU WOJSKOWEGO DLA CZŁONK. TOWARZ. WOJSK.-WYCHOWAWCZ.

1. Czworobój wojskowy składa się z a) marszu 3 km. b) biegu płaskiego 100 m. c) rzutu granatem w dal d) walki na bagnety.

Zawody w czworoboju odbędą się w dniu 5 sierpnia b. r. na Błoniach Krakowskich, względnie w Parku Jordana i rozpoczną się o g. 7—8-ej r.

2. Organizację zawodów obejmuje D. O. K. Nr. V. Uczestników zgłaszają Tow. Wojsk Wychow. do D. O. K. Nr. V za pośrednictwem D. O. K., na których terenie działają, do dnia 20 lipca r. b.

3. Dla oceny wyników konkursu ustanawia się kolegjum sędziowskie, od którego wyroków nie ma apelacji.

4. Do zawodów w marszu i biegu zawodników obowiązuje ubiór lekkoatletyczny t. j. koszulka, spodeńki, pantofle.

5. Do zawodów w rzucie granatami i w walce na bagnety—ubiór patrolowy t. j. a) hełm stalowy francuski, b) karabinek przez ramię, c) pas główny i bagnet, d) dwie ładownice puste, e) pięć ćwiczebnych granatów po 800 gr. na pasie, f) łopatka piechoty, g) chlebak, h) trzewiki i owijacze.

Przy walce na bagnety, zamiast karabinka karabin ćwiczebny.

6. *Marsz 3 km.* a) W marszu nie wolno wcześniej oderwać nogi tylnej od ziemi, dopóki przednią nogą zawodnik jej nie dotknie.

b) Zawodnicy z linji startu wyruszają jednocześnie na znak startera.

c) Dyskwalifikuje zawodnika: 1. jedno napomnienie sędziego z powodu potrącania współzawodników, 2. trzy napomnienia z powodu podskakiwania w marszu, 3. powód punktu drugiego przy finiszu od 100 m. po pierwszem napomnieniu.

7. *Bieg płaski.* a) Po losowaniu zawodnicy biegną grupami po 6-ciu w odstępie 1 m. 25 wzdłuż wyznaczonych na bieżni linij prostych.

b) Dyskwalifikuje zawodnika: 1. trzykrotne wybiegnięcie ze startu przed znakiem startera. Kary: przy pierwszem wybiegnięciu ustawia się zawodnika 1 m. za linją startu, przy drugim — 2 m. 2. Przebieganie na sąsiedni tor, gdy to przeszkodzi współzawodnikowi.

8. *Rzuty granatami.* (prawą ręką i lewą). a) Za-

wodnik wyrzuca przepisowo z rowu strzeleckiego w postawie stojącej po 5 ćwicz. granatów.

Pierwszy rzut próbny, trzy do celu z odległości 35 m. jeden rzut w dal w granicach toru.

b) Lewą ręką trzy rzuty w dal w granicach toru

9. *Szermierka na bagnety.* (rozkazownictwo według „Instrukcji Walki na bagnety" wyd. M. S. Wojsk. P. I. c/21). a) po losowaniu kolejności wszyscy zawodnicy stają do walki równocześnie.

b) Zawodnik po otrzymaniu jednego pchnięcia ma obowiązek zgłosić to zawołaniem „trafiony" i odpada.

c) Pchnięcie liczy się w głowę i tułów.

d) Gdy dwaj zawodnicy trafią równocześnie — odpadają obaj.

Podobnie rozgrywają się dalsze walki między pozostałymi. W ostatniem spotkaniu obowiązkowem, dla wyłonienia zwycięzcy, zostaje dwóch najlepszych zawodników.

Maksymalny czas trwania każdego spotkania ustala się na 3 minuty.

Po przekroczeniu czasu uważa się za pokonanego tego zawodnika, który dłużej pozostawał w pozycji obronnej.

10 Przy określaniu zwycięzcy czworoboju kolegjum sędziowskie posiłkować się będzie tabelą oceny sprawności fizycznej przy pomocy punktów. (Reg Wych Fiz. zał. 2 Wyd. M. S. Wojsk.)

Zwycięzcami czworoboju 1, 2, 3, są zawodnicy, mający kolejno największą ilość punktów uzyskanych łącznie w poszczególnych punktach czworoboju.

12. REGULAMIN SZCZEGÓŁOWY PIĘCIOBOJU NOWOCZESNEGO O MISTRZ. W. P.

A. Warunki ogólne.

1. Pięciobój nowoczesny o mistrzostwo W. P. rozegrany będzie w dniach 23, 24, 25, 26 sierpnia r. b. w Przemyślu.

2. Udział w zawodach dostępny dla oficerów, podoficerów i cywilnych.

Podoficerów zgłaszają D. O. K. w liczbie nieprzekraczającej 2-ch. Oficerowie i cywilni zgłaszają się bezpośred-

nio. Zgłoszenia należy nadsyłać do D. O. K. Nr. X Przemyśl do dnia 15 sierpnia.

3. Kierownictwo zawodów obejmuje D. O. K. Nr. X.

B. Warunki szczegółowe.

I. *Strzelanie do celu. Odległość 25 metrów.*

1) Rewolwer lub pistolet dowolnego typu z otwartym celownikiem. Nie jest dozwolonem używanie podwójnego języka spustowego. Naboje o metalowym płaszczu.

2) Liczba strzałów: 20 strzałów w 4-ch serjach, z 5 strzałów każda.

3) Tarcza: Figura (z wykreślonemi na niej kołami) o wysokości 1. 70 m.

4) Postawa strzelecka: ramię wyciągnięte i pochylone ku dołowi, wylot rewolweru zwrócony ku ziemi.

5) Ogień: strzał oddaje się na komendę: „Pal". Po każdej serji następuje przerwa, celem zapisania wyników.

Strzały w każdej serji oddaje się co 10 sekund. Strzał nie oddany liczy się jako chybiony.

6) Obliczanie: Przy równej liczbie celnych strzałów, oblicza się punkty według kół figury i na tej podstawie wyznacza się miejsce.

II. Pływanie 300 metrów Styl dowolny.

Odbywa się według regulaminów dla zawodów pływackich z tą wszelako odmianą, że zawody te rozgrywają się w paru przedbojach bez ostatecznej rozgrywki. O wyniku decyduje nie zdobyte miejsce, lecz czas.

III. Szermierka na szpady.

Zwycięstwo w każdem spotkaniu zyskuje ten, kto pierwszy trzy razy ugodził przeciwnika.

Pozatem obowiązuje regulamin szermierczy.

IV. Jazda konna.

Przebieg zawodników pojedyńczo po torze długości 5000 metrów. Współzawodnicy ciągną losy celem wyznaczenia konia, którego dosiadać będą w dniu zawodów. Nie jest dozwolonem uprzednie wypróbowanie wierzchowców. Konie zostają oddane uczestnikom do dyspozycji w chwili

zawodów Wszystkie przeszkody zarówno sztuczne jak naturalne, oznacza się chorągiewkami.

Zawodnicy wyjeżdzają pojedyńczo w 5-cio minutowych odstępach czasu. Maximum czasu wyznaczonego dla odbycia biegu 15 minut. Zabronionem jest udzielanie przez kogokolwiek pomocy jeźdzcom podczas biegu.

Każdy jeździec otrzymuje z rozpoczęciem biegu 100 punktów, od których odejmuje się:

za wyłamanie lub zatrzymanie się za 1-szy raz 2 punkty
„ „ „ za każdy następny raz 5 punktów
za upadek konia z jeźdzcem. . . . . 5 „
za każde 5 sekund lub część
ich ponad maximum czasu. . . . . 2 punkty
za spadnięcie jeźdzca. . . . . 10 punktów

Odejmuje się punkty za wszystkie błędy zarówno na przeszkodach, jak i poza niemi.

Jeżeli dwóch lub więcej zawodników osiągnęło jednakową liczbę punktów, to decyduje o miejscu czas odbycia biegu.

V. Bieg na przełaj 4000 metrów.

Bieg odbywa się w terenie urozmaiconym, po nieznanym zawodnikom torze, wytyczonym tuż przed biegiem.

Zawodnicy wybiegają pojedyńczo w jednominutowych odstępach czasu. Start i celownik na boisku.

OBLICZANIE.

O ostatecznym wyniku zawodów roztrzyga obliczenie punktów oparte na numerze porządkowym miejsca, zajętego przez zawodników w każdym z pięciu poszczególnych bojów.

Zdobywający pierwsze miejsce w każdym poszczególnym boju, otrzymuje 1 punkt, drugi—2 punkty i tak dalej podobnie. Ten zostaje zwycięzcą, kto posiada najniższą ilość punktów. O ile dwóch lub więcej zawodników otrzyma tę samą ilość punktów rozstrzyga wynik ostatniego boju. Dla uzyskania nagrody jest koniecznem, aby zawodnik brał udział we wszystkich bojach. O ile kto z zawodników opuści przed końcem zawody nie zmienia to w niczem warunków dla pozostałych.

O ile poszczególne przedboje w biegu, pływaniu, jeździe, nie dadzą decydujących wyników, nowe rozgrywki nie są dozwolone. Przeto jeżeli dwaj zawodnicy osiągnęli jednakowe najlepsze wyniki w tych zawodach, to każdy z nich otrzymuje po jednym punkcie, najbliższy zaś zawodnik — trzy. i t. d. W szermierce zaś w razie jednakowej ilości punktów o wyniku decyduje jedna jeszcze rozgrywka, przyczem wystarcza jeden cios.

W strzelaniu w razie równości punktów, jeszcze raz oddane zostają pełne serje strzałów. Jeżeli i to nie rozstrzygnie o miejscu, będą wzięte pod uwagę względnie najlepsze wyniki.

13. REGULAMIN ZAWODÓW LEKKOATLETYCZNYCH O MISTRZOSTWO W. P.

1. Zawody lekkoatletyczne o mistrzostwo Wojsk Polskich, odbędą się dnia 8, 9, i 10 września 1922 r. w Warszawie (Park Sobieskiego lub w stadjonie Wojsk. Klubu Sport. o ile zostanie wykończony w tym terminie).

2. Program zawodów obejmuje:

1. Pięciobój atletyczny.

   a) skok w dal z rozbiegiem,
   b) rzut oszczepem dowolną ręką,
   c) bieg 200 metrów,
   d) rzut dyskiem dowolną ręką,
   e) bieg 1500 metrów.

2. Drużynowy bieg rozstawny 1600 m. (4-ch a 400 m.)
3. Bieg płaski 100 m.
4. „ „ 800 m.
5. „ „ 1500 m.
6. Bieg z płotkami 1100 m.
7. Skok wzwyż z rozbiegiem.
8. Skok w dal.
9. Skok o tyczce.
10. Rzut oszczepem dowolną ręką.
11. Pchnięcie kulą dowolną ręką.

3. Zawody odbędą się według przepisów Polskiego Związku Lekkoatletycznego.

4. Organizację zawodów zajmie się D. O. K. Nr. I.

5. Do zawodów stawać mogą: wojskowi służby czynnej (oficerowie i szeregowi) zgłoszeni przez odnośne Dowództwa Okr. Korp. z wyjątkiem tych, którzy zdobyli kiedykolwiek jedno z dwóch pierwszych miejsc w zawodach lekkoatletycznych, urządzanych przez kluby lub instytucje cywilne.

6. Na zawody te zgłoszą wszystkie Dowództwa O. K. a) do pięcioboju lekkoatletycznego po 2-ch zawodników z każdego okręgu, b) do pozostałych indywidualnych zawodów każdy okrąg zgłosi 5 zawodników, podając do którego punktu stawać będzie dany zawodnik oraz osiągnięte przez niego wyniki na zawodach okręgowych.

Na podstawie tych wyników kierownictwo zawodów dokona kwalifikacji zawodników. Do biegu rozstawnego stawać będą drużyny pułkowe złożone z 4-ch ludzi. Rozgrywki biegu rozstawnego odbywać się będą podobnie jak piłki nożnej.

Na zawody o mistrzostwo w biegu rozstawnym przybędą cztery drużyny, które zwyciężą w obwodach. Rozgrywki w okręgach i obwodach przeprowadza odnośne D. O. K. w porozumieniu z D. O. K. Nr I.

7. D. O. K. zgłaszają zawodników do D. O. K. Nr. I (O. III Sztabu) w terminie do dnia 1 września b. r. godz. 13.

8 Zawodników należy wysyłać zbiorowo z kredytowanemi dokumentami podróży wystawionemi przez odnośne Dowództwo Okr. Korp. i 2-gą Armję pod komendą jednego oficera, który jest odpowiedzialny za zachowanie dyscypliny w swojej grupie sportowej.

Zawodnicy powinni przybyć do Warszawy na 24 godzin przed zawodami Komendant grupy melduje się po przybyciu w Oddziale III Sztabu D. O. K. Nr. I. Ilość wysyłanych zawodników, ich nazwiska i przydziały oraz nazwisko komendanta grupy należy podać przy zgłaszaniu zawodników do dnia 1 września b. r.

9. Protesty przeciw udziałowi poszczególnych zawodników lub nieprawidłościom należy wnosić na 30 minut przed lub po odbyciu się danego punktu zawodu na ręce głównego sędziego.

10. Porządek startujących wyznacza się przez losowanie.

11. Startujący mają być ubrani w kostjum lekkoatle-

tyczny (krótkie spodenki, koszulka gimnastyczna oraz pantofle sportowe).

Wewnątrz boiska, na bieżni lub skoczni podczas zawodów, mogą znajdować się tylko funkcjonarjusze, sędziowie i zawodnicy stający do danego punktu programu.

12. Zawody odbędą się bez względu na pogodę.

Bieżnia ziemna, o ile zawody odbędą się w Parku Sobieskiego, o długości 447 metrów.

W razie ukończenia w tym terminie budowy stadjonu Wojsk. Klubu Sport. odbędą się zawody w biegach na bieżni żużlowej, o długości 480 metrów; skoki na skoczni piaskowej.

13. Podział i porządek zawodów zostanie ogłoszony na kilka dni przed zawodami w osobnych programach.

14. Współzawodnicy wojskowi przybywający z poza Warszawy otrzymują kwatery i wyżywienie za opłatą kwot wyznaczonych za odkomenderowanie.

REGULAMIN SZCZEGÓŁOWY ZAWODÓW W PIŁCE NOŻNEJ O MISTRZOSTWO W. P.

I. Plan zawodów.

Zawody o mistrzostwo w piłce nożnej na rok 1922 o nagrodę przechodnią P. K. I. O. polegać będą na: A) rozgrywkach okręgowych i na B) rozgrywkach o mistrzostwo W. P.

A. Rozgrywki okręgowe.

1. Do rozgrywek okręgowych stają drużyny pułków (równorzędnych) lub oddziałów samodzielnych mniejszych wchodzących w skład danego korpusu.

2. Zawody okręgowe rozegrane będą w dwóch stopniach:

I. Stopień: gry a) między drużynami pułkowemi w obrębie dywizji, b) między drużynami pułkowemi kawalerji, podlegającej danemu D. O. K., c) między drużynami oddziałów samodzielnych (zakładów podlegających bezpośrednio D. O. K.), biorąc za zasadę, aby każdy rodzaj służby wojskowej mógł uczestniczyć w grach tej grupy przez swoją drużynę. Gry w grupach *b* i *c* odbywają się pod kierownictwem Komisji sportowej D. O. K.

II. Stopień: W grach tego stopnia uczestniczą drużyny

pułkowe, które otrzymały pierwsze miejsce w grach każdej dywizji, w grupie kawalerji i w grupie oddziałów podległych bezpośrednio D O. K. Zatem liczba drużyn stających do rozgrywek okręgowych będzie odpowiadała liczbie dywizyj plus dwie.

3. Wszystkie drużyny w każdej grupie 1-go stopnia oraz na 2-im stopniu rozgrywa po dwa spotkania (mecze). Rozgrywki rewanżowe bez względu na wynik winne się odbywać w miejscu postoju przeciwnika.

4. Za wygraną zalicza się 2 punkty; za nierozegraną—1 punkt; za przegraną—0 punktów. W razie równej ilości punktów rozstrzyga lepszy stosunek bramek.

5. Kierownictwo i organizację zawodów obejmuje Komisja Sportowa Okregu, która ustala termin zgłoszeń i rozgrywek.

6. Rozgrywki okręgowe mają być ukończone do dnia 1 października.

7. Drużyna pułkowa. która otrzyma pierwsze miejsce w rozgrywkach okręgowych otrzymuje tytuł: Pierwsza drużyna P. N. w korpusie.

B. Rozgrywki o mistrzostwo w P. N.

8. Do rozgrywek o mistrzostwo P. N. stają te drużyny, które osiągnęły pierwsze miejsce w D. O. K.

9. Gry o mistrzostwo w P. N. rozegrane będą w dwóch fazach: 1. rozgrywki wstępne, 2. rozgrywki ostateczne.

1. Rozgrywki wstępne w obwodach.

Obwód 1. D. O. K. Nr. V, VI, X.
Obwód 2. D. O. K. Nr. VII i VIII.
Obwód 3 D. O. K. Nr. I, II i IV.
Obwód 4. D. O. K Nr. III, IX i 2-ga Armja.

Kierownictwo rozgrywek w obwodzie pierwszym obejmuje D. O. K. Nr. V ; w obwodzie drugim D. O. K. Nr. VIII; w obwodzie trzecim D. O. K. Nr. IV; w obwodzie czwartym D. O. K. Nr. III

Na rozgrywki przybywają mistrzowskie drużyny D. O. K. wchodzących w skład obwodu.

D. O K. zgłaszają swoje drużyny zwycięzkie w D. O. K. kierującym rozgrywkami obwodowemi do dnia 1 października.

Gry obwodowe mają być rozegrane w pierwszej połowie października.

2. Rozgrywki ostateczne.

Stają do nich 4 drużyny, które zwyciężyły w obwodach. Rozgrywki ostateczne odbędą się w drugiej połowie października r. b. w Warszawie. D. O. K. Nr. I obejmie kierownictwo tych rozgrywek. D. O. K. kierujące rozgrywkami obwodowemi zgłoszą drużyny z obwodów do D. O. K. Nr. I do dnia 15 gaździernika.

10. Zarówno w grach obwodowych, jak w ostatecznych zastosowany będzie system kolejowy (olimpijski). Przez losowanie określa się, które drużyny mają ze sobą walczyć w pierwszej kolejce.

Drużyny przegrywające odpadają z dalszych gier, a ze zwycięzców tworzy się nową kolejkę również przez losowanie i t. d. do ostatecznego zwycięstwa.

11. Jeżeli spotkanie zakończy się bez przewagi jednej ze stron, przedłuży się grę o pół godziny, przed czem kapitanowie losują ponownie o wybór bramek. O ile przedłużenie gry nie da jeszcze rozstrzygnięcia, wówczas gra się dalej, aż do pierwszej bramki. Łączny czas trwania gry nie może jednak przekraczać $2^1/_2$ godzin.

12 Drużyna, która wyjdzie zwycięsko z rozgrywek ostatecznych otrzyma tytuł mistrza P. N W. P. na rok 1922, nagrodę przechodnią P. K. I. O. Każdy uczestnik tej drużyny otrzyma dyplom.

II. Zgłoszenia i skład drużyn.

13. W skład drużyn stojących do zawodów mogą wchodzić tylko wojskowi (oficerowie i szeregowi) znajdujący się na etacie lub ewidencji jednego i tego samego pułku, lub mniejszego samodzielnego oddziału, zgłoszeni w czasie właściwym.

14. W zgłoszeniach należy wykazywać przydział pułkowy, stopień, imię, nazwiska oraz podawać udział gracza (ile razy) w rozgrywkach stopnia niższego.

15. W razie stwierdzenia obecności w drużynie gracza nieznajdującego się na wykazie lub nie uprawnionego do gry, zalicza się winnej drużynie bez względu na osiągnięty przez nią wynik 2 punkty przegrane oraz stosunek bramek 5:0

16. Graczy, którzy niedawno do pułku przybyli lub z niego odeszli należy na 24 godzin przed każdą grą zgłosić lub wykreślić w osobnych wykazach.

17. Jeżeli gracz drużyny zostanie odkomenderowany lub otrzyma nowy przydział ewidencyjny, d-wo pułku zawiadadamia o tem niezwłocznie komisję sportową okręgu oraz dowództwo nowego miejsca przydziału gracza z wymienieniem rodzajów gry, do których ten stawał.

Nie może on brać udziału w rozgrywkach tego samego lub niższego stopnia, co w swej dawnej drużynie.

18. W zgłoszonym wykazie drużyny pułkowej powinno znajdować się najmniej 14 graczy, licząc w tem kapitana drużyny.

10. Na boisku drużyny ma się stawić do gry conajmniej 8 graczy.

Dokompletowanie drużyny w czasie gry do liczby 11 jest dozwolone jedynie przez graczy wymienionych w wykazie.

III. Sędziowanie.

20. Do prowadzenia rozgrywek odnośne kierownictwa wyznaczą względnie zaproszą sędziów egzaminowanych przez kolegja sędziowskie Związku Piłki Nożnej.

Rozgrywki obwodowe i o mistrzostwo muszą być powierzone sędziom egzaminowanym.

21. Wyznaczenie sędziego i podanie jego nazwiska do wiadomości zainteresowanym drużynom następuje na trzy dni przed rozgrywką Reklamacja drużyn o zmianę sędziego powinna być złożoną na 24 godzin przed terminem gry.

22. Kierownictwo zawodami może zatwierdzić sędziego zaproponowanego obustronnie przez zawodniczące drużyny na tydzień przed terminem gry.

23. W razie nieprzybycia wyznaczonego sędziego kapitanowie drużyn mogą zaprosić innego sędziego W razie braku zgody, każdy z nich podaje jednego kandydata. O ile jeden z tych kandydatów jest egzaminowany zostaje sędzią O ile zaś obaj są egzaminowani lub nie—rozstrzyga losowanie.

24 Po skończonej grze sędzia składa odnośnemu d-wu sprawozdanie z wyniku i przebiegu gry oraz listę członków grających drużyn, otrzymaną od jej kapitana.

25. Protesty przeciw orzeczeniom sędziego powinny

być wnoszone do komisji sportowej okręgu urządzającego zawody.

26 Sędziowanie odbywa się na podstawie przepisów Polskiego Związku Piłki Nożnej.

IV. Organizacja rozgrywek.

27. Kierownictwo zawodów (dywizyjnych, okręgowych, obwodowych i głównych) wyznacza i przygotowuje boisko, zaopatruje bramki w siatkę, dostarcza dwóch przepisowych piłek oraz dwóch białych chorągiewek dla sędziów bocznych.

28 Reprezentantem drużyny na boisku podczas gry jest kapitan drużyny uczestniczący w zawodach. Jest on odpowiedzialny za dyscyplinę i sportowe zachowanie graczy podczas rozgrywki

Wręcza on sędziemu listę członków grających w drużynie wraz z wyszczególnieniem jej ustawienia podczas gry.

29. W razie nie stawienia się jednej z drużyn na boisko, spóźnienia się ponad 20 minut, zejścia z własnej winy przed końcem gry sędzia przyznaje przeciwnikowi dwa punkty oraz wygraną w stosunku 5:0.

Niestawienie się lub spóźnienie obydwu drużyn liczy się jako wzajemna przegrana w stosunku 0:0.

30 Jeżeli wskutek wypadku lub zdyskwalifikowania jedna z drużyn liczy mniej niż 8 graczy, sędzia grę przerywa.

Termin i sposób dokończenia określa dane dowództwo kierujące rozgrywkami.

31. W razie nie dojścia do skutku zawodów z przyczyn niezależnych od obu stron d-wo kierujące zawodami wyznacza nowy termin.

32 Sędzia w razie niepogody rozstrzyga na 15 minut przed rozpoczęciem gry czy stan boiska nadaje się do zawodów.

33. Protesty odnoszące się do stanu boiska, umundurowania graczy i t. p muszą być przed rozpoczęciem gry zgłoszone sędziemu, później uwzględniane nie będą.

15 REGULAMIN ZAWODÓW HIPPICZNYCH O MISTRZOSTWO W. P.

1. Zawody hippiczne odbędą się w październiku r. b.

O terminie zawodów i zgłoszeń powiadomi okręgi **D. O. K. Nr. I.**

2. Organizację zawodów obejmuje D. O. K. Nr. I.

3. Zawody dostępne dla oficerów i cywilnych. Uczestnicy powinni się zgłaszać do D. O. K. Nr. I za pośrednictwem Dowództw Okręgowych.

4. Zawody odbędą się według przepisów klubu Jazdy Panów.

5. Wpisowe wysokości 1000 marek

6 Konkurs składa się:

a) z jazdy maneżowej,
b) z biegu ordynansowego z przeszkodami,
c) z jazdy przez przeszkody.

7 Konie własne lub rządowe, 5 letnie i starsze.

8. Cały konkurs musi być jeżdżony na munsztuku, siodle angielskim, bez broni, waga dowolna, ubranie przepisowe we wszystkich zawodach, zmiana jeźdźca i konia nia jest niedopuszczalna.

9. Jazda maneżowa wymaganą będzie:

Stępem: jednorazowe objechanie czworoboku wytyczonego chorągiewkami, pojedyncze zwroty, zwroty na zadzie, wolta, półwolta z przesunięciem do ściany, wszystkie ćwiczenia w obu kierunkach, stój, cofaj (co najmniej 3 kroki) i ponownie „stępem marsz".

Kłusem ćwiczebnym: jednorazowe objechanie czworoboku wytyczonego chorągiewkami, krótkim kłusem, wolta, półwolta z przesunięciem do ściany, ruchy boczne, stój, cofaj (co najmniej 3 kroki). Wszystkie te ćwiczenia w obu kierunkach—kłusem na wprost (300 kroków na minutę).

Galopem: przejście z kłusa do krótkiego galopu (300 krok. na minutę), jednorazowe objechanie czworoboku wytyczonego chorągiewkami, wolta, półwolta ze zmianą nogi i ponowne objechanie czworoboku na przeciwnej ręce, wolta ze zmianą nogi, stój, przejście do krótkiego galopu, następnie galop (500 kroków na minutę) na większym czworoboku również wytyczonym, zmiana kierunku na przekątnej również ze zmianą nogi, objechanie czworoboku na przeciwnej ręce, powtórnie zmiana kierunku na przekątnej ze zmianą nogi, przejście do kłusa, ostatecznie wyciągnięty kłus w obu kierunkach.

Pojedyncze chody będą oceniane jak następuje:
Bardzo dobrze. . . . . 0 punktów
Dobrze . . . . 1 punkt

Dostatecznie . . . . 2 punkty
Miernie . . . . 5 punktów

Dalej ocenia się: Dosiad jeźdźca, prowadzenie konia (wszystkie cztery wodze w lewej ręce, prawa ręka może pomagać) kiełznanie i osiodłanie.

10. Bieg ordynansowy 40 km. 20 przeszkód (martwych), wytyczonych chorągiewkami, naturalnych lub sztucznych nie ponad 1. 10 m. wysokości i nie ponad 3 metry szerokości. Norma czasu 2.16 godziny. Odbycie biegu w krótszym czasie nie uwzględnia się, przekroczenie przepisanego czasu pociąga za każdą rozpoczętą minutę 1 punkt.

Wyłamanie lub upadek jeźdźca z koniem przy wytyczonych przeszkodach pociąga za sobą 5 punktów złych.

Podczas przebiegu dozwolonem jest 3 razowe wyłamanie na wytyczonych przeszkodach i jednorazowy upadek jeźdźca z koniem; 4 razowe wyłamanie na przeszkodach, dwukrotny upadek jeźdźca z koniem na wytyczonych przeszkodach pociąga za sobą dyskwalifikację.

Wytyczone przeszkody muszą być brane wyłącznie konno, inne błędy nie liczą się.

O ile dwóch jeźdźców przybędzie jednocześnie do przeszkody, zatrzymuje sędzia przy przeszkodzie później przybywającego i zapisuje niewinnie stracony czas spowodowany zatrzymaniem.

11. Jazda przez przeszkody nie wyższe jak 110 cm. nie szersze jak 3 m. 12 przeszkód. Cały bieg powinien być przejechany w galopie, norma czasu ustalona będzie zależnie od długości biegu.

Błędy oblicza się następująco:

Zrzucenie stałej części przeszkody tylnemi nogami. . 1 punkt
„ „ „ „ przedniemi „ . . 3 „
Obalenie całej przeszkody. . . . . 5 „
Przy rowach wskoczenie tylnemi nogami . . . . 1 „
„ „ „ przedniemi „ . . . . . . 3 „

Przy przeszkodach, składających się z dwóch lub więcej części, oblicza się każdą pojedyńczą część przeszkody oddzielnie. W razie wyłamania przy takiej przeszkodzie drugiej lub dalszej części, powtarza jeździec całą przeszkodę.

Sport wojskowy:
przebywanie parkanu z karabinem maszynowym.

Oprócz tego liczy się jako błędy:

Jednorazowe wyłamanie przed przeszkodą. . . 3 punkty
„ zatrzymanie się przed przeszkodą . 3 „

Dwurazowe wyłamanie na przeszkodzie podczas biegu lub jednorazowy upadek jeźdźca z koniem pociąga za sobą dyskwalifikację. Jako odmówienie przeszkody liczy się również zatrzymanie się na płaskim torze np. przy zwrotach oraz zmylenie toru przebiegu i za powyższe dwa błędy zalicza się 5 punktów. Przy równej ilości punktów rozstrzygają powtórnie decydujące skoki według uznania sędziów.

12. Orzeczenia sędziów nie podlegają apelacji.

REGULAMIN ZAWODÓW KOLARSKICH O MISTRZOSTWO W. P.

1. Zawody kolarskie o mistrzostwo W. P. odbędą się w dniach 7 i 8 października 1922 r. w Poznaniu.

2. Program zawodów obejmuje:

7-go października

a) bieg orjentacyjny około 50 km.

8-go października

b) bieg łączności na przestrzeni 6 km.

c) bieg patrolowy około 20 km.

3) *Bieg orjentacyjny* odbędzie się na przestrzeni wynoszącej w linji prostej 40 do 45 km., co odpowiada około 50 km. w terenie. Droga przebiegu nie jest ani wytknięta, ani ustalona uprzednio. Każdy z uczestników udaje się jakąkolwiek drogą do różnych punktów oznaczonych według mapy i wymienionych w marszrucie, wręczonej mu w chwili odjazdu.

Punkty będą tak wyznaczone, aby bieg odbył się częściowo po szosie, częściowo po drogach polnych.

Na całej przestrzeni jest wyznaczony przebieg około 5 km. w terenie urozmaiconym. Podczas tego przebiegu, który obowiązkowo musi być przebyty, rower, zależnie od warunków terenu, powinien być niesiony lub prowadzony.

Maximum czasu na odbycie biegu—4 godziny.

4. *Bieg łączności* odbędzie się na szosie na przestrzeni 6 km. Start i meta w jednem miejscu. Uczestnicy wypuszczani co 5 minut. Półmetek wyznaczony o 3 km. od startu. Na półmetku przymusowy 5-cio minutowy postój.

O wyniku decyduje czas.

5. *Bieg patrolowy* odbędzie się na przestrzeni około 20 km. Zawodnicy stają w pełnym rynsztunku z karabinkiem. Waga rynsztunku z karabinkiem 15 klg. Bieg odbędzie sie na drogach polnych. Uczestnicy biegu otrzymują szkice orjentacyjne ze wskazaniem terenu, podlegającego zbadaniu. Podczas patrolowania zawodnik winien pilnie uważać na miejscowości oraz na oddziały wojska i przynieść o nich najdokładniejsze wiadomości. Za przeoczenie przedmiotów o wartości taktycznej doliczane będą stosownie do decyzji sędziów punkty karne.

6. Do biegu orjentacyjnego i patrolowego zawodnicy stają w pełnym rynsztunku z karabinkiem. Waga rynsztunku z karabinkiem 15 klg. Do biegu łączności w umundurowaniu lub kostjumie sportowym.

7. Jedynie zawodnicy stający do wszystkich trzech biegów mogą się ubiegać o uzyskanie mistrzostwa.

8. Wyniki w poszczególnych biegach oblicza się punktami. Każdy z zawodników otrzymuje liczbę punktów równą liczbie zawodników, którzy zajęli przed nim miejsca—plus jeden. Do tego dolicza się punkty karne w biegu patrolowym.

Zwycięzcą zostaje ten, kto posiada najniższą sumę punktów, uzyskanych w trzech biegach.

Organizacją zawodów zajmie się D. O. K. Nr. VII, które wyznaczy kierownictwo zawodów.

10. W zawodach brać mogą udział wojskowi czynnej służby i rezerwy oraz członkowie towarzystw wojskowo-wychowawczych.

11. Wojskowi oraz członkowie towarzystw zgłaszają się za pośrednictwem odnośnych D. O. K.

Liczba uczestników z każdego okręgu nie powinna przekraczać 10.

Ostateczny termin zgłoszeń upływa dnia 20 września.

12. Zawodnicy przybywają z własnemi rowerami.

13. Podczas biegów działają stałe i ruchome punkty kontrolne

14. Każdy z zawodników otrzymuje numer porządkowy (ten sam do wszystkich trzech biegów). Numery umieszczone na plecach.

15. Prowadzenie zawodników lub towarzyszenie im nie dozwolone.

16. Do zawodów dopuszczone są rowery wszystkich systemów

17. Zawodnicy mogą otrzymywać pomoc na półmetku lub na stałych miejscach kontrolnych.

18 Zmiana maszyn podczas biegu nie dozwolona.

19. Nagrody: *Za Mistrzostwo*—żeton (najmniejsza suma punktów uzyskanych w trzech biegach); następny zawodnik, który uzyska ilość punktów mniejszą niż pozostali, otrzyma dyplom.

Za pierwsze miejsce w każdym z trzech biegów—dyplom.

REGULAMIN ZAWODÓW STRZELECKICH O MISTRZOSTWO W. P.

I. Warunki ogólne.

1. Zawody strzeleckie o mistrzostwo W. P. odbędą się w październiku r. b. na terenie D. O. K. Poznań.

O terminie i miejscu zawodów powiadomi D. O. K. Nr. VII.

2. Zawody strzeleckie obejmują:

A. Strzelanie pojedyńcze.

a) z karabinów długich—odległość 300 metrów.

b) z karabinów krótkich—odległość 200 metrów.

B. Strzelanie zespołami po 6 strzelców, z których trzech strzelać będzie z długich karabinów, trzech z krótkich. Odległość dla karabinów i karabinków—równającą się normalnemu celownikowi danego karabinu lub karabinku.

3. Kierownictwo zawodów obejmuje D. O. K. Nr. VII.

4. Zawody w strzelaniu pojedyńczem dostępne dla wojskowych w czynnej służbie, rezerwie i dla członków stowarzyszeń wojskowo-wychowawczych i sportowych.

Zawody w strzelaniu zespołami dostępne dla zespołu 6 strzelców i jednego zastępcy, wszystkich należących do jednego pułku.

5. Uczestników w zawodach po 4 w strzelaniu pojedyńczem oraz po 6 (1 zastępca) w strzelaniu zespołami, należących do jednego pułku—zgłoszą poszczególne D. O. K. do D. O. K. Nr. VII.

O ostatecznym terminie zgłoszeń zawiadomi okręgi D. O. K. Nr. VII.

6. Zawodnicy przybywają z własnemi karabinami i własną amunicją.

II. Warunki strzelania pojedyńczego.

7. Uczestnik oddaje po 5 strzałów, z każdej z trzech pozycyj: a) stojąc, b) klęcząc, c) leżąc bez podpórki.

Po jednym strzale próbnym z każdej pozycji.

8. Strzelanie do tarczy o rozmiarach 170 x 120 cm., 12 pierścieniowej, obliczanej od 1 do 12 punktów.

9. Przydział do poszczególnych stanowisk strzeleckich rozstrzyga losowanie.

10. Strzelanie rozpoczyna i kończy się po gwizdku.

11. Punkty oblicza się, sumując numery trafionych pierścieni pomnożone przez ilość strzałów, które padły w obrębie tych pierścieni.

O zwycięstwie decyduje najwyższa ilość punktów.

12. Przy równej liczbie punktów decyduje rozkład strzałów w pierścieniach.

III. Warunki strzelania zespołami.

13. Każdy strzelec zespołu oddaje 5 strzałów, z każdej z trzech postaw bez podpórki (stojąc, klęcząc, leżąc).

14. Pierwszy strzał próbny z każdej pozycji nie będzie zaliczany do wyników.

15. O zwycięstwie drużyny decyduje suma punktów, osiągnięta przez wszystkich strzelców drużyny, wystawionej przez dany D. O. K.

16. Obliczanie punktów podobnie, jak przy strzelaniu pojedyńczem. Przy równej liczbie punktów decyduje rozkład strzałów w pierścieniach.

17. Porządek w jakim strzelają poszczególni strzelcy wyznacza przzodownik zespołu.

18. Rozmiar tarczy, jak przy strzelaniu pojedyńczem. Przynajmniej dwie tarcze powinny być wyznaczone dla każdego zespołu.

REGULAMIN KONKURSU SZERMIERCZEGO O MISTRZOSTWO W. P.

I. Warunki i zgłoszenia.

1. Konkurs szermierczy odbędzie się w grudniu 1922 r. w Krakowie.

O terminie powiadomi D. O. K. Nr. V.

2. Konkurs obejmie walkę na szable, szpady i floretу.

3. Kierownictwo konkursu obejmuje D. O. K. Nr. V.

4. Udział w konkursie dostępny dla wojskowych czynnej służby i rezerwy.

5. Zawodnicy zgłaszają się piśmiennie do D. O. K. Nr. V Oddz. III. Sztabu, podając rodzaj broni, którą zamierzają walczyć.

Termin zgłoszeń upływa w dniu 1 listopada b. r.

II. Warunki szczegółowe.

6. Broń dopuszczona w konkursie powinna posiadać następujące wymiary:

Szpada długość 110 cm.; ciężar 400—700 gr.; długość brzeszczotu (ostrza) 90 cm.; długość rękojeści 22 cm.

Szabla długość 110 cm.; ciężar 470—770 gr.; długość ostrza 90 cm.; długość rękojeści 15 cm.; szerokość rękojeści 14 cm.

Dozwala się przywiązywać floret lub szpadę.

7. Zawodnicy stają do walki w białych kaftanach szermierczych i maskach o gęstej siatce.

8. Każdy z uczestników konkursu powinien przywieść: a) biały kaftan do szermierki, b) białe spodnie, c) trzewiki gimnastyczne z gumowemi podeszwami, d) maskę do szermierki, e) rękawice, f) broń o rozmiarach przepisanych.

9. D. O. K. Nr. V wyznawczy kolegjum sędziowskie.

10. Decyzje kolegjum zapadają większością głosów. Orzeczenia kolegjum nie podlegają apelacji.

11. We wszystkich wypadkach nieprzewidzianych regulaminem kolegjum rozstrzyga według własnego uznania.

III. Sędziowanie.

12. Ocenę wyników przeprowadza się systemem klasyfikacyjnym.

13. Do walki wyznacza się zawodników przez losowanie. Każdy z zawodników walczy dwukrotnie, każdorazowo z innym przeciwnikiem.

14. Walczących ocenia się punktami od 1-go do 10. Cyfra 1 uważa się za najniższą; cyfrę 10 za najwyższą. Sędzia zapisuje na kartce ocenę szermierza punktami i podpisuje ją. Przy ocenie zwraca uwagę na jakość oraz na ilość prawidłowych cięć.

Suma wszystkich punktów uzyskanych przez zawo-

dnika u wszystkich sędziów, podzielona przez ich liczbę, daje jako wynik numer porządkowy zawodnika.

15. Przy spotkaniach klasyfikacyjnych sędziowie zwracają uwagę na następujące punkty:

a) prawidłowa postawa ciała; b) Urozmaicenie w atakach, obronach i kontratakach; c) utrzymanie mensury i przepisanego tempa; d) celowe przeprowadzenie walki, ilość wymierzonych i otrzymanych dotknięć; e) sportowe i rycerskie zachowanie się.

16. Po spotkaniach klasyfikacyjnych następują rozstrzygające walki. W walce wyznaczeni zawodnicy spotykają się kolejno wszyscy ze sobą

Przegrywa walkę ten, kto został trafiony przy floretach 3 razy przy szpadach—raz, przy szablach—5 razy.

17. W walce na florety uważa się takie cięcie za ważne, które trafiło w tułów od obojczyka do kości biodrowej; w walce na szable cały tułów łącznie z głową i ramionami; w walce na szpady całe ciało aż do kolan.

18. Każdy szermierz trafiony ważnie powinien wstrzymać walkę i zgłosić to zawołaniem „trafiony" (touche). Jeżeli walczący został trafiony w część ciała, która co do ważności wydaje mu się wątpliwą, przerywa walkę i woła również: „cios". Sędzia rozstrzyga, czy cios był ważny lub nie. Rozbrojenie uważa się wówczas za cios, jeżeli było zamierzone. Rozstrzyga o tem kolegjum sędziów.

19. Skoro szermierz cofając się przy ataku osiągnie granicę przydzielonego mu miejsca, to winien aż do rozstrzygnięcia walczyć na tem miejscu, o ile nie zdoła odzyskać straconego terenu.

20. O ile zajdzie wypadek ciosu obopólnego (double), liczy się on na niekorzyść tego, kto nie stosował się do zasad sztuki szermierczej.

21. Cios równoczesny (tempo comunne) za pierwszym razem nie liczy się; za następnym razem liczy się obydwu zawodnikom jako cios.

REGULAMIN WALKI NA BAGNETY.

1. Walka na bagnety odbędzie się łącznie z zawodami szermierczemi o Mistrzostwo W. P. w miesiącu grudniu 22 r. w Krakowie.

2. Do zawodów mogą stawać czynnie służący oficerowie (równorzędni) i szeregowi.

3. Zgłoszenia powinny wpłynąć do D. O. K. Nr. V Kraków do dnia 30-go września 1922 r., osobno zestawione dla oficerów i szeregowych, z podaniem nazwiska i pułku.

4. Zawody dzielą się na: a) oficerskie,
b) szeregowych.

5. Zawody odbywać się będą pojedyńczo w sposób następujący:

Współzawodnicy zostaną podzieleni po 10 na kilka grup, w których każdy walczy z pozostałemi

Zwycięzcy będą następnie staczać walkę pomiędzy sobą.

Zwycięzcy w tej walce staną potem do walki rozstrzygającej.

Wynik ostatniej walki, zależnie od odniesionych w niej zwycięztw, decyduje o zwycięstwie, liczbie porządkowej i nagrodzie.

6. Przy równej liczbie wygranych walk, decyduje liczba zadanych ciosów; gdy te są równe wówczas decyduje ilość zadanych ciosów w walce rozstrzygającej; gdy to nie da wyniku mogą być zarządzone jeszcze walki rozstrzygające.

7. Jako sędziowie zostają wyznaczeni 3 oficerowie, z których jeden kieruje walką.

Sędziowie rozstrzygają w sprawie zadanych ciosów i dozorują przebieg walki

W wypadkach, gdy zdania sędziów są podzielone, rozstrzygający głos ma kierujący walką.

Orzeczenia sędziów nie podlegają apelacji.

8. Uderzenia karabinem skierowane na przeciwnika— są niedozwolone i nie liczą się do ciosów.

Jeżeli przeciwnik upadnie, nie wolno zadawać mu ciosów.

Przekraczający prawidła po jednorazowem upomnieniu zostaje wykluczony z walki

9. Walczący, który swemu przeciwnikowi zadał trzy ciosy, zanim sam został trzy razy trafiony, jest w danej walce zwycięzcą.

10. Skoro obydwaj walczący zostają trzykrotnie równocześnie trafieni, wówczas żaden z nich nie jest zwycięzcą i walkę obydwaj przegrali.

Jeżeli obydwaj walczący zostali trafieni równocześnie, wówczas należy obydwom otrzymane ciosy policzyć.

Gdy jednak pomiędzy zadanemi ciosami jest choćby najmniejsza różnica czasu, wówczas liczy się temu cios, kto go wpierw otrzymał.

Jeśli podwójny cios z tego powodu nastąpi, iż napadnięty zamiast się bronić—zadaje cios, wówczas jest on trafiony; to samo stosuje się wówczas, gdy napadnięty po odparciu napadu dopiero cios zadaje (riposte), przyczem napadający skierował już drugi cios.

Skoro jeden z walczących zadał raz po razu cios, wówczas liczy się tylko jeden.

11. Przed rozpoczęciem zawodów ustawiają się walczący w określonej odległości, w nasuniętych maskach, plastronach i rękawicach, karabin w prawej ręce

Front do przeciwnika, karabin przy nodze

Na komendę kierującego „postawa" rozpoczyna się walkę.

Trafiony przeciwnik zawiadamia głośno „trafiony", przerywa walkę, stawia karabin do nogi.

Sędziowie rozstrzygają, walczący wstępuje na linję walki z powrotem i rozpoczynają walkę na komendę kierującego walką—„naprzód".

Na komendę jednego z sędziów „stój", należy walkę natychmiast przerwać.

12. Ujęcie rękoma broni przeciwnika jest niedozwolone.

Skoro w czasie walki wypadnie jednemu z walczących broń, wolno jest przeciwnikowi zadać mu cios i w ten sposób walkę zakończyć.

13. Po skończonej walce mają zawodnicy stanąć na baczność frontem do siebie (pozdrowienie). Przybory oddają oni trzeciej parze walczących, która ma być przygotowana do walki, by nie przeciągać następnych spotkań.

W każdej grupie jest wyznaczony pisarz—podoficer, który prowadzi notatki o przebiegu walk, a mianowicie: notuje:

a) grupę,
b) liczbę porządkową,
c) nazwisko zawodnika,
d) oddział, pułk, formację,
e) walkę,
f) ilość stoczonych walk;

Tabela rekordów lekko-atletycznych.

Kraje	100 Yardów			100 metrów			200 metrów 220 yardów (1) (201 m. 15)			400 metrów 440 yardów (1) (402 m. 33)			800 metrów 880 yardów (1) (804 m. 60)		
Światowy amatorski	9"6	H. P. Drew	1914	10"6	Lippincott	1912	20"8	Paddock	1921	47"4	Meredith	1916	1'51"9	Meredith	1912
Światowy zawodowy	9"4	Donaldson	1910	10"4	Walker	1911	21"1	Donaldson	1913	47"8	B. R. Day	1907	1'53"5	Kewitt	1871
Olimpijski				10"6	Lippincott	1913	21"7	R. C. Craig	1912	48"4	C. Reidpath	1912	1'51"9	Meredith	1912
Ameryka	9"6	Duffy	1902	10"4	Paddock	1921	21"2	Paddock	1921	47"	M. V. Long	1900	1'52"2	Meredith	1916
Anglja	9"4	Applegarth	1914				21"2	Applegarth	1914	48"4	M. Haswelle	1908	1'52"8	Sheppard	1908
Austrja	9"9	Ranch R.	1921	10"8	Weinziger	1906	22"3	Cassinone	1913	52"1	Ehrlich	1914	1'58"9	Fischer F.	1914
Belgja	10"	Konings	1907	10"8	Brochart	1919	22"6	Jacquemin	1914	50"	Jacquemin	1914	1'57"4	Delarge	1919
Czecho-Słowacja				11"	Skokau	1919	23"3	Steffek	—	52"6	Kaschek	1920	2' 1"4	Franck	1920
Danja				11"	Petersen	1896	22"7	Andersen	1920	50"8	Brock	1921	1'57"7	Hoyer	1921
Finlandja				10"8	U. Ruilo	1907	22"1	Aastrom	1920	49"8	Wilen	1921	1'57"	Wilen	1921
Francja	9"8	Géo Andre	1914	10"9	Lorain	1921	22"2	Seurin	1920	49"	Faillot	1908	1'55"8	Arnaud	1919
Niemcy				10"6	F. Rau	1911	21"6	Rau R.	1914	48"3	Hans Braun	1912	1'54"9	Hans Braun	1912
Norwegja				10"7	O. Rostad	1916	22"3	Frogner	1918	50"2	Mangoath	1920	1'58"3	Larsen	1920
Polska	10"1	Garczyński T.	1911	11"1	Garczyński T.	1911	22"8	Ponurski W.	1912	53"0	Ponurski W.	1914	2' 4"6	Kuchar W.	1920
Portugalja				11"	Correia	1913	23"	Cortezao	1913	55"8	F. Rocha	1914	2'12"1	F. Rocha	1915
Szwajcarja				10"9	Imbach	1921	22"5	Imbach	1921	52"1	Moeschlin	1918	2' 1"8	Martin	1919
Szwecja	10"	A. Sjosberg	1892	10"6	Lindberg	1906	21"9	Engdahl	1920	48"5	Engdahl	1919	1'54"3	Lundgren	1921
Włochy				11"	Giongo	—	22"8	Giongo	—	51"2	Salvi		1'59"	Ambrosini	—

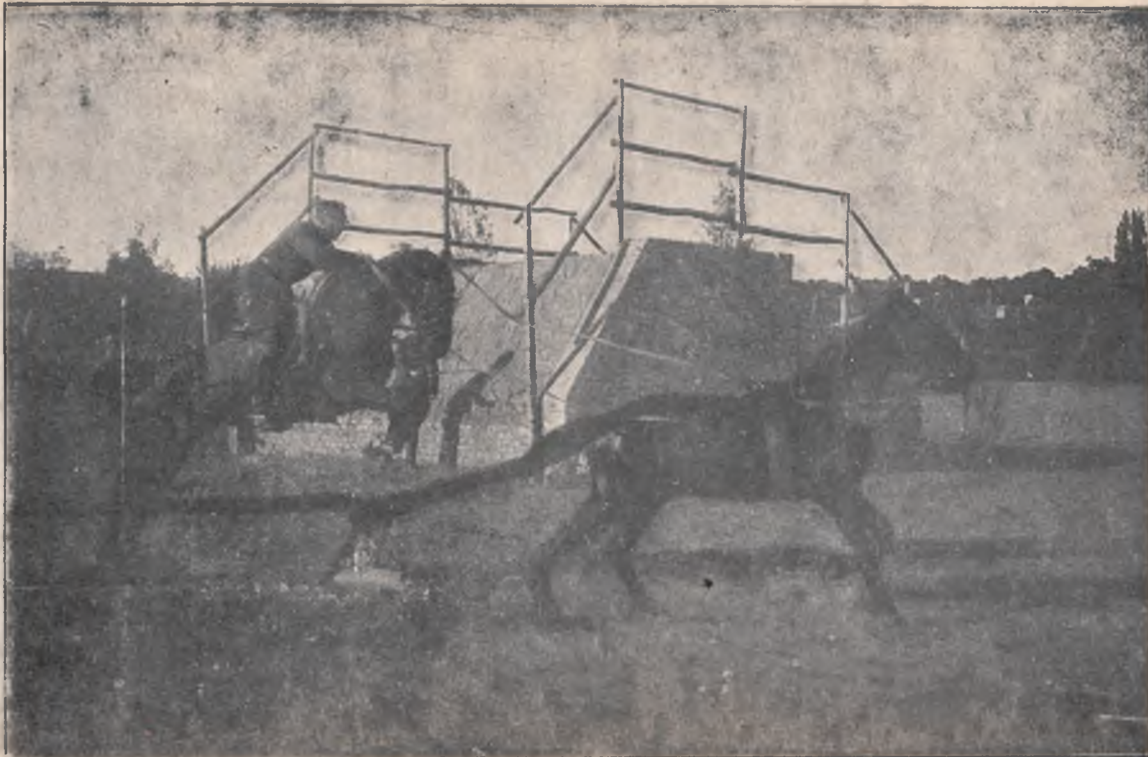
Kraje	1500 metrów			1 mila ang.			3000 metrów			3 mile ang.			5000 metrów		
Światowy amatorski	3'54"7	Zander	1917	4'12"6	N. S. Taber	1915	8'33"1	Zander	1918	14'17"6	A. Shrubb	1903	14'36"6	Kolehmainen	1912
Światowy zawodowy		—	—	[illegible]	W. George	1886	—	—	—	14'18"6	Mac Crae	1918	—	—	—
Olimpijski	3'56"8	Jackson	1912	—	—	—	8'51"2	Hallock	1920	—	—	—	14'36"6	Kolehmainen	1912
Ameryka	3'55"8	Kivlat	1912	4'12"6	N. S. Taber	1915	8' 35"	Bonhag	1920	14'22"6	H. Kolehmeinen	1913	14'45"	C. Hunter	1920
Anglja	3'58"4	Wilson	1909	4'13"8	A. G. Hill	1921	—	—	—	14'17"6	A. Shrubb	1903	—	—	—
Austrja	4' 9"	Friebe F.	1921	4'26"5	Nemethy	1921	9' 66"	Heidegger	1921	—	—	—	15'41"2	Dworak	1914
Belgja	4' 9"	Delloye	1911	—	—	—	9' 2"4	Van Campenhout	1920	—	—	—	15'22"6	V. Campenhout	1920
Czecho-Słowacja	4' 2"2	Vohralik	1920	—	—	—	8'49"2	Vohralik	1920	15'34"	Dworak	—	15'41"2	Dworak	1914
Danja	4'12"4	O. Madsen	1912	4'43"4	O. Madsen	1912	9' 2"2	Pedersen	1914	—	—	—	15'43"1	Pedersen	1913
Finlandja	4' 0"8	Antilla	1917	4'25"4	Antilla	1916	8'36"2	P. Nurmi	1921	14'43"2	P. Nurmi	1921	15' 0"5	P. Nurmi	1920
Francja	4' 3"8	Burtin	1920	4'23"	Burtin	1920	8'45"2	J. Guillemot	1921	14'38"2	J. Bouin	1911	14'36"7	J. Bouin	1912
Niemcy	4' 1"4	Kopke	1921	—	—	—	8'48"3	Bedarff	1921	—	—	—	15'26"5	Bedarff	1921
Norwegja	4 5"4	Rasmussen	1920	4'27"7	Halstvedt	1919	8'52"7	Halstvedt	1919	—	—	—	14'50"	Halstvedt	1919
Polska	4'16"9	Latawiec Z.	1912	4'37"1	Latawiec Z.	1912	9'17"7	Latawiec Z.	1912	16'2"8	Kuchar T.	1912	16'42"6	Kuchar T	1912
Portugalja	4'34"1	F. Rocha	1913	—	—	—	—	—	—	—	—	—	16'37"	De Souza	1915
Szwajcarja	4'19"2	Martin	1921	—	—	—	8'50"6	Goschen	1919	—	—	—	16' 6"4	W. Marthe	1920
Szwecja	3'54"7	Zander	1917	4'13"9	Nurmi	[illegible]	[illegible]	Zander	1918	14'38"7	Zander	1918	14'51"	Bachmann	1919
Włochy	4' 5"2	Porro	1920	—	—		—	—	—	—	—	—	15'24"6	Pagliani	—

Kraje	10.000 metrów			20.000 metrów			½ godziny			1 godzina		
Światowy amatorski	[illegible]	J. Bouin	1911	1 g 7'40"2	Kolehmainen	[illegible]	9 721	J. Bouin	1911	19.021	J. Bouin	1913
Światowy zawodowy	—	—	—	—	—	—	9.712	White	1863	18.878	Watkins	1899
Olimpijski	31'20"8	Kolehmainen	1912	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ameryka	31'43"6	Kramer	1912	—	—	—	—	—	—	17.466	Pores	1919
Anglja	—	—	—	—	—	—	—	—	—	18.741	Shrubb	1904
Austrja	34'25"	Kiviston	1913	[illegible]	[illegible]	[illegible]	—	—	—	17.212	Varady	1920
Belgja	33'19"	Proot A.	1921	—	—	—	9.320	V. Campenhout	1918	17.648	Rivez A.	1921
Czecho-Słowacja	34'20"	Vohralik	1920	1 g 13'44"7	Zyka	1921	—	—	—	—	—	—
Danja	33'02"	Pedersen	1915	1 g 6'54"	Jensen	1921	—	—	—	17.338	Pedersen	1912
Finlandja	31'27"8	Kolehmainen	1914	1 g 7'40"2	Kolehmainen	1913	9.324	Kolehmainen	1912	18.548	Kolehmainen	1914
Francja	30'58"8	J. Bouin	1911	1 g 10'34"2	Corlet	1921	9.721	J. Bouin	1911	19.021	J. Bouin	1913
Niemcy	33' 3"5	Bedarff	1921	1 g 9'51"5	Blankenbourg	—	—	—	—	17.403	Ruppert	1921
Norwegja	31'55"9	Halstvedt	—	1 g 10'48"	K. Hange	1912	—	—	—	17.116	K. Hange	191[illegible]
Polska	35'33"4	Mrzygłocki J.	1913	1 g 22' 5"	Kawecki J.	1907	—	—	—	16.474	Kuchar T.	1910
Portugalja	35'17"	De Suza	1913	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Szwajcarja	—	—	—	—	—	—	8.604	Schiavo	1919	—	—	—
Szwecja	31' 2"1	Bachmann	—	1 g 5'29"1	Mattson	1921	—	—	—	18.518	Bachmann	1921
Włochy	32'19"6	Speroni C.	1920	1 g 6'36"	Speroni	—	—	—	—	—	—	—

K r a j e	110 z płotkami			400 z płotkami			400 B. Rozstawny		
Światowy amatorski	14"4	Thomson	1920	54"	G. Loomis	1920	42"2	Ameryka	1920
Światowy zawodowy	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Olimpijski	14"4	Thomson	1920	54"	G. Loomis	1920	42"2	Ameryka	1920
Ameryka	14"6	Simpson	1916	54"1	J. K. Norton	1920	42"8	Pensylwania	1919
Anglja	14"8	Thomson	1920	55"2	Christienson	1921	—	—	—
Austrja	15"8	A. Weilheim	1921	56"8	Szerelemieszi	1914	44"2	Wien A. C.	1909
Belgja	16"	Brossel	1913	57"6	Smet O.	1920	—	—	—
Czecho-Słowacja	16"4	Pragr	—	59"8	Marck	1920	47"	Hask	1921
Danja	15"7	Thorsen	1920	—	—	—	44"	Kebenhavens	1920
Finlandja	15"8	Vickholm	1919	55"4	Wilen	1919	44"3	I. F. K.	1917
Francja	15"8	Geo André	1908	55"6	Geo André	1920	42"8	Equipe nat-le	1920
Niemcy	15"8	Martin	1912	58"5	Vonmassor	1920	42"6	V. S. Munich	1914
Norwegja	15"3	Lowland	1919	—	—	—	43"2	Team nat-l	1920
Polska	16"2	Garczyński T.	1912	—	—	—	48"2	Kl. Polonja	1920
Portugalja	17"2	Salguiero	1914	—	—	—	—	—	—
Szwajcarja	15"7	V. Moriaud	1920	—	—	—	45"	Team nat-l	1920
Szwecja	15"3	Hultin	1920	55"2	Christiernson	1921	48"2	Hellas I.	—
Włochy	15"6	Colbacchini	1920	59"8	Vigani	1920	46"6	S. C. Italia	1921

K r a j e	1600 B. Rozstawny			Wzwyż z rozbiegu			Wzwyż bez rozbiegu			Skok o tyczce	
Światowy amatorski	3'16"6	Ameryka	1912	2,014	E. Beeson	1914	1,67	L. Goehring	1913	4,09	F. K. Foss
Światowy zawodowy	—	—	—	2,057	Baker	1900	1,968	Darby	1892	3,581	Dickinson
Olimpijski	3'16"6	Ameryka	1912	1,936	Landen	1920	1,63	P. Adams	1912	4,09	F. K. Foss
Ameryka	3'16"6	Pensylwania	1921	2,014	E. Beeson	1914	1,67	L. Goehring	1913	4,053	F. K. Foss
Anglja	3'19"4	Team nat-l	—	1,949	P. Lahahy	1898	1,57	Ewry	1908	3,822	Harteman
Austrja	3'34"8	Wien A. C.	1909	1,815	Haselsteiner	1914	1,43	Stumme	1906	3,52	Reiselmelter
Belgja	—	—	—	1,82	Henault	1921	1,45	Dupont	1905	3,49	Powell
Czecho-Słowacja	3'41"	Slavia	1921	1,808	Bulin	1921	1,486	Mayer	1921	3,745	Neswera
Danja	3'31"	Akademisch J. F.	1921	1,81	Langkjär	1913	1,52	Langkjär	1913	3,81	Pedersen
Finlandja	3'25"7	I. F. K.	1920	1,85	A. Laino	1915	1,515	Vuorie	—	3,70	Rauna[illegible]
Francja	3'29"6	Stado francais	1921	1,895	P. Lewden	1921	1,53	Geo André	1914	3,74	Gonder
Niemcy	3'27"	Munich 1879	1921	1,923	Paseman	1921	1,60	Baaske	1913	3,79	Paseman
Norwegja	3'31"6	K. J. F.	1916	1,90	Warendorsch	1915	1,513	H. Backe	1919	3,955	Hoff
Polska	3'41"6	Pog.—Czarni—Pol.	1920	1,74	Tauliczek S.	1912	1,365	Jakubowicz E.	1912	3,21	Cybulski
Portugalja	—	—	—	1.82	Almeida	—	1,47	De Almeida	1915	—	—
Szwajcarja	3'45"2	C. S. Lausanne	1918	1,76	Moser	1919	1,47	Bleuker	1919	3,50	Gerspach
Szwecja	3'23"7	Hellas I.	1921	1.93	Ekelund	1919	1,63	Backe	1921	3,90	Eirey
Włochy	3'39"2	Virtus	—	1,726	Pisati P.	—	1,44	Contelli	1921	3,545	Lambiasi

	W dal z rozbiegu			W dal bez rozbiegu			Trójskok			Rzut kulą			Rzut dyskiem			Rzut oszczepem			Rzut młotem		
1920	7.613	P. O. Connor	1901	3.476	R. C. Ewry	1904	15,519	A. Ahearne	1911	15,54	Ralp Rose	1909	47,58	Duncan	1912	66.10	Myyra	1920	[illegible]	Pat Ryan	1913
1892	9,014	J. Howard	1854	4,495	J. Darby	1890	15.127	Burrows	1882	10.56	Ralp Rose	1910	—	—	—	—	—	—	50,290	Carrolls	1898
1920	7,60	Gutterson	1912	3,476	R. C. Ewry	1904	14,916	A. Ahearne	1908	15,34	Mac Donald	1912	45,21	Taipale	1912	65,78	Myyra	1920	54.74	Mac Grath	1912
1919	7.696	Gourdin	1921	3,476	R. C. Ewry	1904	15,519	A. Ahearne	1911	15,54	Ralph Rose	1909	47.583	Duncan	1912	60,179	Lincoln	1920	56.772	Pat Ryan	1913
1913	7,613	P. O. Connor	1901	3.898	J. Chandler	1898	14,916	A. Ahearne	1908	15,024	Ralph Rose	1908	44.049	Taipale	1914	59.995	Lincoln	1920	54.813	Flannagan	1908
1921	7,265	Egger O.	1921	3.14	Jeftanowic	1913	14.18	V. Franze	1913	13,42	Michl K.	1914	44,13	Michl K.	1914	57.69	Michl K.	1914	43,05	Tronner	1913
1921	6,87	Lefebvre	1921	—	—	—	—	—	—	12,18	Hubinon	1908	37,54	Deleaender	1921	44,62	Haumann	1920	—	—	—
1914	6.66	Rosenbaum	1921	3,06	Strana	—	13,04	Pohl	—	13.13	Ivo	1921	42,76	Sustera	1914	46.77	Hytmaneck	1921	40,35	Sustera	—
1921	6,80	Norman	1920	3,01	Langkjär	1910	13,67	Middeboe	1911	13.285	Petersen	1920	38,45	Brodde	1911	52,87	J. K. Bang	1914	41.54	Langkjar	1914
1921	7,02	Lethonen	1920	3,21	Linturi	1917	15 30	Tuulos	1919	14,86	Nicklandor	1913	47,41	Taipale	1916	65,55	Myyra	1920	53,57	Lehtonen	1920
1905	7,07	Puncet	1911	3.31	Jardin	1907	13,39	Chilo	1919	14,185	R. Paoli	1921	41,58	Tison	1913	49,50	Picard	1920	—	—	—
1913	7 33	Hernberger	1921	3,14	Kurtzahn	1909	14,87	H. Baasko	1912	13,75	Soellinger	1921	44,61	Steinbrenner	1921	62,98	Buchgeister	1921	36,53	Furtwengler	1912
1921	7,11	Johanssen	1919	3,24	H. Backe	1919	14,83	E. Juni	1920	13.30	Larsen	1919	41,045	Lovland	1920	60.44	Lovland	1920	—	—	—
1912	6.39	Sośnicki S.	1919	2,94	Cybulski K.	1911	13,06	S. Sosnicki	1914	11.60	Cybulski	1921	38.395	Cybulski K.	1921	37.64	Rzadki	1910	—	—	—
—	6,37	Chichorro	1915	3,09	S. Martino	1915	—	—	—	10,62	Martens	1915	32,50	Pereira	1913	37,18	Martins	1915	—	—	—
1921	6,70	Amrein	1919	3,08	Jeftanowitsch	1918	13 32	Waibel	1919	12.56	Gass	1918	40,88	Gass	1916	48.10	Moser	1921	—	—	—
1921	7,265	Petterson	1920	3,20	Malmstein	1912	15,09	Janson	1920	14,39	Jansson	1921	45,77	Zalhagen	1916	63,98	Lindstrom	1921	50,45	Lind	1920
1921	6,49	Nespoli	—	2,98	Contoli	1921	13.605	Pisati	1921	13.50	Lenzi	—	40,44	Tugnoli	—	51,96	Clemente	1921	33,315	Nava Primo	1921

Zawody hippiczne: tandem.

g) zadane i otrzymane ciosy,
h) wynik.

15. Zawodnicy otrzymują przed rozpoczęciem zawodów numery, które mają być umieszczone widocznie. Grupy oznacza się literami. Także i miejsca walki, na których zawodnicy walczyć mają, muszą być również tak samo oznaczone.

IX. PRZEGLĄD WYDAWNICTW Z DZIEDZINY WYCHOWANIA FIZYCZNEGO I SPORTU.

1. Śniadecki J. O fizycznem wychowaniu dzieci.

Nowe wydanie 1920 r. Warszawa

Autor przeznacza książkę dla wychowawców młodzieży; podkreśla, że „natura“ na wychowanie musi mieć „prawa pewne i niezmienne“, a wychowanie ma doskonalić „wszystkie władze cielesne“. W rozdz. I wskazuje na co trzeba mieć wzgląd w kojarzeniu małżeństw; następnie rozpatruje potrzeby niemowlęctwa, wieku dziecięcego Rozdział VI porusza sprawę wychowania dzieci słabych, niedołężnych.

Autor współczesny Lingowi—idzie tą samą drogą i zmierza ku tym samym celom, co i wychowawca szwedzki. Jako znawca anatomji i chemji, rady swoje opiera na ściśle naukowym gruncie Pomimo wiekowego okresu dzielącego nas od autora, dzisiaj jeszcze znajdujemy tam doskonałe usystematyzowanie zagadnienia, szereg cennych myśli i uwag ujętych w piękny styl literacki.

2. Lutosławski K. Dr. Higjena i wychowanie fizyczne podług ustaw Komisji Edukacyjnej Narodowej.

Artykuł „Zdrowia“ 1910 r. Stron 663.

Zarys zasad, któremi kierowała się Komisja Edukacyjna w swoim programie wychowawczym.

3. Drabczyk Teodor Dr. Wychowanie fizyczne młodzieży jako zadanie społeczne z punktu historycznego.

Warszawa 1916 r. Stron. 27.

Autor określa pobieżnie historję wychowania fizycznego starożytnej Grecji i Rzymu oraz przytacza nieco interesujących dat i szczegółów dotyczących wychowania fizycznego w Polsce.

4. Piasecki Eugenjusz Dr. Zasady wychowania fizycznego.

Lwów. Stron 160.

W krótkich, a treściwych słowach ujęty pogląd na istotę wychowania fizycznego. Autor przedstawia głowne wytyczne wychowania racjonalnego, jego cele i istotę, wreszcie wylicza dostępne u nas sporty i gry, jako środki wychowania ciała i ducha. Praca ma charakter propagandowy.

5. Mosso St. Dr. Fizyczne wychowanie młodzieży.

Lwów 1899. (Przekład).

6. Kopczyński Stanisław Dr. Higjena szkolna. Podręcznik zbiorowy dla kierowników szkół, nauczycieli i lekarzy szkolnych.

Warszawa 1921 r. Stron 804.

Praca zbiorowa, obejmująca całość zagadnień higjenicznych i zdrowotnych szkoły. Po zestawieniu celów i zadań higjeny szkolnej oraz historji higjeny szkolnej w Polsce—treść stanowią działy: I. O budynkach szkolnych. II. O życiu fizycznem dziecka. III. O życiu psychicznem dziecka. IV. O szkołach dla dzieci upośledzonych. V. O chorobach wieku szkolnego. VI. O lekarzu szkolnym i opiece lekarskiej w szkole. VII. O opiece społecznej na terenie szkoły. VIII. O higjenie ochron i t. zw. ogródków dziecięcych. IX. O higjenie internatów. X. O propagandzie i nauczaniu higjeny w szkole. XI. O harcerstwie w szkole. XII. O higjenie zawodu nauczycielskiego Książkę tę poznać musi każdy wychowawca, posiadać ją—każda szkoła

7. Dr. Hering i Dr. Osmolski. Higjena sportu.

Warszawa 1917. r. II. wyd. Stron. 378.

Książka ta, jako zbiór prac poszczególnych autorów, dostarcza wielu cennych wiadomości z zakresu fizjologji i patologji pracy mięśniowej oraz higjenicznych warunków koniecznych przy uprawianiu różnych rodzajów sportu. Część szczegółową stanowią rozdziały o trainingu, sporcie pieszym, jeździe konnej, na rowerze, samochodzie, pływaniu, lotnictwie i szermierce.

Praca ta podaje szereg zasad niezbędnych w życiu sportowców oraz klubów ogólno sportowych

8. Prof. K. Sosnowski. Szkoła a zdrowie.

Wydanie II Kraków. Stron 107.

W części teoretycznej autor przedstawia historję wychowania fizycznego w Polsce, w części programowej skreśla

zadania szkoły. Jestto cenny drogowskaz dla lekarzy i pedagogów, rodziców i wychowawców.

9. Chodecki W. Dr. Fizjologja i higjena okresu dojrzewania. 1913 r.

Praca zawiera szereg ciekawych uwag i wskazówek dotyczących powyższej kwestji.

10. Piasecki Eug. Dr. Jak chronić naszych synów?

Referat. Lwów 1906 r. Stron 12.

Prelegent porusza sprawę moralności płciowej młodzieży, przytacza czynniki fizyczne, mające wpływ na rozwój płciowy oraz podaje środki zaradcze: kąpiel, świeże powietrze, gry swobodne, unormowanie pracy szkolnej w sposób racjonalny.

11 Piasecki Eug. Dr. Wychowanie fizyczne w uniwersytetach.

Referat z posiedz. Tow. Lek. Krak.

Kraków 1919. Stron 32.

Autor podkreśla potrzebę podniesienia poziomu i powagi wychowania fizycznego w szkole; przygotowanie nauczycieli i instruktorów gimnastyki i wychowania fizycznego winno odbywać się w ramach studjów uniwersyteckich. Jako przedmiot wykładowy, wychowanie fizyczne (teorja i praktyka) powinno stać się obowiązkiem w szkole wyższej, podobnie jak w niższej i średniej. — Jako dowody przytacza dane zaczerpnięte z życia uniwersytetów amerykańskich.

12. Ppłk. Dr Wł. Osmolski. Co może dać społeczeństwu rozpowszechnianie zabaw ruchowych i sportowych.

Warszawą 1921 r. Stron 12.

Po wojnie zwiększa się zainteresowanie sprawami kształcenia cielesnego, nasuwają się nowe zagadnienia społeczne, uzupełnienie braków w społeczeństwie, zwiększenie wydajności pracy, podniesienie zdrowotności obywateli. Poszczególne czynności naszego organizmu wzmagają się przez ćwiczenia ruchowe; alkoholizm, przestępczość, choroby weneryczne muszą zmniejszać się w szybkiem tempie, o ile umysł poszczególnych jednostek będzie skierowany ku tej stronie życia, gdzie znajdzie się boisko, świeże powietrze, słońce,—inaczej mówiąc sport, gra i zabawa. Tam rozwija się pierwiastek współpracy, współobywatelstwa. Zatem takie są drogi uzdrowienia społeczeństwa. Broszura ta podając najracjonalniejsze sposoby rozwiązania problematów społecznych doby obecnej staje się nader cenną i wysoce aktu-

alną.—Wielka ilość błędów drukarskich nie przynosi zaszczytu wydawcy.

13. S c h u l t z Tad. Dr. O wychowaniu fizycznem ze stanowiska teoretycznego i w zastosowaniu praktycznem.

Poznań 1913 r.

Autor w części teoretycznej rozpatruje konieczność wychowania fizycznego z punktu widzenia zdrowia własnego, rodu i narodu, wskazuje cele i istotę wychowania oraz wpływ na organizm. W części praktycznej wskazuje środki wychowania fizycznego w poszczególnych okresach życia. Jestto treściwy skrót dotyczący najważniejszych zagadnień wychowania fizycznego.

14. Dr. Wład. Ś w i a t o p e ł k—Z a w a d z k i. Metodyka ćwiczeń cielesnych.

Warszawa 1918 r. Stron 8.

Referat wygłoszony na II-im Zjeździe Higjenistów Polskich. Prelegent dzieli metody racjonalnej gimnastyki na dwie grupy: 1. pedagogiczną i 2. stosowaną.

Specjalnie interesuje się gimnastyką pedagogiczną i jej kierunkami: turnerstwem niemieckiem i systemem Linga. We wniosku wysuwa potrzebę powołania do życia Instytutu Wychowania Fizycznego.

15. H e m e r l i n g Kazimierz. O znaczeniu i potrzebie zabaw ruchowych w wychowaniu.

Lwów 1907 r.—stron 26.

Broszura poświęcona rozpatrywaniu ogólno-wychowawczych zalet zabawy, gimnastyki i sportu, turystyki, wreszcie atletyki.

16. S k ł a d k o w s k i Sł. Dr. Pułk. Higjena w wojsku.

Warszawa 1919 r.

Autor szczegółowo opracował podstawy zachowania najistotniejszych wymagań higjeny w życiu żołnierza. Praca ta zawiera szereg cennych wskazówek praktycznych, podaje sposoby zachowywania się w poszczególnych wypadkach codziennego życia.

17. L e w i c k i Józef. Nowe szkoły w Angli, Francji, Niemczech i Szwajcarji.

Warszawa Wyd. Wendego 1906 r. Str. 77.

Autor ilustruje szkoły nowego kierunku wychowawczego, powstałe w Angli, Francji, Niemczech, Szwajcarji i Szwecji. Szkoły te, wyniesione poza granice miast, usu-

wają przeciążenie umysłowe i dążą do harmonijnego rozwoju energji cielesnej, rozwoju indywidualności duchowej. Praca ta posiada charakter informacyjny.

18 Sedlaczek Stanisław. Szkoła harcerza.

Warszawa 1921. III wyd. Stron 220.

Książka opracowana w formie gawęd obozowych, podkreśla w sposób praktyczny wszystkie zalety dobrego harcerza, zestawia ćwiczenia harcerskie, gry pokojowe i ruchowe. Jestto podręcznik przeznaczony do bezpośredniego użytku młodzieży.

19. Sikorski Walery. System Linga w zarysie.

Lwów wydanie 1921 r.

Autor streszcza istotę systemu Linga, ujmując ją praktycznie w formie analizy cwiczeń gimnastycznych i programów lekcyjnych. Książka ta może służyć jako podręcznik dla nauczycieli gimnastyki.

20. Piasecki Eug. Dr. Zabawy i gry ruchowe dzieci i młodzieży.

Kraków 1919 r. wyd. II. Stron 153.

Całość składa się z części ogólnej i części szczegółowej. W części ogólnej autor analizuje gry ze stanowiska genetycznego, wychowawczego i zdrowotnego, omawia technikę prowadzenia gier W części szczegółowej zestawia 120 gier, dzieląc je na zabawy i gry chodne, taneczne, bieżne, skoczne, kopne, z mocowaniem, rzutne, z podbijaniem.

Jestto podręcznik do prowadzenia gier, praktyczny zbiór oparty na wynikach badań porównawczych autora nad genezą gier rodzimych.

21. Dr. Osmólski kpt. Lekka Atletyka

Warszawa 1920 r. Stron 118.

Sztuka szybkiego i wytrwałego chodzenia i biegania, zręcznego przesadzania przeszkód, ciskania pewnemi przedmiotami celnie i daleko, wymaga specjalnego przygotowania zwanego w języku sportowców—dojściem do formy. Następnie autor wymienia niezbędny ekwipunek, sposób odżywiania się, obszernie podaje sposoby systematycznego przygotowywania się do zawodów; dalej omawia zasady biegów, skoków i rzutów. Jestto treściwy, opracowany zwięźle i jasno zbiór zasad wszystkich rodzajów ćwiczeń lekkoatletycznych. Jest on jedynym w naszym języku podręcznikiem tre-

ningu dla wychowawców i instruktorów oraz kierowników zawodów lekkoatletycznych.

22. S i k o r s k i Walery mjr. Program ćwiczeń gimnastycznych, gier i pieśni żołnierskich na okres wyszkolenia rekruta.

Warszawa 1920 r. Stron 40.

Treść zawarta w tytule składa się ze wskazówek ogólnych dotyczących prowadzenia ćwiczeń i wreszcie szczegółowych obejmujących same ćwiczenia.

23. K u t n e r ó w n a Fr. Gimnastyka rytmiczna. Metoda J. Dalcroze'a.

Warszawa 1912 r. Stron 48.

Praca informacyjna

24. Zawody w lekkiej atletyce. Nakł. P. Zw. Lekkoatletycznego

Lwów 1920 r. Stron 52.

Zawiera zbiór przepisów, postanowień, praw i obowiązków dotyczących zawodów sportowych. Jest to regulamin zawodów dla współzawodników.

Broszura niezbędna dla urządzających zawody.

25. Dr. Ph. T i s s i e. Education physique et la race.

Flammarion Paris 1919.

Autor, znakomity znawca kultury cielesnej, daje syntezę wszystkich swoich poglądów na całokształt wychowania fizycznego; rozpatruje szczegółowo podstawy anatomiczno-fizjologiczne, psychologiczne, dołącza również dział historyczny. Autor nawołuje do reformy szkolnej, któraby rozwijała świadomą wolę, samodzielne zastanawianie i sprzyjałaby rozwojowi cielesnemu i duchowemu. W gimnastyce Tissie jest zdecydowanym zwolennikiem systemu szwedzkiego.

26. L e f e b u r e major. L'education physique en Suede.

Paris, libr. Felix Alcan 1918.

Książka poświęcona rozpatrywaniu szczegółów stanu obecnego wychowania fizycznego w Szwecji. Autor hołduje metodzie Linga. Daje analizę syntetyczną gimnastyki szwedzkiej, zaznajamia z metodą i usiłuje wykazać jej wyższość nad innemi. Wykład swój ilustruje licznemi przykładami stosowania systemu w zakładach gimnastycznych, szkołach i wojsku. Nadto traktuje o slojdzie, sporcie, stowarzyszeniach gimnastycznych i t p. Wartość książki podnoszą niezwykle liczne i cenne ilustracje.

27. L e f e b u r e l-col. Méthode de gymnastique éducative suédoise.

Paris libr. Felix Alcan 1919. Str. 213.

W rozdziale l-szym mówiąc o podstawach wychowania, autor podaje klasyfikację ogólną ćwiczeń, plan lekcji, sposób podawania komend i t d. Rozdział II-gi jest częścią szczegółową, omawiająca ćwiczenia oddechowe, grup mięśniowych, równoważne, zwisy i t. d., ćwiczenia ruchowe, wreszcie gimnastykę stosowaną

Książka ta, bogato ilustrowana, może służyć jako najlepszy podręcznik obecny dla nauczycieli gimnastyki.

29. B o i g e y Maurice Dr. Phsysiologie génerale de l'éducation.

Paris 1920. Stron 335.

Autor usiłuje wyczerpać wszelkie kwestje, dotyczące fizjologicznych podstaw wychowania fizycznego. W ogólnych zarysach omawia wpływ ćwiczeń na główne czynności organizmu. Przeprowadza analizę zmęczenia, odpoczynku, hartu, w końcu podkreśla wpływ wychowania fizycznego na piękno plastyczne ciała i piękno ducha. Autor jest zwolennikiem systemu Heberta.

29. W e b e r Ern. Sports athlétiques.

Paris 1906. Stron 332.

Opisowo wyłożone reguły gier ruchowych: footballu, tennisa, hockeya, crocreta wraz ze wskazówkami do ćwiczeń lekkoatletycznych. Treść poprzedzona ogólnikowym wstępem o wyborze ćwiczeń, systemach gimnastyki. Książka, nieco przestarzała, zasługuje jednak na uwagę ze względu na niewielką ilość wydawnictw tej treści.

30. F e r d. A u g u s t S c h m i d t prof. dr. med.

Unser Körper (Nasze ciało) Lipsk 1920. Stron 637.

Wyczerpujący podręcznik anatomji, fizjologji oraz higjeny ćwiczeń ruchowych. Dzieło fundamentalne, którego przestudjowanie stanowić winno podstawę wiedzy o wychowaniu fizycznem dla lekarza wojskowego i instruktora ćwiczeń fizycznych.

31. J o h a n n e s M ü l l e r prof. dr. med.

Die Leibesübungen (ćwiczenia cielesne).

Lipsk i Berlin 1920. Stron 330.

Podręcznik o podobnym zakresie jak poprzedni, tylko znacznie zwięźlej ujęty. Duży nacisk położony na anatomję.

X. WZÓR STATUTU WOJSKOWEGO KLUBU SPORTOWEGO ZAWIĄZYWANEGO W MYŚL INSTRUKCJI O PROWADZENIU PRACY SPORTOWEJ W WOJSKU (Dz. R. Nr. 50/21 p. 885).

I. Nazwa i siedziba.

§ 1. Klub nosi nazwę: „Wojskowy Klub Sportowy w . . ." (nazwa miejscowości) lub: „Klub Sportowy N pułku". Klub jest osobą prawną.

§ 2. Siedzibą klubu jest . . . . . . (miasto, osada), a terenem działalności . . . . . . (garnizon).

II. Zadania.

§ 3. Zadania:

a) uprawianie sportów i gimnastyki,

b) udzielanie pomocy dowództwom w prowadzeniu pracy sportowej i urządzaniu zawodów wojskowych w oddziałach lub garnizonach,

c) szerzenie zamiłowania do sportów wśród wojskowych czynnych, w rezerwie i młodzieży,

d) udział w ogólno krajowem życiu sportowem.

§ 4. Środki działania:

a) posiadanie lokalu klubowego i terenów sportowych,

b) organizowanie ćwiczeń gimnastycznych i sportowych,

c) urządzanie zawodów, igrzysk i zabaw towarzyskich,

d) tworzenie kół sportowych młodzieży,

e) propaganda sportu słowem i drukiem,

f) uczestnictwo w związkach sportowych ogólnokrajowych.

§ 5. życie wewnętrzne klubu normują szczegółowe regulaminy, zatwierdzane przez Walne Zgromadzenie.

III. Znak klubowy, flaga i pieczęć.

§ 6 Znak klubowy, barwy flagi i pieczęć uchwala Walne Zgromadzenie.

IV. Członkowie.

§ 7. Klub składa się z członków honorowych, zwyczajnych i nadzwyczajnych.

§ 8. Członków honorowych mianuje na wniosek Zarządu Walne Zgromadzenie w dowód uznania za zasługi położone około rozwoju danego klubu lub wogóle sportu polskiego. Mianowanie na członka honorowego wymaga większości $^2/_3$ głosów. Członkowie honorowi korzystają z tych samych praw co i członkowie zwyczajni, nie opłacają jednak składek członkowskich.

§ 9. Członkiem zwyczajnym może być każdy oficer w czynnej służbie.

§ 10. Przyjęcie oficerów na członków zwyczajnych następuje po złożeniu pisemnej deklaracji do Zarządu.

§ 11. Członkiem nadzwyczajnym może być:

a) szeregowy służby czynnej, b) osoba cywilna wprowadzona przez dwóch członków zwyczajnych, c) wojskowy innego państwa, przebywający w danej miejscowości, wprowadzony przez członka zwyczajnego, d) zbiorowo: koła sportowe młodzieży i koła towarzystw wojskowo-wychowawczych.

§ 12. Przyjęcia na członka nadzwyczajnego dokonywa komisja kwalifikacyjna po: a) złożeniu pisemnej deklaracji do zarządu z zobowiązaniem się do ścisłego przestrzegania statutu i regulaminów klubowych oraz terminowego uiszczania składek, b) wskazaniu członków wprowadzających.

Imię i nazwisko kandydata na członka nadzwyczajnego, a dla zbiorowych kół—kierownika koła, z podaniem liczby członków koła powinny być wypisywane na tablicy w widocznem miejscu na przeciag 21 dni. W tym czasie mogą wpływać piśmienne zastrzeżenia do Komisji Kwalifikacyjnej.

V. Prawa i obowiązki członków.

§ 13. Członkowie honorowi i zwyczajni mają prawo:

a) uczestniczenia w Walnem Zgromadzeniu z prawem głosu i z czynnem i biernem prawem wyborczem;

b) noszenia znaku klubowego (art. 6);

c) korzystania z lokalu, terenów sportowych klubu,

wszystkich urządzeń i przyborów klubowych w granicach obowiązujących regulaminów i przepisów wydanych przez Zarząd.

Uwaga. Wprowadzenie gości określa regulamin wewnętrzny klubu.

§ 14. Członkowie nadzwyczajni grup a, b, c (art. 11) mają prawo korzystania z lokalu, urządzeń i przyborów sportowych, noszenia znaku klubowego; nie mają prawa głosu na walnem Zgromadzeniu i nie korzystają z czynnego i biernego prawa wyborczego.

§ 15. Członkowie nadzwyczajni grupy d (art. 11) mają prawo korzystania z lokalu, terenów sportowych klubu, urządzeń i przyborów w granicach przepisów specjalnie dla nich wydanych przez zarząd. Innych praw przysługujących członkom w myśl art. 13 członkowie nadzwyczajni grupy d (art. 11) nie posiadają.

§ 16. Utrata praw członka następuje:

a) przez zgłoszenie wystąpienia;

b) w stosunku do członków nadzwyczajnych na mocy uchwały Komisji Kwalifikacyjnej.

Uwaga. W stosunku do oficerów czynnej służby obowiązuje jedynie zwykła droga postępowania honorowego.

c) Członkowie zwyczajni i nadzwyczajni zalegający 3 miesiące w opłacie składek tracą prawa członków. O ile w ciągu 3-ch następnych miesięcy opłacą zaległe składki zostają ponownie przyjęci przez Zarząd z pominięciem formalności zawartych w § 11 lub § 12.

VI. Władze.

§ 17. Władze klubu stanowią:

a) Walne Zgromadzenie,

b) Zarząd klubu z prezesem na czele,

c) Komisja Kwalifikacyjna.

Prócz tego Walne Zgromadzenie wybiera na 1 rok Komisję Rewizyjną.

VII. Walne Zgromadzenie.

§ 18. Władzą naczelną W. K. S. jest Walne Zgromadzenie. Walne Zgromadzenie bywa: a) zwyczajne doroczne i b) nadzwyczajne.

§ 19. Zwyczajne Walne Zgromadzenie odbywa się raz na rok w pierwszym kwartale każdego roku; zwołuje je prezes Zarządu na mocy odpowiedniej uchwały Zarządu.

Ogłoszenie o terminie Walnego Zgromadzenia łącznie z porządkiem dziennym powinno nastąpić conajmniej na 21 dni przedtem przez ogłoszenie wywieszone w lokalu klubu i rozesłane na piśmie członkom honorowym i zwyczajnym.

§ 20. Walne Zgromadzenie posiada prawo decydowania we wszystkich sprawach klubu i powinno:

a) sprawdzić protokół z poprzedniego zgromadzenia;

b) rozpatrzyć sprawozdania Zarządu z działalności za rok ubiegły;

c) rozpatrzyć sprawozdanie Komisji Rewizyjnej;

d) uchwalić preliminarz na rok następny;

e) uchwalić wnioski mające charakter dyrektywy lub krytyki działalności Zarządu lub Komisji;

f) mianować członków honorowych;

g) uchwalić zmianę statutu;

h) wybrać prezesa, Zarząd i członków Komisji Kwalifikacyjnej i Komisji Rewizyjnej;

i) uchwalić rozwiązanie i likwidację klubu.

§ 21. Walne Zgromadzenie jest prawomocne wpierwszym terminie bez względu na ilość obecnych członków klubu.

§ 22. Na Walnem Zgromadzeniu wszystkie sprawy są rozstrzygane większością głosów. Wyjątek stanowi mianowanie członków honorowych, zmiana statutu i rozwiązanie klubu, do czego potrzebna większość 2/3 głosów.

§ 23. Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie może być zwołane na żądanie dziesiątej części członków, Komisji Rewizyjnej lub zarządu i nie później jak w ciągu miesiąca od wpływu odpowiedniego wniosku.

Termin nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia ustala i ogłasza Zarząd przynajmniej na 21 dni przed oznaczonym dniem, jednocześnie na porządku dnia musi być podana sprawa, dla której zwołuje się nadzwyczajne Walne Zgromadzenie.

Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie może rozpatrywać tylko tę sprawę, dla której zostało powołane.

§ 24. Walne Zgromadzenie każdorazowo wybiera swego przewodniczącego i dwóch sekretarzy.

§ 25. O sposobie głosowania decyduje przewodniczący

zgromadzenia. Wybory do Zarządu odbywają się drogą tajnego głosowania.

§ 26. Walne Zgromadzenie wybiera zwykłą większością głosów na jeden rok: a) prezesa klubu, b) członków Zarządu, c) członków Komisji Kwalifikacyjnej i d) członków Komisji Rewizyjnej.

VIII. Zarząd.

§ 27. Na czele Zarządu stoi prezes klubu, który reprezentuje klub na zewnątrz i przewodniczy zebraniom Zarządu, wybrany z pośród członków zwyczajnych.

§ 28. Walne Zgromadzenie wybiera do Zarządu 6-ciu członków i tyluż zastępców. W razie ustąpienia któregoś z członków Zarządu, automatycznie wchodzi kolejny zastępca.

§ 29. Zarząd konstytuuje się sam, wybierając z pośród siebie wice-prezesa, skarbnika, gospodarza i sekretarza. Atrybucje poszczególnych członków Zarządu reguluje osobny regulamin.

§ 30. Zebrania Zarządu odbywają się przynajmniej raz na miesiąc; do prawomocności uchwały wymagana jest obecność 5-ciu członków Zarządu; W razie nieobecności prezesa przewodniczy zebraniom Zarządu—wice-prezes.

§ 31. Uchwały zapadają zwykłą większością głosów, w razie równości głosów roztrzyga głos przewodniczącego.

§ 32. Zarząd ma obowiązek dbać o wypełnienie zadań klubu, podanych w § § 3 i 4, kierując się dyrektywami Walnego Zgromadzenia.

§ 33. Z posiedzeń Zarządu prowadzi się protokół.

IX. Komisja Kwalifikacyjna.

§ 34. Walne Zgromadzenie wybiera 5-ciu członków do Komisji Kwalifikacyjnej i trzech zastępców.

§ 35. Prawa i obowiązki Komisji Kwalifikacyjnej są następujące:

a) przyjmowanie nowych członków nadzwyczajnych;

b) skreślanie członków za wykroczenia natury etycznej; nie dotyczy to oficerów podlegających kompetencji własnych sądów honorowych;

c) wyrokowanie w sprawach fachowo-sportowych, na podstawie reguł obowiązujących w danej gałęzi sportu i przepisów klubowych.

§ 36. Decyzje Komisji Kwalifikacyjnej są nieodwołalne, zapadają zwykłą większością głosów. Dla prawomocności decyzji konieczna obecność trzech członków.

§ 37. Posiedzenia Komisji Kwalifikacyjnej odbywają się conajmniej raz na miesiąc.

X. Komisja Rewizyjna

§ 38. Walne Zgromadzenie wybiera Komisję Rewizyjną, złożoną z trzech członków i 2 zastępców nie sprawujących pozatem żadnego więcej urzędu w klubie. Ma ona badać gospodarkę pieniężną klubu. Zarząd obowiązany jest na żądanie Komisji Rewizyjnej przedstawiać wszelkie książki, akty, protokóły oraz stan kasy. Komisja Rewizyjna przedstawia Walnemu Zgromadzeniu sprawozdanie ze swej działalności i stawia odpowiednie wnioski.

XI. Koła specjalne.

§ 39. Zarząd klubu może dla specjalnej gałęzi sportu organizować koła. Koło może powstawać, o ile zapisze się do niego przynajmniej 5 zwyczajnych członków. Koło uchwala własny regulamin i wybiera swego kierownika. Regulamin koła zatwierdza Zarząd klubu. Kierownicy poszczególnych kół mogą wchodzić do Zarządu z głosem doradczym.

XII. Fundusze.

§ 40. Fundusze klubu stanowią:

a) Wpisowe i składki członków w wysokości . . . . . marek miesięcznie.

b) Opłaty za wejście do lokalu od gości, dochodów z zawodów, popisów, przedstawień, zabaw, gier i t. p.

c) Darowizny i zapisy.

Uwaga. 1) Do czasu ustalenia waluty zmiana wysokości opłat członkowskich nie pociąga ponownej rejestracji statutu. 2) Wysokość opłaty jest wyznaczana oddzielnie dla poszczególnych kategoryj członków.

§ 41. Wydatków dokonywa Zarząd na zasadzie i w granicach budżetu, zatwierdzonego przez Walne Zgromadzenie.

§ 42. Wszelkie pisma, umowy, zobowiązania, pokwitowania i t. p. podpisuje w imieniu klubu prezes lub wiceprezes i sekretarz.

XIII. Zmiana statutu.

§ 43. Walne Zgromadzenie może uchwalić zmianę statutu, do czego konieczną jest obecność 2/3 uprawnionych do głosu członków i uchwała musi przejść większością 2/3 głosów.

§ 44. Zmiana statutu lub poszczególnych artykułów pociąga konieczność ponownej rejestracji statutu.

XIV. Rozwiazanie klubu.

§ 45. Rozwiązanie klubu może nastąpić:

a) wskutek zarządzenia władz,

b) na mocy uchwały Walnego Zgromadzenia przy zachowaniu warunków jak w § 43.

§ 46. Wobec konieczności rozwiązania klubu Walne Zgromadzenie wybiera Komisję Likwidacyjną i zarządzi majątkiem klubu, przeznaczając go na cele sportowe.

§ 47. Komisja Likwidacyjna po skończeniu czynności przedstawia odpowiedni protokół Ministrowi Spraw Wojskowych przez Dowódcę O. K. i Ministerstwu Spraw Wewnętrznych (Wydział Stowarzyszeń) celem skreślenia klubu z rejestru.

XV. Zatwierdzenie statutu i rejestracja klubu.

§ 48 Statut wojskowego klubu sportowego (zorganizowanego według wytycznych niniejszego statutu) uchwalony przez Walne Zgromadzenie zatwierdza Dowódca Okręgu Korpusowego.

§ 49. Zatwierdzony przez Dowódcę Okr. Korp. statut Zarząd klubu przesyła do Ministra Spraw Wojskowych (Wydział IV Oddział III Szt. Gen.) i Ministra Spraw Wewnętrznych (Wydział Stowarzyszeń) celem rejestracji.

§ 50. Sprawozdanie z dorocznego Walnego Zgromadzenia Zarząd klubu ma obowiązek przedstawiać do wiadomości Ministrowi Spraw Wojskowych (Oddział III Szt. Gen.) w drodze służbowej przez dowództwo Okr. Korp.

XI. PRZYKAZANIA SPORTOWE.

I. Czem jest sport?

1. Sport nie wiąże się z żadnym politycznym kierunkiem, lecz służy całej ojczyźnie.

2. Wzmożenie sprawności fizycznej, siły i zdrowia jednostek wytworzy nowe pokolenie, które całe swe życie podporządkuje zasadom sportowym.

3. Zawody sportowe nie są dla nas ani rozrywką lub spędzeniem wolnych chwil, ani też środkiem zadowolenia osobistej ambicji.

Są radością sportowca. Zwycięztwo zaś—pełnem dumy szczęściem.

4. Rekordy nie są celem sportu, lecz jednym ze środków pobudzających do doskonalenia się.

5. Celem twoim niechaj będzie osiąganie coraz lepszych wyników; dumą—zwycięskie spotkanie z najlepszemi zawodnikami narodu, marzeniem — sławne reprezentowanie barw państwowych zagranicą.

6. Sport jest obrazem życia. W życiu, podobnie jak na boisku, wielu przeciwników.

Jeżeli będziesz zwycięskim na stadjonie, zdołasz pokonać również życiowe przeszkody.

7. Nie zdobywa się zwycięstwa bez poważnego przygotowania. Wytrwałe doskonalenie się jest pierwszym warunkiem powodzenia.

8. Sport przeto staje się szkołą obowiązku. Kto w życiu codziennem lub zawodzie nie wykaże poczucia obowiązku—dowiedzie, iż nie przyswoił sobie zasad sportowych.

9. Winieneś również przenieść do całej swej działalności życiowej dumną wolę zwycięstwa, zdobytą w wysiłku sportowym.

II. Społeczność klubowa.

10. Sport nie uznaje w społeczeństwie ani klas, ani stanów.

Na starcie sam tylko człowiek posiada wartość. Nikt nie zapyta go ani o pochodzenie, ani o krewnych lub przyjaciół. Niechaj okaże, co umie.

11. Sportowiec nie sobie służy, lecz klubowi, którego barwy nosi.

12. Wierność barwom jest najwyższem prawem sportowem.

13. Zmiana barw jest wysoce ważnym krokiem w życiu sportowem; nastąpić może jedynie po dojrzałym namyśle i za przyzwoleniem kolegów. Nigdy zaś nie może wypływać z osobistego podłoża (spory, urażona ambicja i t. p).

14. Przeciąganie do siebie członków obcego klubu w celu pomyślnego rozegrania własnych zawodów — zasługuje na najwyższą karę.

15. Istnieje niepisane prawo sportowe, którego złamanie jest godne większej wzgardy, niż częste przekroczenia przepisów technicznych.

16. Pamiętaj, że wszędzie, gdzie się znajdziesz, reprezentujesz barwy swego klubu. Zarówno na ćwiczeniach, jak na zawodach, wszyscy widzą w tobie przedstawiciela klubu.

17. Zawody drużynowe są najcenniejszym środkiem dla wyrobienia instynktu zbiorowości.

18. Wytrwała działalność wśród społeczności klubowej zaprawia najlepiej do służby ojczyźnie.

III. Kierunek sportowy w życiu.

19. Winieneś cały kierunek swego życia poddać zasadom sportowym.

20. Nie wystarczy jedynie w godzinach ćwiczeń, w kole towarzyszy czuć się sportowcem, aby następnie w życiu prywatnem, na służbie lub wśród rodziny zadawać kłam wyznawanym zasadom.

21. Wstępując do klubu winieneś pamiętać, że tem samem składasz wobec współkolegów zobowiązanie uprawiania ćwiczeń i „trainingu".

22. Pojęcie „trainingu“ obejmuje zarówno ćwiczenia cielesne, jak moralne i duchowe doskonalenie się.

23. Training nie wymaga zerwania z życiem, ani umartwiania ciała i ducha na podobieństwo pustelnika czy ascety.

Jest on systemem wychowawczym, dzięki któremu zdołasz osiągnąć ideał sportowca — harmonijną równowagę ducha i ciała, radosne przyświadczanie życiu, zrównoważony, zawsze pogodny charakter i szlachetne postępowanie.

24. Winieneś być również sportowcem w życiu codziennem.

Wolny od wszystkiego, co gnębi przeciętnych ludzi, będziesz wzorem energji, silnej woli, o wesołem, pełnem życia i zdrowia poczuciu siebie.

Pamiętaj, iż jesteś bojownikiem odrodzenia fizycznego narodu.

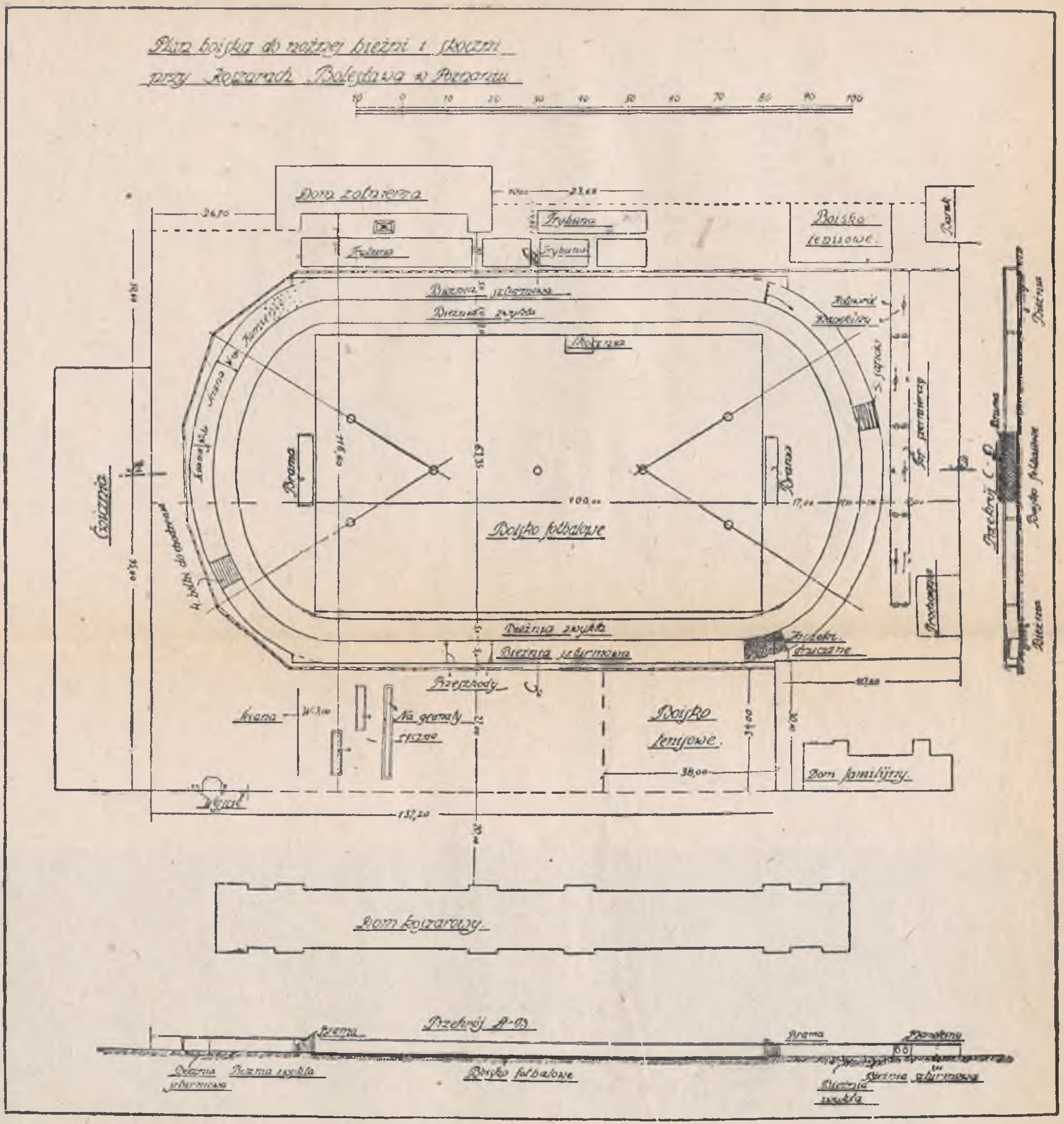
25. Obowiązkiem twoim jest zawsze uprzejme i miłe obejście zarówno z przyjaciółmi z klubu, jak z przeciwnikami sportowymi. Nic większej nie przynosi ujmy, niż chełpliwe przechwalanie się z odniesionego zwycięstwa. Dotyka to boleśnie pokonanego przeciwnika.

IV. Sportowy tryb życia.

26. Winieneś cały swój tryb życia oprzeć na rozumnych zasadach. Od tego zależą nie tylko postępy w uprawianej gałęzi sportu, lecz również owocność całej twej działalności życiowej.

27. Przyzwyczaj się wstawać rano o g. 6-ej i wcześnie udawać się na spoczynek. 7 do 8 godzin snu. Ubranie nie zbyt ciężkie i ciepłe. Lekka spodnia bielizna. Unikaj wszelkiego opatulania się zimą i zniewieściałości. Bądź umiarkowanym w jedzeniu. Nie posilaj się podczas dwóch ostatnich godzin przed zawodami. Powstrzymanie się od alkoholu jest nieodzownym warunkiem powodzenia w sporcie. Hańbiącem i bezcelowem jest używanie przed startowaniem środków podniecających. Koniecznem podczas trainingu jest powstrzymanie się od palenia.

28. Wszelkie nieopanowane ruchy ciała, ociężałość i gnuśność — staraj się przezwyciężać drogą systematycznej pracy nad sobą.

Boisko wojskowe: stadjon sportowy w koszarach Bolesława Chrobrego w Poznaniu.

WOJSKOWA BIBLJOTEKA SPORTOWA

1. Regulamin Wychowania Fizycznego 1922 r.
2. Lekka atletyka opr. *ppułk. dr. Osmólski.* Warszawa 1920.
3. Piłka nożna opr. *H. Jeziorowski.* Warszawa 1920.
4. Program ćwiczeń gimnastycznych, gier i pieśni żołnierskich. Opr. *mjr. W. Sikorski.* Warszawa 1920.
5. Budowa boisk i toru przeszkód. Poznań 1921.
6. Zabawy i gry ruchowe. Opracowanie zbiorowe pod redakcją *ppułk. dr. Osmólskiego.* Warszawa 1922.
7. Wojskowy rocznik Sportowy na rok 1922.

W DRUKU:

8. Walka wręcz opr. *H. Jeziorowski.* Wydanie ilustrowane.
9. Nauka pływania opr. *W. Zarzycki.* Wydanie ilustrowane.
10. Lekka atletyka. Wyd. drugie, znacznie rozszerzone, ilustrowane. Opr. *ppułk. dr. Osmólski.*